

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

◀ WYBIERZ ROK

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989





KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1939

11 lutego

Policja Państwowa rozbija grupę przemytniczą. Zatrzymano 31 osób, które pomagały łódzkim Niemcom w uciezkach do III Rzeszy.

2 marca

otwarcie rozgłośni radiowej przy ul. Narutowicza 130 (obecnie „Radio Łódź”). Budynek zaprojektował architekt Henryk Gromski.

3 marca

socjalista Jan Kwapiński zostaje pierwszym od sześciu lat niekomisarycznym prezydentem miasta.

3 marca

umiera Henryk Grohman, przemysłowiec, kolekcjoner sztuki i filantrop.

10 marca

„Głos Poranny” ponawia apele o pomoc materialną i lokalową dla ok. 1,1 tys. Żydów, którzy jesienią 1938 r. zostali wyrzuceni z terytorium III Rzeszy i znaleźli schronienie w Łodzi.

23 marca

utworzono Armię „Łódź”, do jednostek zgłaszają się pierwsi rezerwiści.

25 marca

Federacja Polskich Związków Zawodowych Obrony Ojczyzny organizuje wiec poparcia dla polityki ministra spraw zagranicznych Józefa Becka.

3 kwietnia

utworzono Miejski Komitet Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej.

15 lipca

tysiące łódzian, protestując przeciwko polityce III Rzeszy, manifestuje w 529. rocznicę bitwy pod Grunwaldem na pl. Wolności. Na transparentach hasła: „Śmierć Niemcom w Polsce” oraz „Hitlera musimy udusić”.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1939

10 sierpnia

polscy i żydowski robotnicy rozpoczynają akcję usuwania z fabryk niemieckich pracowników. Do końca miesiąca zatrudnienie straci ok. 5 tys. Niemców.

25 sierpnia

przystąpiono do kopania rowów przeciwlotniczych w mieście i zabezpieczania piwnic, uznanych za zdatne do pełnienia roli schronów.

26 sierpnia

ostatnia defilada oddziałów Wojska Polskiego. Żołnierze z 28. Pułku Strzelców Kaniowskich maszerują ul. Piotrkowską, trzy dni później wyruszą ze stacji Łódź Karolew w kierunku Sieradza.

27 sierpnia

„Głos Poranny” informuje, że w mieście rozpoczęła działalność Milicja Obywatelska, której zadaniem było zwalczanie spekulacji. Siedzibą milicji był budynek przy ul. Gdańskiej 29. Nowa formacja nie była umundurowana i uzbrojona, a dla wyróżnienia milicjanci nosili na lewym ramieniu białe opaski.

30 sierpnia

w Niemieckim Banku Spółek Zarobkowych przy al. Kościuszki 14 wykryto duży skład broni i materiałów wybuchowych. Z Dworca Łódź-Kaliska odjeżdżają pierwsze transporty internowanych Niemców do obozu w Berezie Kartuskiej i Kostopolu.

1 września

agresja III Rzeszy na Polskę.

2 września

pierwsze niemieckie bomby spadają na Lublinek, Dworzec Łódź-Kaliska, kamienice przy ul. Karolewskiej, Bandurskiego i Kopernika oraz na Dworzec Łódź-Widzew. Do 3 września w nalotach ginie ok. 300 osób.

3 września

w kierunku Warszawy wysłano pociąg z ok. 600 aresztowanymi łódzkimi Niemcami.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1939

5 września

ewakuacja do Warszawy, Siedlec i Lublina urzędników, policjantów, strażaków i pracowników służb komunalnych. Z miasta ucieka ok. 60 tys. osób.

6 września

niemieckie samoloty bombardują stacjonujący w pałacu Juliusza Heinzla na Julianowie sztab Armii „Łódź”. Głównodowodzący armią gen. Juliusz Rómmel traci kontakt z podległymi mu oddziałami.

Rozpoczyna działalność Komitet Obywatelski Miasta Łodzi pod przewodnictwem ks. bp. dr. Kazimierza Tomczaka oraz sekretarza Zygmunta Lorentza.

8 września ► CZYTAJ WIĘCEJ

niemieckie oddziały wkraczają do miasta od strony Rzgowa i Pabianic. Komitet Obywatelski Miasta Łodzi przyjmuje niemieckie warunki kapitulacji.

10 września

SS-Sturmabführer dr Fritz Lipphardt dowódca Einsatzkommandos 2 der Einsatzgruppe III zajmuje szkołę żydowską przy al. Anstadta 7, od 7 listopada Urząd Tajnej Policji Państwowej w Łodzi (Geheime Staatspolizeistelle in Lodz). Zatrzymanych funkcjonariusze łódzkiego gestapo osadzali w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 (mężczyzn) i przy ul. Gdańskiej 13 (kobiety).

13 września

w ramach wizytacji frontu Adolf Hitler przejeżdża przez Łódź.

16 września

komisarzem miasta zostaje dr Albert Leister, z końcem listopada zastąpiony przez Franza Schiffera (od 1940 r. komisaryczny nadburmistrz).

22 września

rozpoczyna działalność niemiecki Sąd Specjalny (Sondergericht).

22 września–9 listopada

Niemieckie władze okupacyjne wydają polskojęzyczną prasę w postaci „Gazety Łódzkiej”.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1939

8 października

minister propagandy III Rzeszy Joseph Goebbels wizytuje Łódź. Miesiąc później w swym diariuszu napisze: „Dlaczego taka kupa brudu ma być koniecznie niemieckim miastem! Zgermanizować Łódź to przecież praca syzyfowa”.

9 października

uruchomiono połączenia kolejowe z Koluszkami, Kutnem i Sieradzem. Z końcem miesiąca pociągi z Łodzi dojeżdżały już do Wrocławia i Berlina.

10 października

ppłk Leopold Okulicki komendantem Okręgu Łódź Służby Zwycięstwu Polski.

13 października

Chaim Mordechaj Rumkowski zostaje powołany przez Niemców na stanowisko przełożonego Rady Starszych (Ältestenrat). Od 1940 r. będzie szefem żydowskiej administracji łódzkiego getta.

19 października

Ludwik Wolff – przedwojenny przywódca miejscowych struktur Niemieckiego Związku Ludowego (Deutscher Volksverband – DVV) z rąk Adolfa Hitlera otrzymuje złotą odznakę Narodowosocjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników (Deutsche Arbeiterpartei – NSDAP) i zostaje przywódcą łódzkiej NSDAP.

9 listopada

namiestnik Okręgu Poznańskiego (Reichsgau Posen) Artur Greiser przybywa na uroczystości wcielenia Łodzi w granice III Rzeszy. W ten sposób wykonano dekret Adolfa Hitlera z 8 X 1939 r. o przyłączeniu Łodzi do Rzeszy.

10 listopada

do tymczasowego obozu na Radogoszczu w włókienniczej fabryce Michała Glasera przy ul. Krakowskiej 55 (obecnie ul. Liściasta 17) trafiają pierwsi aresztowani.

11 listopada

Niemcy podpalają dwie łódzkie synagogi i wysadzają pomnik Tadeusza Kościuszki na pl. Wolności.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1939

14 listopada

Niemcy nakazują Żydom nosić żółtą opaskę na ramieniu. W grudniu opaskę zastąpi żółta gwiazda Dawida.

21 listopada ► CZYTAJ WIĘCEJ

w podłódzkich lasach egzekucje przedstawicieli polskiej i żydowskiej inteligencji. Do 15 stycznia 1940 r. Niemcy mordują ok. 500 osób.

8 grudnia

prezes rejencji kalisko-łódzkiej Friedrich Übelhör wydał zarządzenie zabraniające używania języka polskiego w Łodzi.

12/13 grudnia

niemiecka służba bezpieczeństwa w willi Geyerów przy ul. Piotrkowskiej 280 zamordowała dwóch przemysłowców łódzkich Roberta Geyera oraz Guido Johna.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1939

„Herzlich willkommen” ◄ POWRÓT

Siódmego dnia od rozpoczęcia wojny na przedmieścia Łodzi docierają jednostki Wehrmachtu. Wzdłuż ulic Pabianickiej, Rzgowskiej i Piotrkowskiej zgromadziły się tłumy miejscowych Niemców, którzy witali zdobywców kwiatami. Gdzieś ustawiono łuki triumfalne, na których widniał napis „Herzlich willkommen” („Serdecznie witamy”).

Komendantem wojennym Łodzi został gen. Wolfgang von Plotho, którego urząd miał siedzibę w budynku Zarządu Miejskiego przy pl. Wolności 14. Spokoju w mieście strzegły nieliczne jednostki z 8. Armii niemieckiej gen. Johanna Blaskowitza. Od 9 września gros sił Wehrmachtu skierowano do bitwy nad Bzurą, by powstrzymać atak jednostek armii „Poznań” w okolicach Piątku.



Dowódca XIII Korpusu Armii gen. Maximilian von Weichse przyjmuje na pl. Wolności paradę zwycięstwa 17. Dywizji Piechoty – Łódź, 9 września 1939 r. (Instytut Pamięci Narodowej)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1939

Pozostało pióro i bilet ◄ POWRÓT

26 października 1939 r. w mieszkaniu przy ul. Piotrkowskiej 111 gestapo zatrzymało łódzkiego dziennikarza, czterdziestodwuletniego Stanisława Sapocińskiego. Przed wojną publikował felietony pod pseudonimem Jerzy Krzecki. Gdy go wyprowadzono z mieszkania, jeden z Niemców powiedział: „Drogi kolego, proszę iść z nami, musimy wyjaśnić niektóre rzeczy”. Dzień po Święcie Niepodległości sąd doraźny policji bezpieczeństwa skazał go na śmierć. Cała rozprawa nie trwała dłużej aniżeli 5 minut. Miejsce pochówku zwłok ustalono dopiero w roku 2008, w 40-osobowej mogile odkrytej przez archeologów na Brusie w Łodzi. Przy szczątkach dziennikarza znaleziono resztki pióra ze złotą stalówką oraz imienny bilet kolejowy. Gdy zatrzymywano Sapocińskiego, okupacyjny terror dopiero nabierał rozmachu. Z 1,5 tys. aresztowanych łódzian do 1940 r. stracono ok. 500. Większość osób zgładzono w podłódzkich lasach, a wśród zamordowanych byli: dawny prezydent Łodzi Aleksy Rzewski oraz łódzki malarz i grafik Karol Hiller.

Stanisław Sapociński z żoną Marianną i synem Andrzejem na ul. Piotrkowskiej, Łódź – lata 30. XX w. (ze zbiorów Barbary Makowskiej)



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► **NASTĘPNA STRONA**

◄ **POPRIEDNIA STRONA**



1940

1 stycznia

okupacyjne władze niemieckie nadają Łodzi uprawnienia miasta wydzielonego.

5 stycznia

gestapo zatrzymuje pięciu harcerzy z „Legionu Wyzwolenie” i przystępuje do likwidacji organizacji. Po dwumiesięcznym śledztwie kilkunastu harcerzy zostanie rozstrzelanych w lesie Okręglik, na granicy Łodzi i Żgierza.

13 stycznia

w przedwojennym budynku teatralnym przy ul. Cegielnianej (Moltkestrasse, ob. ul. Jaracza) otwarcie Łódzkiego Teatru Niemieckiego (Teatr Miejski). Trzon zespołu stanowią aktorzy przybyli z Tallina pod dyrekcją Hansa Hessego.

14–15 stycznia

Niemcy wysiedlają ok. 4,5 tys. mieszkańców Osiedla im. Montwiłła-Mireckiego na Polesiu.

8 lutego ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

wyznaczenie zamkniętej strefy dla ludności żydowskiej na Bałutach i Starym Mieście (4 km kw.).

luty

Franz Schiffer, urzędnik z Wrocławia, zostaje komisarycznym nadburmistrzem Łodzi. W maju 1940 r. powołany do Luftwaffe, zginie w Bitwie o Anglię latem 1940 r. Na stanowisku zastąpi go burmistrz Opola dr Karl Marder.

7 marca

„krwawy czwartek” – próba zastraszenia ludności żydowskiej wysiedlanej do getta. Niemiecka policja zabija ok. 120 osób, które ich zdaniem zwlekają z opuszczeniem mieszkań i opóźniają przeprowadzkę.

9 marca

SS-Hauptsturmführer Adolf Eichmann wizytuje Łódź. Nie zadawalają go postępy akcji wysiedleńczej. Liczbę 15 tys. usuniętych Polaków i Żydów uważa za niewystarczającą.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1940

13–28 marca

rozpoczyna się akcja „T-4” na obszarze Kraju Warty (Warthegau). Celem niemieckich działań jest uśmiercenie chorych umysłowo i ułomnych fizycznie. Pierwsze ofiary to ok. 550 pacjentów szpitala psychiatrycznego „Kochanówka” przy ul. Aleksandrowskiej 159, giną w komorach gazowych umieszczonych na ciężarówkach. Zwłoki Niemcy grzebią w lesie lućmierskim.

1 kwietnia

władze rejencji kalisko-łódzkiej z Kalisza przenoszą się do Łodzi (od 1941 r. rejencja łódzka).

11 kwietnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

zmiana nazwy miasta na Litzmannstadt. Główna arteria – ul. Piotrkowska przemianowana zostaje na Adolf Hitler Strasse, a al. Kościuszki na Hermann Göring Strasse. Niemcy powiększają obszar miasta i przyłączają do niego Rudę Pabianicką, Brus, Chojny, Radogoszcz, Nowosolną i Wiskitno.

12 kwietnia

niemiecki dziennik „Lodscher Zeitung” (kontynuacja przedwojennej gazety „Freie Presse” o sympatiach nazistowskich) przemianowano na „Litzmannstädter Zeitung”.

15 kwietnia

SS-Obersturmführer Hermann Krumei, nowo mianowany kierownik Centrali Przesiedleńczej w Łodzi, intensyfikuje wysiedlenia. Do 1941 r. z miasta usuniętych zostanie ok. 70 tys. Polaków.

13 czerwca

miasto opuszcza komendant Okręgu Łódź Związku Walki Zbrojnej ppłk Leopold Okulicki. Jego następcą mianowano ppłk. Stanisława Juszcakiewicza, oficera 25. Pułku Piechoty.

8 lipca

od tego dnia wyemitowane przez gettowy Bank Emisyjny pieniądze (Markquittungen) stają się jedynym środkiem płatniczym w getcie.

15 sierpnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

realizator łódzkiej akcji „T-4” dr Herbert Grohmann obejmuje Urząd Rasy i Dziedziczenia w Miejskim Wydziale Zdrowia. Niebawem utworzy ośrodek rasowy przy ul. Spornej 73 (obecnie ul. Bł. Anastazego Pankiewicza). Do końca 1944 r. przebadanych będzie w nim kilka tysięcy polskich dzieci.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1940

26 sierpnia

obowiązuje nakaz zsyłania do getta małżeństw polsko-żydowskich oraz ich dzieci, w przypadku gdy współmałżonkowie nie wzięli rozwodu.

1 września

pierwszy koncert Orkiestry Miejskiej (później działała jako Miejska Orkiestra Symfoniczna), pod kierownictwem Adolfa Bautze. Ten urodzony w 1897 r. muzyk przyjechał do Łodzi w 1925 r. po studiach w Gdańsku i Berlinie. Prowadził przed wojną liczne chóry, występował też jako dyrygent Łódzkiej Orkiestry Filharmonicznej.

17 września

koncert Filharmoników Drezdeńskich pod batutą holenderskiego dyrygenta Paula van Kempen. Muzyk ten był krytykowany po wojnie w rodzimym kraju za prowadzenie koncertów dla Wehrmachtu i promowanie kultury III Rzeszy.

30 września

przybywa trzystuosobowa grupa jeńców brytyjskich, których umieszcza się w sąsiedztwie zakładów Oskara Kona na Widzewie pomiędzy ul. Szpitalną a Niciarnianą. Obóz będzie funkcjonować do pierwszej połowy 1944 r.

26 października

premiera antysemitckiego filmu Żyd Süß, reż. Veit Harlan.

9 listopada

w Teatrze Miejskim premiera sztuki *Don Carlos* Friedricha Schillera. Naziści nie zważają na wolnościowe treści zawarte w utworach poety i czynią z niego symbol kultury niemieckiej.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1940

Za drutami getta ◄ POWRÓT

Wiosną 1940 r. zamknięto szczelnie granice getta. Stłoczono w nim ok. 160 tys. Żydów, z których aż 95 proc. było mieszkańcami Łodzi. Niemcy, z pomocą żydowskiej administracji, bardzo szybko zamienili tę zamkniętą enklawę w wielki obóz pracy. W pierwszej kolejności zorganizowano resorty: krawiecki, tekstylny, obuwniczy, stolarski i metalowy.

Do pracy w nich skierowano dziesiątki tysięcy osób. Więźniowie getta otrzymywali głodowe racje żywnościowe, a pieniądze na ich wykupienie zdobywali pracując ponad siły. Niedożywienie, choroby oraz samobójstwa zbierały obfite żniwo. Przez cztery i pół roku izolacji w łódzkim getcie odnotowano 43,5 tys. zgonów.



Łódzkie getto, widok od strony ul. Nowomiejskiej (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ □ □ □ ■ □

1940

Germanie spod Zgierza ◄ POWRÓT

W 1936 r. w miejscowości Biała pod Zgierzem polscy archeolodzy odkryli urnę całopalną na cmentarzysku z czasów rzymskich. Prawdopodobnie wykonali ją Wandalowie, a widoczna na naczyniu swastyka symbolizowała słońce.

W czasie okupacji znalezisko miało wspierać teorię o państwowotwórczej roli plemion germańskich w tworzeniu narodów słowiańskich.

Dotychczasowy herb Łodzi naziści zastąpili złotą podwójną swastyką, umieszczoną na błękitnym tle. Nawiązywano w ten sposób do barw rodowych gen. Karla von Litzmanna – niemieckiego bohatera pierwszej wojny światowej.

Dnia 11 kwietnia 1940 r. miastu nadano nazwę Litzmannstadt.



(Narodowe Archiwum Cyfrowe)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1940

Na roboty przymusowe ◄ POWRÓT

Realizując politykę eksploatacji polskiego społeczeństwa władze niemieckie już jesienią 1939 r. wprowadziły przymus pracy. Objęto nim początkowo osoby od 16 do 60 roku życia. Od 1941 r. wiek robotników przymusowych obniżono do lat 14, a w ostatnim okresie wojny przymuszono do pracy nawet dwunastoletnie dzieci. Łodzian najczęściej zatrudniano w dużych ośrodkach przemysłowych w głębi Niemiec, kierując ich do zakładów włókienniczych, elektromaszynowych, szwalni, farbiarni i odlewni. Do końca 1944 r. Niemcy zagarnęli z Łodzi prawie 115 tys. osób narodowości polskiej, w tej liczbie ok. 12 tys. dzieci do lat 16. Większość osób wywieziono z byłego obozu przesiedleńczego przy ul. Łąkowej 4.



Pierwszy Arbeitsamt in Łódź, który mieścił się w budynku bankowym przy al. Kościuszki 15. Od 1940 r. miał siedzibę przy ul. Zachodniej 53 (Narodowe Archiwum Cyfrowe)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► **NASTĘPNA STRONA**

◄ **POPRIEDNIA STRONA**



1941

16 stycznia

władze Kraju Warty zakazują polskim muzykom i śpiewakom wykonywania zawodu.

27 stycznia

robotnicy polscy w Kraju Warty zostają pozbawieni wynagrodzenia za okres choroby.

29 stycznia

w getcie łódzkim umiera Maurycy Trębacz, malarz scen rodzajowych, pejzaży oraz licznych portretów.

9–30 marca

wystawa „Wschód Kraju Warty” w gmachu Szkoły Włókienniczej przy ul. Żeromskiego, która sławi niemieckie dokonania w Łodzi w XIX i XX w.

24 marca

niemieckie władze okupacyjne uruchamiają miejską komunikację autobusową. Pojazdy wyruszają na trasę z zajezdni przy ul. Tramwajowej i przewożą wyłącznie Niemców i volksdeutschów.

8 maja ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

Werner Ventzki zostaje nadburmistrzem Litzmannstadt.

7 czerwca

wizyta szefa SS Heinricha Himmlera.

29 czerwca

w Szczawinie nieopodal Zgierza umiera Włodzimierz Pfeiffer, łódzki księgarz, wydawca książek oraz fotograf.

30 sierpnia

wychodzi ostatni numer konspiracyjnego tygodnika „Kronika Polska”, który łódzkie struktury Związku Walki Zbrojnej wydawały od 1940 r. Zastąpi go „Biuletyn Kujawski” pod redakcją Jana Nowickiego.



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1941

1 września

harcerze Stanisław Gajek i Franciszek Prożek tworzą na Bałutach lewicową organizację „Promieniści”. Z czasem kontrolę nad kilkunastoosobową grupą młodych ludzi przejmą działacze Gwardii Ludowej.

10 września

rozporządzenie namiestnika Kraju Warty (Warthegau) Artura Greisera o podwyższeniu granicy wieku dla ludności polskiej chcącej zawrzeć związek małżeński. Mężczyźni musieli ukończyć 28 lat, a kobiety 25 lat.

3 października

zakazano pochówków Polaków i Niemców na wspólnym cmentarzu. Ludności polskiej udostępniono tylko jeden cmentarz pw. św. Wojciecha na Kurczakach.

5–8 października

w diecezji łódzkiej Niemcy aresztują 158 księży. Odizolowano ich w obozie przejściowym w Konstantynowie Łódzkim, a następnie wywieziono do obozu koncentracyjnego w Dachau.

17 października–4 listopada ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

do getta dociera ok. 20 tys. Żydów z Austrii, Czech, Luksemburga i Niemiec. Kiedy w 1942 r. ruszą transporty do obozu zagłady w Chełmnie nad Nerem (Kulmhof am der Nehr) niepolscy Żydzi będą jednymi z pierwszych do wywiezienia.

21 października

rozporządzenie Adolfa Hitlera o przebudowie Łodzi. Miasto zostaje włączone do planu „upiększenia” i modernizacji wybranych miast niemieckich. Chodzi m.in. o poprawę infrastruktury, stworzenie paradnych promenad i powiększenie podwórek.

5–9 listopada

do getta zostaje przesiedlonych ok. 5 tys. Romów z pogranicza węgiersko-austriackiego (Burgenland). Nowo przybyli zostają odizolowani w prowizorycznym obozie w kwartale ulic: Brzezińska, Towiańskiego, Starosikawska i Głowackiego. Tyfus, głód oraz bestialskie traktowanie spowodują śmierć ok. 600 Romów, a pozostałych Niemcy zamordują w obozie zagłady w Chełmnie nad Nerem.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

[▶ NASTĘPNA STRONA](#)[◀ POPRZEDNIA STRONA](#)

1941

9 listopada

Niemcy profanują łódzką Katedrę – świątynię ograbiają i zamieniają na wojskowy magazyn.

11 listopada

zakaz sprzedaży Polakom pszennego pieczywa oraz ciast i słodczy. Przysługiwał im jedynie chleb żytni na kartki.

7 grudnia

do łódzkiego getta dociera pierwszy transport z przesiedleńcami z likwidowanych przez Niemców gett prowincjonalnych. Akcja potrwa do 28 sierpnia 1942 r. i obejmie ok. 18 tys. osób z Wielunia, Sieradza, Zduńskiej Woli, Łasku, Pabianic, Ozorkowa, Strykowa i Brzezin.

31 grudnia

według niemieckich służb epidemiologicznych przez rok umiera w mieście na gruźlicę ok. 1,5 tys. osób. Sto zgonów odnotowano wśród ludności niemieckiej i volksdeutsche, zaś pozostałe przypadki śmierci dotyczą Polaków. W statystykach nie ujęto mieszkańców getta, choć śmiertelność w odizolowanej dzielnicy Łodzi była parokrotnie wyższa niż po stronie aryjskiej.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ □ □ ■ □

1941

Zderzenie Zachodu ze Wschodem... ◄ POWRÓT

Dnia 17 października 1941 r. do łódzkiego getta dotarł pierwszy transport Żydów niebędących obywatelami państwa polskiego. Do 4 listopada 1941 r. z Austrii, Czechosłowacji, Luksemburga i Niemiec przywieziono ok. 20 tys. osób. Zakwaterowano je w zbiorowych miejscach zamieszkania, tzw. kolektywach, zaniedbanych mieszkaniach, magazynach, komórkach i na strychach. Doskwierały im fatalne warunki sanitarne. Wkrótce wyżyli się oni wielu wartościowych przedmiotów, ciepłych ubrań, koców i pościeli. Nielicznym z nowo przybyłych udało się zdobyć dobrą posadę i przeżyć kolejne miesiące izolacji w nieznanym mieście. Wśród nich był znany praski dziennikarz i działacz ruchu syjonistycznego dr Oskar Singer.

Zatrudniono go m.in. przy redagowaniu Kroniki getta łódzkiego. Singer nadał jej reporterski charakter, a jego felietony pozostały nieocenionym świadectwem stosunków panujących w zamkniętej dzielnicy.



Dr Oskar Singer (w muszce), wśród pracowników Wydziału Statystycznego Przełożonego Starszeństwa Żydów. Zginął w obozie pracy w Kaufering w Bawarii



Grupa Żydów z Europy Zachodniej przywieziona jesienią 1941 r. do łódzkiego getta (Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1941

Ventzki ◄ POWRÓT

Werner Ventzki został 8 maja 1941 r. nadburmistrzem Litzmannstadt. Był nim do 2 lipca 1943 r., kiedy to zgłosił się na ochotnika do Waffen-SS. Początkowo szkolił się w Warszawie i Łęborku, następnie trafił do 3. Dywizji Pancерnej SS „Totenkopf” i 12. Dywizji Pancерnej „Hitlerjugend”. Od 1947 r. był na liście zbrodniarzy wojennych, m.in. za to, że jako nadburmistrz Łodzi nadzorował getto. Nigdy nie odpowiedział za swoje czyny, choć udzielał się publicznie w Republice Federalnej Niemiec. Zmarł w 2004 r. w Niemczech.



(Instytut Pamięci Narodowej)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1942

16 stycznia

w Wiedniu umiera przemysłowiec Leon Herbst, prezes zarządu spółki Scheibler – Grohman.

16–29 stycznia

wywóz z getta ok. 10 tys. osób do obozu zagłady w Chełmnie nad Nerem (Kulmhof am der Nehr).

1 lutego

w kwartale ulic: Odrzańska, Retmańska, Łopianowa i Zuchów powstaje obóz dla jeńców sowieckich w Rudzie Pabianickiej (Stalag Luftwaffe 2). Może pomieścić do tysiąca osób. Funkcjonuje do 1 września 1944 r., kiedy to jeńcy zostają wywiezieni do Żagania. W obozie umiera z głodu lub zostaje zabitych kilkuset jeńców sowieckich. Wielu z nich ginie podczas rozbudowy lotniska na Lublinku i węzła kolejowego Łódź-Olechów.

22 lutego–2 kwietnia

kolejne transporty do obozu zagłady w Chełmnie nad Nerem. Tym razem ofiarą komanda Hansa Langego padnie ok. 34 tys. osób.

18 marca

„Litzmannstädter Zeitung” donosi o modernizacji podwórka (tzn. o wyburzeniu części oficyn) między Adolf Hitler StraÙe (ul. Piotrkowska) i Schlageter StraÙe (ul. Narutowicza). To pierwsze efekty projektu przebudowy Łodzi.

20 marca

Niemcy przeprowadzają na placu Stodół w Zgierzu (ob. pl. Stu Straconych) publiczną egzekucję stu Polaków. Wśród rozstrzelanych są również żołnierze z łódzkich struktur Armii Krajowej: neurochirurg płk Władysław Dzierżyński (rodzony brat Feliksa Dzierżyńskiego), redaktor naczelny „Biuletynu Kujawskiego” Jan Nowicki oraz szef Kierownictwa Dywersji – Kedywu kpt. Antoni Kalinowski.

21 marca

do „Biuletynu Kujawskiego” dodano pismo literackie „Tyrtęj”. Redaktorem dodatku jest poeta Grzegorz Timofiejew.

2 maja

Niemcy kończą dwumiesięczną akcję wyłapywania łódzkiej młodzieży. Do tego czasu z Dworca Łódź-Kaliska odprawionych zostaje w głąb III Rzeszy trzynaście transportów z ok. 12 tys. młodych Polaków. Wśród nich było 2712 dzieci, które nie ukończyły czternastego roku życia.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1942

4 maja

trzeci łódzki transport do obozu zagłady w Chełmie nad Nerem. Ofiary to ok. 11 tys. Żydów z Europy Zachodniej.

maj

komendantem Okręgu Łódź Armii Krajowej zostaje płk Ludwik Czyżewski, który zastępuje ppłk. Stanisława Juszcakiewicza. Łódzką konspiracją zarządza z Warszawy, co nastręcza szereg trudności ze względu na granicę pomiędzy Generalnym Gubernatorstwem a Krajem Warty.

13 czerwca

przywieziono 88 dzieci, ze spacyfikowanej po zamachu na SS-Obergruppenführera i generała policji Reinharda Heydricha czeskiej wsi Lidice. Siedmioro dzieci wybrano do zgermanizowania, zaś pozostałe zamordowano w obozie w Chełmie nad Nerem.

13 czerwca

otwarcie wędrowniej wystawy niemieckiego malarstwa pod hasłem „Pomagamy niemieckiej sztuce”. Komisarzem wystawy jest plakacista propagandowy NSDAP Hans „Mjöltnir” Schweitzer.

20 czerwca

gestapo nadzoruje publiczną egzekucję w łódzkich Zakładach Naprawy Samochodów „Promotor” przy pl. Niepodległości 4. W hali, w obecności polskich robotników, powieszonych zostaje pięciu żołnierzy AK: Józef Floriański, Zygmunt Gogolewski, Stanisław Lewandowski, Jan Potakowski i Stanisław Stańczyk. Mężczyźni prowadzili sabotaż przemysłowy.

5 sierpnia

zakazuje się Polakom korzystania z podmiejskiej komunikacji tramwajowej w święta.

5 września

w Teatrze Miejskim premiera *Intrygi i miłości* Friedricha Schillera. W roli Luizy występuje 21-letnia Helga Bammert, w późniejszych latach znana aktorka filmowa z Republiki Federalnej Niemiec.

5–12 września

Wielka Szpera w getcie. Z zamkniętej żydowskiej dzielnicy Łodzi Niemcy wywożą do obozu zagłady w Chełmie nad Nerem ok. 16 tys. osób, 70 proc. z nich to dzieci do dziesiątego roku życia.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ □ ■ □ □ □

1942

21 września

wystawa prac artystów monachijskich – malarza Otto Pippela (rodem z Łodzi) oraz rzeźbiarki Marty Kronig.

17 października–4 listopada

do getta dociera ok. 20 tys. Żydów z Austrii, Czechosłowacji, Luksemburga i Niemiec.

5 listopada

w Teatrze Miejskim premiera opery Engelberta Humperdincka *Jaś i Małgosia*.

1 grudnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

otwarcie Obozu Policji Bezpieczeństwa w Łodzi dla Młodzieży Polskiej (Polen Jugendverwahrlager der Sicherheitspolizei in Litzmannstadt) przy ul. Przemysłowej 27.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1942

Obozowe dzieciństwo ◄ POWRÓT

Chcę żyć to tytuł książki łodzianina Tadeusza Raźniewskiego. Są to wspomnienia z niemieckiego obozu pracy dla dzieci i młodzieży polskiej przy ul. Przemysłowej 27, opublikowane w latach 60. XX w. Książkę kilkakrotnie wznawiano i na jej podstawie nakręcono film fabularny *Twarz anioła* w reżyserii Zbigniewa Chmielewskiego. Jego premiera miała miejsce 20 stycznia 1971 r., a konsultantem był m.in. Raźniewski. Przez obóz, otwarty 1 grudnia 1942 r., przeszło prawdopodobnie 2-3 tys. małoletnich więźniów w wieku od 7 do 16 lat. Zdarzały się przypadki przetrzymywania dzieci młodszych, a nawet niemowląt. Największą grupę stanowili chłopcy. Wiosną 1943 r. w Dzierżąnej nieopodal Zgierza otwarto filię rolną ośrodka. Nie wiadomo dokładnie, ile dzieci zmarło lub zostało zabitych w obozie, gdyż zachowana dokumentacja obozu jest niepełna.



Apel małoletnich więźniów obozu przy ul. Przemysłowej 27. Trzeci od lewej, w wełnianej czapce, niespełna dziewięcioletni Tadeusz Raźniewski (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1942

List matki

Do syna Jureczka: „Dla Ciebie, Dziecko Drogie, robiliśmy, ile mogliśmy (...) Może jednak, jak Ty dorośniesz Syneczku będzie inna cywilizacja, nie będzie różnic narodowościowych, na razie jest bardzo źle. (...) U nas w getcie jest straszliwy głód. (...) Owszem, można tak żyć, ale nie dwa lata. W styczniu i lutym umarło u nas w getcie 1800 ludzi, nie z żadnej epidemii, po prostu z głodu. (...) W przyszłości, gdy będziesz to czytał, to mi nie uwierzysz. Piszę gorzej, bo jestem osłabiona z głodu. (...) Tatuś twój stara się, ile tylko może, dla Ciebie, nieraz był narażony na śmierć. Sama szpera odebrała mu kilkanaście lat życia, ale wart jesteś tego, bo masz taką mądrą główkę”. (N.N., Łódź [w:] *Życie i zagłada Żydów polskich 1939-1945. Relacje świadków*, oprac. Michał Grynberg i Maria Kotowska, Warszawa 2003).



Ofiary „szpery”, dzieci w trakcie deportacji – Łódź, wrzesień 1942 r. (Żydowski Instytut Historyczny)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1942

Tu muszą być Niemcy...

„Tu muszą być Niemcy, a gdzie są Niemcy, tam nie ma miejsca dla innych narodów...” – tymi słowami 26 kwietnia 1942 r. zwrócił się do rodaków namiestnik Kraju Warty (Warthegau) Arthur Greiser, którego wypowiedź przytoczył organ prasowy NSDAP „Ostdeutscher Beobachter”. Wstępem do przemian demograficznych było wprowadzenie Niemieckiej Listy Narodowościowej (Deutsche Volksliste – DVL). Od 1941 r. obowiązywały cztery kategorie volkslisty, przy czym za zdatnych do służby w armii niemieckiej uważano mężczyzn z kategorią I, II i III. W okresie wojny do Łodzi przesiedlono tysiące Niemców z krajów nadbałtyckich, ZSRS i Besarabii. W listopadzie 1944 r. Niemców i volksdeutsche w 488-tysięcznej Łodzi było już 143 tys. Miesiąc później rozpoczęła się ich paniczna ewakuacja. Po zajęciu miasta przez Armię Czerwoną w Łodzi pozostało ok. 40 tys. osób narodowości niemieckiej. Połowa z nich przeszła przez obóz na Sikawie przy ul. Beskidzkiej 54.



Arthur Greiser witany przez dzieci i młodzież niemiecką – Łódź, wiosna 1942 r. (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1943

4 i 5 lutego

zamknięcie kin, teatrów i lokali rozrywkowych na znak żałoby po żołnierzach 6. Armii Wehrmachtu, która skapitulowała pod Stalingradem.

luty

płk Michał Stempkowski zostaje nowym komendantem Okręgu Łódź Armii Krajowej, w miejsce płk. Ludwika Czyżewskiego. Reorganizacja łódzkich struktur akowskich, nadwątłych aresztowaniami z 1942 r.

12 marca

otwarcie obozu pracy dla zbiegłych polskich robotników przymusowych na Sikawie przy ul. Beskidzkiej 54 (Arbeitserziehungslager Litzmannstadt – Stockhof). Obóz podlegał miejscowemu gestapo, a strażnikami byli Ukraińcy oraz Chorwaci. Do stycznia 1945 r. przez obóz przeszło ok. 3,5 tys. więźniów, z których 84 zmarło w nim lub zostało zabitych.

15 marca

niemieckie służby policyjne reorganizują istniejące od trzech lat radogoskie więzienie przy ul. Zgierskiej 147. Wywózka ok. 850 Żydów z łódzkiego getta do obozu pracy w Poznaniu.

marzec

gestapo wpada na trop mjr. Zygmunta Waltera-Janke, który od trzech lat organizuje wywiad i pełni funkcję szefa sztabu Okręgu Łódź Armii Krajowej. Zagrożony aresztowaniem oficer opuszcza miasto i przenosi się do Katowic, by objąć funkcję komendanta Śląskiego Okręgu Armii Krajowej.

20 kwietnia

napad „Promienistych” na niemiecki skład z bronią przy ul. Piotrkowskiej 83 – jest to jedyna udana akcja bojowa w Łodzi. W więzieniu przy ul. Kopernika 29 egzekucja łódzkiej aptekarki Marii Jasińskiej. Była żołnierzem Armii Krajowej i pomagała zbiegłym z niemieckiej niewoli żołnierzom brytyjskim.

4 maja

w „Litzmannstädter Zeitung” ukazał się artykuł *Internationale Wissenschaftler im Katyn* opisujący prace ekshumacyjne w Katyniu. Poinformowano o zbadaniu ciał 982 polskich oficerów zamordowanych wiosną 1940 r. przez NKWD i zidentyfikowaniu ok. 70 proc. z nich. Od 11 maja, w kolejnych numerach gazety, zaczęto publikować nazwiska ofiar.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1943

8–11 maja ► CZYTAJ WIĘCEJ

czołowy dyrygent nazistowskiej Rzeszy Eugen Jochum, wyróżniony przez Adolfa Hitlera tytułem „kapelmistrz orkiestry narodowej”, koncertuje w Łodzi.

19 czerwca

niemieckie władze okupacyjne oddają do użytku pętlę tramwajową na pl. Niepodległości (Südring). Jest to największa inwestycja budowlana w Łodzi w okresie wojny.

31 lipca

nadburmistrzem Litzmannstadt zostaje szef miejscowego gestapo SS-Sturmbannführer dr Otto Bradfish.

21 września

nieopodal Cannes ginie w zasadzce francuskiego ruchu oporu Artur Schütz. Ów łodzianin zapisał się w historii miasta jako utalentowany bokser, ale był również brutalnym komendantem obozów przesiedleńczych i zbrodniarzem z Zamojszczyzny.

wrzesień

do obozu dla jeńców francuskich przy ul. Piotrkowskiej 252 Niemcy przywożą kilkuset internowanych żołnierzy włoskich.

5 października

w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 gestapowcy mordują Zygmunta Lorentza, historyka, działacza kultury i pierwszego prezesa łódzkiego Polskiego Towarzystwa Historycznego.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1943

Obóz na Radogoszczu

Po trzech latach istnienia, 15 marca 1943 r. Niemcy zreorganizowali Więzienie Policyjne o Zaostrzonym Rygorze na Radogoszczu przy ul. Zgierskiej 147. Do stycznia 1945 r. przeszło przez nie ok. 20–40 tys. osób. Więźniów przetrzymywano w trzykondygnacyjnych halach podzielonych na wielkie cele. Niekiedy w jednym pomieszczeniu izolowano do 300 osób. Spały one na drewnianych pryczach, które ustawiano w kilku rzędach. Po reorganizacji na parterze usytuowano warsztaty oraz magazyny. Pierwsze piętro zajęli więźniowie narodowości niemieckiej. Na dwóch wyższych kondygnacjach stłoczono Polaków zatrzymanych przez kripo (drugie piętro) i gestapo (trzecie piętro). Więźniowie pozostawali w cywilnych ubraniach, do których niekiedy – na wzór obozów koncentracyjnych – doszywano kolorowe „winkle”. Natomiast osoby, które planowano stracić, znaczone żółtą literą „B”. Rozstrzeliwano je grupowo w Lesie Lućmierskim lub pojedynczo na dziedzińcu więzienia. Ogółem jednorazowo w więzieniu mogło przebywać do 2 tys. osadzonych.



Apel więźniów radogoskiego kacetu (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1943

Więzienie w getcie

Centralne więzienie (Zentral-Gefängnis) przy ul. Czarnieckiego 14/16 w łódzkim getcie istniało od 20 października 1940 r. i zarządzane było przez żydowską policję. Jednorazowo mogło pomieścić ok. 500 osób, a okres izolacji trwał od kilku dni do kilku miesięcy. Wyroki wydawał żydowski sąd przy ul. Gnieźnieńskiej 22. W marcu 1941 r. zaostrozono prawo i uruchomiono Sąd Przyspieszony przy ul. Franciszkańskiej 27. Od jego wyroków nie było odwołania, a podsądnymi były na ogół osoby uchylające się od obowiązku pracy, spekulanci lub złodzieje żywności i opału. W zakładzie karnym przetrzymywano również złapanych za włóczęgostwo nieletnich. Od stycznia 1942 r. izolowano w nim także przeznaczonych do obozu zagłady w Chełmnie nad Nerem (Kulmhof am der Nehr) lub skierowanych do pracy na terenie Wielkopolski. Niekiedy do więzienia trafiali Polacy, którzy szmuglowali do getta żywność i lekarstwa. Po kilku dniach przekazywano ich gestapo.



Robotnicy przed wysyłką do obozu pracy w Poznaniu – Łódź, 1943 r. (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1943

Koncert symfoniczny ◄ POWRÓT

Eugen Jochum – dyrygent Berliner Philharmonischer Orchester, a po wojnie założyciel i wieloletni dyrektor Orkiestry Symfonicznej Bawarskiego Radia – koncertował od 8 do 11 maja 1943 r. w Litzmannstadt, w drewnianej Hali Sportowej przy pl. Niepodległości. Na koncert ściągnęło kilkuset Niemców i volksdeutsche. Jego przyjazd uświetnił drugą rocznicę wyboru Wernera Ventzkiego na nadburmistrza Litzmannstadt. Gazeta „Litzmannstädter Zeitung” w jednym z felietonów donosiła, że jest to ważne zadanie kulturowo-polityczne, przywracające mieszkańcom tych ziem własną wartość oraz dające im siły do germanizacji tego miasta.



Eugen Jochum w roku 1981 (fot. Reinhold Müller / Wikimedia Commons)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1944

8 lutego

koncert symfoniczny dla Niemców z utworami Maxa Regera, Giovanniego Viottiego i Ludwiga van Beethovena. Jako solista występuje znany skrzypek austriacki Wolfgang Schneiderhan.

17 marca

po „stronie aryjskiej” koncert Drezdeńskiego Kwartetu Smyczkowego, z utworami Franza Josepha Haydna i Ludwiga van Beethovena.

marzec

naziści rozpoczynają wywózki kilku tysięcy osób z łódzkiego getta do obozów pracy przymusowej Hasag w Częstochowie i w Skarżysku-Kamienniej, gdzie produkowana jest amunicja. Część osób z tych właśnie transportów przeżyje wojnę.

22 kwietnia

spotkanie Niemców łódzkich ze znanym literatem Herbertem von Hoernerem, który w czasie wojny manifestuje poglądy narodowe i jako ochotnik walczy pod Stalingradem w szeregach Wehrmachtu. Po wojnie zostaje osądzony i stracony w Niemczech Wschodnich.

8 maja

okupanci obwożą po łódzkich fabrykach polskich jeńców, żołnierzy I. Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, wziętych do niewoli w bitwie pod Lenino na Białorusi, oraz żołnierzy z II Korpusu Polskiego, których pojmano we Włoszech nad rzeką Sangro.

15 czerwca

w getcie, w którym jest jeszcze ok. 70 tys. więźniów, zjawia się niemiecka komisja likwidacyjna pod przewodnictwem nadburmistrza Litzmannstadt, SS-Sturmabführera dr. Otto Bradficha. W dniach 26 czerwca–14 lipca 1944 r. wyruszają transporty z ok. 7 tys. osób do obozu zagłady w Chełmnie nad Nerem (Kulmhof am Nehr), po nich kolejne grupy są dowożone koleją do obozu Oświęcim-Brzezinka (Auschwitz-Birkenau).

28/29 sierpnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

ostatnie transporty z getta do Oświęcimia. W jednym z nich jedzie Chaim Mordechaj Rumkowski, który przez cztery lata zarządzał żydowską administracją getta.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1944

31 sierpnia

ostatnie przedstawienie Teatru Miejskiego. Aktorzy i inni pracownicy zostają zmobilizowani lub skierowani do przemysłu. Podobne restrykcje wprowadza się w całej III Rzeszy, w związku z trudną sytuacją na froncie.

10 października

do Stalagu Luftwaffe 2 w Rudzie Pabianickiej, gdzie przytrzymywani są jeńcy Armii Czerwonej, dociera transport z tysiącem rannych warszawiaków. To żołnierze Armii Krajowej, wzięci do niewoli po upadku Powstania Warszawskiego. Niemcy izolują ich w trzecim sektorze obozu, a po dwóch miesiącach ewakuują w głąb III Rzeszy.

7 listopada

na cmentarzu żydowskim przy ul. Brackiej 40 Niemcy rozstrzelują czterdziestu żołnierzy z Okręgu Łódź Armii Krajowej. Wśród zamordowanych jest ppor. Janusz Różewicz (brat Tadeusza i Stanisława Różewiczów).

listopad–grudzień

pomimo sprzeciwu władz rozpoczyna się eksodus miejscowych Niemców i volksdeutsche z Łodzi. Większość osób podróżuje wozami konnymi. Niemal 80 tys. uchodźców wypełni szosę w kierunku Sieradza. Większość z nich nie dotrze do Odry, lecz zostanie w styczniu 1945 r. zagarnięta przez Armię Czerwoną.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1944

Wymarła dzielnica ◄ POWRÓT

Po likwidacji getta 29 sierpnia 1944 r. pozostało na jego terenie ok. 1,4 tys. osób, część z nich wykorzystano jako siłę roboczą w tzw. Aufräumungskommando do przeszukiwania domów i zbierania cennych dla III Rzeszy surowców. Niemcy przetrzymywali ich w zamienionym na obóz budynku przy ul. Jakuba 16. Pozostałe osoby ukryły się w przemysłowych skrytkach w piwnicach oraz na strychach, i do stycznia 1945 r. były one wyłapywane przez funkcjonariuszy niemieckiej policji porządkowej (schupo). Ogółem z ok. 60 tys. Żydów deportowanych w sierpniu 1944 r. do obozu Auschwitz-Birkenau na miejscu zgładzono ok. 47 tys. Pozostałych skierowano do obozów pracy na Dolnym Śląsku i stąd tych, co przeżyli rozsyłano do innych obozów na terytorium III Rzeszy. Szacuje się, że z ok. 200 tys. Żydów, którzy przeszli przez łódzkie getto, wojnę przeżyło jedynie od 7 do 10 tys. osób.



Ruiny łódzkiego getta – wiosna 1945 r. (Instytut Pamięci Narodowej)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1944

Mój ojciec zbrodniarz...

15 marca 1944 r. Werner i Erna Ventzczy uroczystie zawiadomili władze miasta o narodzinach ich czwartego dziecka, które matka powiła w willi przy ul. Bednarskiej 15. Nadano mu imiona Jens-Jürgen, a opiekę nad potomstwem byłego nadburmistrza Litzmannstadt przejął namiestnik Kraju Warty (Warthegau) Arthur Greiser. Dla Ventzkiego, człowieka odpowiedzialnego za germanizację Łodzi oraz eksploatację i wyniszczenie odizolowanej w getcie ludności żydowskiej, było to olbrzymim wyróżnieniem. Najmłodszy syn Ventzkiego prawdę o swoim ojcu odkrył w 1990 r., gdy dowiedział się o jego antypolskich i antyżydowskich zarządzeniach. W 2001 r. Jens-Jürgen Ventzki po raz pierwszy odwiedził Łódź i od kilku lat czynnie uczestniczy w „Festiwalu Dialogu Czterech Kultur”. Dla niego życiorys ojca jest piętnem. „Stosunku do ojca nie mogłem zamknąć w kręgu synowskiej miłości. Musiałem na niego spojrzeć jako na wysokiego urzędnika narodowo-socjalistycznego (...) Takie spojrzenie otworzyło przede mną piekło. Konflikt uczuciowy nieustannie mnie spala i będzie towarzyszył mi przez całe życie”. (M. Gumola, Pokutnik z Mona, „Piotrkowska 104. Miesięcznik Łódzki” 2007, nr 10).



Zawiadomienie małżonków Ventzkich o narodzinach ich czwartego dziecka Jensa Jurgena Ventzkiego (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1945

16 stycznia

lotnictwo Armii Czerwonej bombarduje przedmieścia Łodzi. Ginie ok. 350 osób.

17 stycznia

Niemcy podejmują próbę likwidacji ok. 870-osobowego komanda roboczego w łódzkim getcie, którego pracowników zamknięto w budynku przy ul. Jakuba 16. Po kilkunastu godzinach poszukiwań niemieccy żołnierze chwytają jedynie ok. 90 osób (doczekały wejścia Armii Czerwonej).

17–18 stycznia

niemieccy strażnicy wsparci przez żołnierzy Luftwaffe podpalają więzienie na Radogoszczu. Od płomieni, kul i granatów ginie ok. 1,3 tys. więźniów, ocaleje jedynie 25 osób.

19 stycznia ► CZYTAJ WIĘCEJ

Armia Czerwona wkracza do Łodzi. Rozkaz Komendanta Głównego AK gen. Leopolda Okulickiego „Niedźwiadka”, nakazujący rozwiązanie akowskich struktur.

20 stycznia

z Białegostoku przybywa 94 funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego pod wodzą płk. Mieczysława Moczara. Zajmują oni były gmach gestapo przy al. Anstadta 7.

21 stycznia

płk Ignacy Loga-Sowiński zostaje przedstawicielem Rządu Tymczasowego na województwo łódzkie. W mieście, które na krótko przejmuje rolę stolicy, instalują się urzędy państwowe, przedstawicielstwa handlowe i instytucje naukowe.

22 stycznia

władze sowieckie zatrzymują pierwsze osoby ocalałe z łódzkiego getta. Ogółem do końca miesiąca zostanie ujętych kilkudziesięciu Żydów, których NKWD wywiezie do obozu pod Łęczycą, a stąd w głąb ZSRS. Wśród aresztowanych jest łódzki chirurg Michał Eljasberg, który prowadzi żydowskiej społeczności po likwidacji getta.



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1945

24 stycznia

ukazuje się pierwsza polskojęzyczna gazeta „Wolna Łódź”. W jednym z artykułów pt. *Przeciw grabieżcom* potępiano okradanie Niemców, argumentując, że ich majątek jest „własnością całego narodu”.

25 stycznia

w obozie na Sikawie zostają umieszczeni pierwsi łódzcy Niemcy. Wcześniej wielu z nich padło ofiarą grabieży, rozbojów i gwałtów. Do marca 1945 r. obozem zarządza strona sowiecka, a następnie polska. W obozie umrze lub zginie ok. 1,2 tys. osób narodowości niemieckiej.

29 stycznia

wiceminister sprawiedliwości Leon Chajń powołuje w gmachu Sądu Okręgowego nowych sędziów i prokuratorów.

30 stycznia

pierwsza audycja łódzkiego radia, rozgłośnia działa początkowo przy al. Kościuszki 108. Dyrektorem Polskiego Radia w Łodzi zostaje inż. Anatol Radzinowicz.

1 lutego

ukazuje się pierwszy numer „Dziennika Łódzkiego”. Po dziesięciu dniach zawieszono druk gazety, by 6 lipca 1945 r. wznowić ją w ramach kontrolowanej przez PPR Spółdzielni Wydawniczej „Czytelnik”.

2 lutego

stopniowy rozruch miejskiej elektrowni, montaż transformatorów oraz jednej z turbin. Prace nadzoruje inż. Julian Wajnberg, ocalały z getta.

4 lutego

obowiązki tymczasowego prezydenta miasta przejmuje gen. Kazimierz Witaszewski, mianowany na urząd 25 stycznia 1945 r. (później znany jako „generał gazrurka”).

5 lutego

ruszają zapisy do szkół średnich na terenie Łodzi, Zgierza i Pabianic, egzaminy wstępne wyznaczono na 8, 9 i 10 lutego.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1945

11 lutego

powstaje Tymczasowy Komitet Żydowski (przemianowany później na Wojewódzki Komitet Żydowski). Do końca roku w mieście rejestruje się ok. 27 tys. osób pochodzenia żydowskiego.

7 marca

prezydentem Łodzi zostaje Kazimierz Mijał (urząd piastuje do 17 lutego 1947 r.). Zastępuje gen. Kazimierza Witaszewskiego.

9 marca

aresztowanie przez Sowieców ostatniego komendanta Okręgu Łódź AK płk. Michała Stempkowskiego. Spod prasy łódzkiej drukarni wychodzi plakat propagandowy Włodzimierza Zakrzewskiego *Olbrzym i zapluty karzeł reakcji*.

5 kwietnia

w kilkudziesięciu zakładach Łodzi trwają strajki pracowników domagających się podwyżek, lepszej aprowizacji oraz tańszej komunikacji publicznej. Akcje strajkowe będą ponawiane do sierpnia 1945 r.

8 kwietnia

rozpoczynają się kursy w przeniesionej z Lublina Centralnej Szkole PPR. Dyrektorem placówki jest Tadeusz Daniszewski, propagandzista z moskiewskiej rozgłośni im. T. Kościuszki, a za przygotowanie pedagogiczne i polityczne kadry odpowiada łodzianka Regina Kobrańska, która w czasie wojny działała w strukturach Związku Patriotów Polskich. Nauka odbywa się w Łodzi przy al. Kościuszki 65, gdzie przed wojną mieściło się gimnazjum niemieckie.

22 maja

zastrzelenie sowieckiego doradcy UB mjr. Afanazego Łysokobyłki. Zabójstwa dokonują członkowie oddziału sierż. Eugeniusza Kokolskiego „Groźnego”.

24 maja

dekret o utworzeniu Uniwersytetu Łódzkiego i Politechniki Łódzkiej. Pierwszym rektorem UŁ zostaje prof. Tadeusz Kotarbiński, a PŁ prof. Bohdan Stefanowski. Wiosną 1945 r. zarejestrowano ok. 3 tys. studentów, jesienią ich liczba przekroczy 10 tys.

1 czerwca

pierwszy numer „Głosu Robotniczego”, organu prasowego Polskiej Partii Robotniczej.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

▶ NASTĘPNA STRONA

◀ POPRZEDNIA STRONA



1945

15 września

Łódzka Komisja Likwidacyjna przy ul. Piotrkowskiej 104 realizuje postanowienia rządu w sprawie amnestii. W Łodzi ujawnia się ok. 500 osób, większość z nich to żołnierze AK i NSZ.

28 września

w gmachu Sądu Okręgowego rozpoczyna się proces pokazowy żołnierzy Pogotowia Akcji Specjalnej, którzy pod dowództwem sierż. Mariana Grabskiego „Specy” z Grupy Egzekucyjnej „Błyskawica” zamordowali kilkoro działaczy komunistycznych, w tym małżonków Michalinę i Piotra Zakrzewskich.

3 października

Państwowy Urząd Repatriacyjny Oddział Województwa Łódzkiego informuje, że z miasta na tzw. Ziemie Odzyskane wyjechało ok. 22 tys. osób.

16 października

zaczyna obowiązywać nowe prawo lokalowe. Można być właścicielem tylko jednego mieszkania, a samotnie żyjący muszą zgodzić się na dokwaterowanie współlokatorów.

26 października

promocja oficerów i wręczenie sztandaru ufundowanego przez pracowników Zakładów Włókienniczych I.K. Poznański, w Centralnej Szkole Oficerów Polityczno-Wychowawczych. Udział w uroczystościach bierze minister obrony narodowej marszałek Michał Rola-Żymierski.

5 listopada

aresztowanie w Łodzi prezesa pierwszej komendy „Wolność i Niezawisłość” płk. Jana Rzepeckiego.

5, 9 listopada

przyłączenie Łagiewnik i Wiskitna do miasta.

13 listopada

powstaje Przedsiębiorstwo Państwowe Film Polski z siedzibą w Łodzi pod kierownictwem Aleksandra Forda.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

[▶ NASTĘPNA STRONA](#)[◀ POPRZEDNIA STRONA](#)

1945

18 listopada

odsłonięcie pomnika ku czci poległych żołnierzy Armii Czerwonej w Parku im. Józefa Poniatowskiego.

5 grudnia

zabójstwo działacza Polskiego Stronnictwa Ludowego i posła do Krajowej Rady Narodowej Bolesława Ścibiora. Władze oskarżają podziemie antykomunistyczne, zaś działacze PSL – aparat „bezpieczeństwa”. Po wielu latach okazało się jednak, że sprawcą był zazdrosny mąż, który zabił Ścibiora w jego własnym mieszkaniu przy ul. Przejazd 30.

14 grudnia ▶ [CZYTAJ WIĘCEJ](#)

zabójstwo studentki Marii Tyrankiewiczówny staje się pretekstem do antysowieckich wystąpień w mieście.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁÓDZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1945

Nasi „czerwoni wyzwoliciiele” ◄ POWRÓT

19 stycznia 1945 r. od strony Widzewa wkroczyły do 375-tysięcznego miasta pododdziały 1. Frontu Białoruskiego. W walkach o Łódź i jej przedmieścia zginęło ok. 380 czerwonoarmistów, większość z nich została pochowana w parku im. Józefa Poniatowskiego, gdzie 18 listopada 1945 r. odsłonięto pomnik Wdzięczności Armii Czerwonej.



Sowieckie samobieżne działo pancerne ISU - 122 przejeżdżające przez pl. Wolności oraz tłumy wiwatujących mieszkańców – Łódź, 19 stycznia 1945 r. (Archiwum Archidiecezji Łódzkiej)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1945

Próba zatuszowania zbrodni? ◄ POWRÓT

W grudniu 1945 r. łodzian wzburzyła wieść o zabójstwie w parku im. S. Staszica studentki stomatologii na Uniwersytecie Łódzkim Marii Tyrankiewiczówny. Do mordu doszło 14 grudnia 1945 r., a dwa dni później w protokole z sekcji odnotowano jako przyczynę śmierci „postrzał klatki piersiowej”. Nie znaleziono żadnych sprawców, choć wiadomo było, że w pobliżu parku znajdował się szpital dla żołnierzy sowieckich, którzy niejednokrotnie napastowali samotne kobiety. Ludność zaczęła powtarzać pogłoskę o seksualnym podłożu morderstwa i o guziku rosyjskim znalezionym w dłoni ofiary. Władze zaczęły propagować tezę, że śmierć studentki to prowokacja antykomunistycznego podziemia. Dnia 18 grudnia milicja rozbiła wiece studenckie, a dzień później funkcjonariusze aparatu bezpieczeństwa zatrzymali niektórych studentów idących w kondukcje pogrzebowym na cmentarz katolicki przy ul. Ogrodowej. W ciągu czterech dni zająć zatrzymano ok. 150 osób.



Wyprowadzenie zwłok Marii Tyrankiewiczówny z kościoła oo. jezuitów przy ul. Sienkiewicza 60 – Łódź, 19 grudnia 1945 r. (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1945

Imperium Jerzego Borejszy

Po wojnie do Łodzi ścignęło wielu pisarzy, wśród nich znaleźli się m.in. Andrzej Braun, Władysław Broniewski, Jan Brzechwa, Artur Sandauer, Jan Sztaudynger i Wiktor Woroszyński. Połączyło ich miejsce pracy – Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik”, będąca swoistym imperium prasowym Jerzego Borejszy. Działacz ten zapewniał literatom odpowiednie warunki pracy, wynajmował im mieszkania i oferował najwyższe honoraria w kraju. W zamian oczekiwał zaangażowania ideologicznego i poparcia dla przemian ustrojowych w kraju.



Siedziba Spółdzielni Wydawniczej „Czytelnik” przy ul. Piotrkowskiej 96. Radcą prawnym i kierownikiem działu literatury dziecięcej był w tym koncernie Jan Brzechwa (Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1946

1 stycznia

otwarcie pierwszego w mieście Urzędu Stanu Cywilnego przy al. Kościuszki 1.

11 lutego

o godzinie 22.15 kilkoro działaczy z Korpusu Obrony Narodowej pod dowództwem Władysława Stanielewicza wysadza pomnik Wdzięczności Armii Czerwonej, stojący w parku im. Józefa Poniatowskiego.

16 lutego ► CZYTAJ WIĘCEJ

na deskach Teatru Wojska Polskiego premiera sztuki Jeana Giraudoux *Elektra*.

28 lutego

ukazuje się pierwszy numer „Expressu Ilustrowanego”, jego redaktorem naczelnym zostaje Konstanty Bogusławski.

1 marca

Kuria Biskupia w Łodzi wznowia wydawanie kwartalnika „Wiadomości Diecezjalne Łódzkie”.

2 marca

Polski Czerwony Krzyż otwiera pierwszy w kraju Instytut Konserwacji i Przetaczania Krwi.

7 kwietnia

otwarcie średniej szkoły prawniczej dla ok. 150 kandydatów na prokuratorów. Dyrektorem szkoły zostaje prokurator Maria Gurowska vel Maria Sand (jeden z oskarżycieli w procesie gen. Augusta Fiedorfa „Nila”). Nauka trwa pół roku, szkoła istnieje do 1952 r.

3 maja

ogólnopolskie demonstracje w związku z obchodami 3 Maja. W Łodzi dochodzi do starć, przeciwko demonstrującej młodzieży akademickiej zostaje wysłane wojsko i milicja. Czterdzieści osób odnosi poważne obrażenia, a ok. 130 zostaje zatrzymanych.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1946

23 maja

przez Łódź przetacza się fala strajków robotniczych zapoczątkowanych przez tramwajarzy. Strajkujący domagają się podwyżek i zrównania ich płac ze średnią krajową. Niepokoje strajkowe trwają do końca lipca 1946 r. i obejmują również inne miasta w województwie łódzkim. Władza częściowo ulega żądaniom pracowniczym, lecz również przymusza do wstępowania w szeregi Polskiej Partii Robotniczej. Do tego czasu jedynie 6 proc. łódzkich robotników przynależy do PPR.

30 czerwca

referendum ludowe w skali całego kraju odbywa się w atmosferze zabójstw, zastraszzeń i zatrzymań. W Łodzi, podobnie jak w innych miastach, wyniki zostają sfałszowane, a skala owych działań jest ukrywana nawet przed miejscowymi działaczami PPR. Według ogłoszonych danych za zniesieniem Senatu opowiedziało się 74 proc. łódzian (przy średniej w kraju 68 proc.), za reformą rolną i nacjonalizacją przemysłu 82 proc. (wobec 77 proc. w kraju), zaś za utrwaleniem granicy na Bałtyku, Odrze i Nysie Łużyckiej 95 proc. Łódzian (przy średniej krajowej 94 proc.).

1 października

powstaje Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna w Warszawie z tymczasową siedzibą w Łodzi przy ul. Gdańskiej 32. Rektorem nowej placówki akademickiej zostaje Leon Schiller. Równocześnie ulega likwidacji Państwowy Instytut Sztuki Teatralnej.

26–27 października

odbywa się drugi zjazd Delegatów Związku Zawodowego Literatów Polskich. Podczas obrad uznano m.in., że „moralność pisarza wymaga jasnej deklaracji politycznej”.

28 października

rankiem dochodzi do największej katastrofy kolejowej w dziejach Łodzi. Na stojący na niewłaściwym torze pociąg osobowy najeżdża ekspres z Wrocławia. Całkowitemu zniszczeniu ulegają dwa wagony pasażerskie, na miejscu ginie 14 osób. Ranne zostają 45 osoby, które z Dworca Łódź-Kaliska są transportowane do łódzkich szpitali karetkami, prywatnymi samochodami i dorożkami. Po tygodniu liczba ofiar śmiertelnych wzrasta do 21.

17 grudnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi ogłasza wyrok w sprawie kpt. Stanisława Sojczyńskiego „Warszyca” i jego podkomendnych.

20 grudnia

Stolica Apostolska przyjmuje rezygnację ks. biskupa Włodzimierza Jasińskiego z urzędu ordynariusza łódzkiego, zastąpi go ks. biskup Michał Klepacz.

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1946

Zwalczali ustrój Polski Ludowej... ◄ POWRÓT

17 grudnia 1946 r. w gmachu Sądu Okręgowego przy pl. Dąbrowskiego 5 sędzia z Wojskowego Sądu Rejonowego ppłk Bronisław Ochnio odczytał wyrok w procesie żołnierzy Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Głównym oskarżonym był twórca antykomunistycznej organizacji w Łódzkiem kpt. Stanisław Sojczyński „Warszyc”, którego wraz z pięcioma podkomendnymi skazano na karę śmierci. Celem procesu było odstraszenie od działalności zbrojnej wszelkich przeciwników komunistycznego porządku, co było ważne w kontekście zbliżających się wyborów do Sejmu Ustawodawczego. Do budynku ściągnięto również dziennikarzy z „Głosu Robotniczego”, „Dziennika Łódzkiego” oraz przedstawicieli radia, a nawet nakręcono dokument filmowy z przebiegu procesu. Egzekucję przeprowadzono trzy dni przed ogłoszeniem amnestii, tj. 19 lutego 1947 r. ok. godz. 8.00. Do dziś nie jest znane miejsce pochówku kpt. Sojczyńskiego „Warszycy” i jego żołnierzy: kpt. Henryka Glapińskiego „Klingi”, por. Ksawerego Błasiaka „Alberta”, pchor. Stanisława Żelanowskiego „Nałęcz”, sierż. Mariana Knopa „Własowa” i Albina Ciesielskiego „Montwiła”.



Główny oskarżony w łódzkim procesie kpt. Stanisław Sojczyński „Warszyc”, pod którego rozkazami od wiosny 1945 r. walczyło ok. 900 osób (Ze zbiorów Filmoteki Narodowej)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1946

Pod maską Elektry... ◄ POWRÓT

W ramach Teatru Wojska Polskiego przy ul. Cegielnianej 63 (ob. ul. Jaracza 27) powołano z inicjatywy Edmunda Wiercińskiego i Bohdana Korzeniewskiego Scenę Poetycką. Działalność tego swoistego laboratorium teatralnego zainaugurowała premiera *Elektry* (16 lutego 1946 r.) według francuskiego pisarza i dramaturga Jeana Giraudoux, którego sztukę po raz pierwszy wystawiono w Paryżu w 1937 r. W łódzkim przedstawieniu *Elektry* wystąpił m.in. Aleksander Zelwerowicz, grający żebraka. Polscy widzowie odczytali spektakl przez odniesienie do narodowej tragedii – miała być ukazana metaforycznie jako dramat córki zamordowanego Agamemnona, dokonującej zemsty na mordercach ojca. Przedstawienie ostro skrytykowały władze komunistyczne, które podkreślały jego niewłaściwą wymowę polityczną, rzekomą pochwałę Powstania Warszawskiego oraz szerzenie dekadentyzmu wśród łódzkiej młodzieży. W efekcie po trzech miesiącach przerwano przedstawienie i zlikwidowano Scenę Poetycką.



Przedstawienie łódzkiej *Elektry* (Narodowe Archiwum Cyfrowe)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1947

10 stycznia ► CZYTAJ WIĘCEJ

w łódzkich kinach premiera filmu *Zakazane piosenki*.

13 stycznia

przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Łodzi stają działacze organizacji Wolność i Niezawisłość. Sądowi przewodniczy ppłk Bronisław Ochnio, który na karę śmierci skazuje: Kazimierza Grendę (28 lutego 1947 r. zastosowano wobec niego amnestię i wyrok zamieniono na 15 lat więzienia) oraz Zbigniewa Zakrzewskiego (wyrok wykonano 26 grudnia 1947 r.).

14 stycznia

stracono Czesława Stachurę, który będąc funkcjonariuszem Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Łodzi współpracował z organizacją WiN.

19 stycznia ► CZYTAJ WIĘCEJ

w kraju odbywają się odwlekane przez dwa lata wybory do Sejmu Ustawodawczego. W sfałszowanych wyborach „zwycięża” prorządowy Blok Demokratyczny (otrzymuje 394 mandaty na 444), co otwiera drogę Polskiej Partii Robotniczej do przejęcia pełni władzy nad krajem.

17 lutego

z urzędu prezydenta miasta odchodzi Kazimierz Mijał. Jego następcą zostaje łódzianin i włókniarz Eugeniusz Stawiński, przewodniczący miejskich struktur PPR.

13 kwietnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

konsekracja bp Michała Klepacza w katedrze w Białymstoku. Tydzień później odbywa się uroczysty ingres nowego biskupa i ordynariusza diecezji łódzkiej.

30 kwietnia

w gmachu Sądu Okręgowego przy pl. Dąbrowskiego 5 kończy się proces Hansa Biebowa, który przez cztery lata wojny zarządzał w imieniu III Rzeszy łódzkim gettem. Sąd skazał go na karę śmierci przez powieszenie, wyrok wykonano 23 czerwca 1947 r. w Wojewódzkim Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego w Łodzi przy al. Anstadta 7.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1947

czerwiec

Michał Słomczyński, żołnierz AK i więzień Pawiaka, po powrocie z Zachodu pisze w Łodzi swą pierwszą książkę *Lądujemy 6 czerwca*. W kolejnych latach będzie wydawać kryminały pod pseudonimem Joe Alex, a do polskiej literatury przejdzie przede wszystkim jako tłumacz *Ulissesa* Jamesa Joyce'a.

1 września

otwarto pierwszy w Polsce Spółdzielczy Dom Towarowy przy u. Piotrkowskiej 100.

23 grudnia

po półtorarocznym użytkowaniu milicja zwraca Kurii Biskupiej budynek Seminarium przy ul. Skorupki 5.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1947

Biskup łódzki ◄ POWRÓT

Przez dwadzieścia lat, poczynając od 1947 r., ordynariuszem łódzkim był bp Michał Klepacz, były prof. Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Wileńskiego im. Stefana Batorego – w posłudze duszpasterskiej zastąpił bp. Włodzimierza Jasińskiego, mającego opinię uległego wobec komunistów. Według słów prymasa Augusta Hłonda bp Klepacz miał podjąć „w czerwonej Łodzi skuteczną walkę z szatanem”. Przez lata mierzył się z nieprzychylnym Kościołowi państwem i jego aparatem bezpieczeństwa, który werbował do współpracy kolejnych księży. Pomimo trudności biskup stale prowadził dyplomatycznie dialog z władzą, choć był za to krytykowany. Wykorzystywał jednak każdą sposobność, by bronić stanu posiadania Kościoła katolickiego w Łódzkiem. Zmarł 27 stycznia 1967 r. w Łodzi.



Ingres bp. Michała Klepacza do katedry św. Stanisława Kostki przy ul. Piotrkowskiej 265 – Łódź, 20 kwietnia 1947 r. (Archiwum Archidiecezji Łódzkiej)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1947

Lista nr 3 ◄ POWRÓT

Dnia 19 stycznia 1947 r. w sfałszowanych wyborach do Sejmu Ustawodawczego „zwyciężył” Blok Demokratyczny, będący na liście pod nr 3 (Polska Partia Robotnicza, Polska Partia Socjalistyczna, Stronnictwo Ludowe i Stronnictwo Demokratyczne). Pokonał on opozycyjne Polskie Stronnictwo Ludowe, które zwalczane od dwóch lat przez władzę komunistyczną próbowało w atmosferze terroru prowadzić kampanię wyborczą. W Łódzkiem ok. 2 tys. osób sympatyzujących z PSL zwolniono z pracy. W listopadzie 1946 r. aresztowano kilkanaście osób z władz naczelnych PSL w województwie łódzkim. Wśród zatrzymanych był sekretarz Zarządu Wojewódzkiego Wacław Głobiński oraz trzej prezesi zarządów dzielnicowych, tj.: Wacław Hilner, Zygmunt Markiewicz i Henryk Augustyniak. W areszcie osadzono również Bronisława Jankowskiego, prezesa Koła PSL Polskich Kolej Państwowych w Łodzi. Ogółem zatrzymano w mieście ok. 300 osób i 70 proc. z nich wypuszczono na wolność dopiero po wyborach.



Manifestacja poparcia dla Bloku Demokratycznego na ul. Piotrkowskiej w Łodzi (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1947

Filmowy hit ◄ POWRÓT

Dnia 10 stycznia 1947 r. w łódzkich kinach wyświetlono *Zakazane piosenki* w reżyserii Leonarda Buczkowskiego, pierwszy długometrażowy film fabularny w kraju. Jego premiera odbyła się dwa dni wcześniej w stolicy. Powiązania z Łodzią były jednak niezmiernie silne, gdyż wiele ujęć do filmu nakręcono na łódzkich ulicach i w parku im. Józefa Poniatowskiego. Gwiazdami ekranu zostali: Danuta Szaflarska i Jerzy Duszyński, zaś za scenografię filmową odpowiadał Anatol Radzinowicz. Był on w 1945 r. pierwszym dyrektorem Łódzkiej Rozgłośni Polskiego Radia, a od 1946 r. przez trzynaście lat pracował jako scenograf w Wytwórni Filmów Fabularnych w Łodzi.



Na afiszu filmowym: Danuta Szaflarska i Jerzy Duszyński, aktorzy z Teatru Kameralnego w Łodzi. Znali się już z Teatru Polskiego w Wilnie. W Łodzi współpracowali ze sobą do 1949 r. Po filmie „Zakazane piosenki” jeszcze raz zagrali tytułowe role w polskiej komedii „Skarb”.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA ■ □ □

1948

1 stycznia

egzekucja Waltera Pelzhausena, byłego komendanta więzienia policyjnego o zastrzonym rygorze przy ul. Zgierskiej 147 na Radogoszczu. Oskarżonemu udowodniono zamordowanie w nocy z 17 na 18 stycznia 1945 r. ok. 1,3 tys. więźniów.

styczeń

łączenie znacjonalizowanych zakładów, których jest w Łodzi ok. 1250. Fabryki włókiennicze stanowią ok. 70 proc. przedsiębiorstw i zatrudniają ok. 150 tys. osób. Stopniowo w mieście rozwija się przemysł elektromaszynowy, wprowadzany już przez władze niemieckie. W 1955 r. stanowił on ok. 6 proc., a w 1978 r. niemal 22 proc. wszystkich łódzkich przedsiębiorstw.

22 marca

w zakładzie karnym we Wronkach umiera 49-letni prof. Stanisław Gorzuchowski, skazany 15 stycznia 1947 r. na pięć lat więzienia w procesie działaczy WiN. Przed wojną był specjalistą w zakresie geografii kolonialnej, a od jesieni 1945 r. mieszkał w Łodzi i wykładał na Uniwersytecie Łódzkim.

13 czerwca

otwarcie Muzeum Sztuki przy ul. Więckowskiego 36.

13 lipca

powstaje Teatr Lalek Arlekin przy ul. Piotrkowskiej 150. Początkowo jest to inicjatywa prywatna dramaturga Henryka Ryla. Z końcem grudnia 1948 r. wystawiono sztukę dla dzieci *Dwa Michały i świat cały*, która cieszy się olbrzymią popularnością dzieci i ich rodziców. Kolejnym sukcesem było przedstawienie *Kolorowe piosenki*. W teatrze odbywały się również przedstawienia dla dorosłych, m.in. wystawiano sztuki Moliera. Z początkiem 1950 r. teatr upaństwowiono, a pięć lat później jego siedzibę przeniesiono do budynku przy ul. Wólczańskiej 5.

18 lipca

na Jeziorze Gardno toną dwie łodzie z dwudziestoma trzema harcerkami ze Szkoły Podstawowej nr 161 w Łodzi przy ul. Narutowicza 58. Po tragedii 46. Łódzka Drużyna Harcerska „Knieje” przyjmuje za patrona jedną z ofiar, trzynastoletnią Joannę Skwarczyńską, córkę profesor UŁ Stefani Skwarczyńskiej, bohaterkę akcji ratunkowej i aktorkę Teatru Kameralnego.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1948

15–21 grudnia

Kongres Zjednoczeniowy Polskiej Partii Robotniczej i Polskiej Partii Socjalistycznej, w auli Politechniki Warszawskiej. Powstaje Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, w Łodzi jej szeregi skupiają ok. 55 tys. osób (36 tys. – PPR, a 19 tys. – PPS).

grudzień

podsumowano inwestycje budowlane w Łodzi. Stwierdzono, że przez trzy lata wybudowano ok. 2,3 tys. mieszkań.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



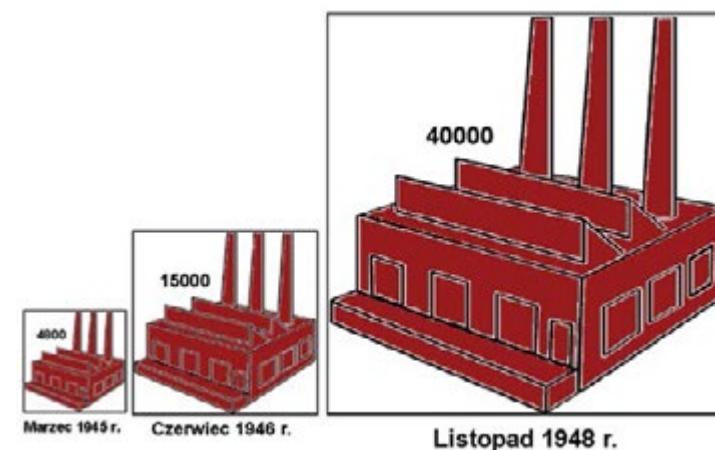
1948

Podaj cegłę

Inwestycje budowlane w zakresie potrzeb mieszkaniowych długo nie były priorytetowym celem łódzkich władz. W 1946 r. 90 proc. ludności miasta nie miało dostępu do kanalizacji, a 94 proc. do bieżącej wody. W latach 1945–1948 oddano do użytku jedynie 2,3 tys. mieszkań. Dopiero w późniejszych latach inwestycje ruszyły i do 1955 r. zbudowano kolejne 25 tys. Większość wybudowanych wówczas lokali to mieszkania jednopokojowe lub dwupokojowe ze wspólną toaletą na piętrze. Wciąż słabo rozwinięta była sieć gazowa miasta. Dla porównania w Warszawie, nadal odbudowywanej ze zniszczeń wojennych, odbiorcy indywidualni gazu stanowili 30 proc. ogółu mieszkańców, czyli dwa razy więcej aniżeli w Łodzi, zaś w Poznaniu aż 45 proc. Z końcem stycznia 1945 r. w mieście zarejestrowano ok. 385 tys. osób, a pod koniec roku liczba łódzian przekroczyła już 500 tys. W 1948 r. było ich 600 tys., a do 1950 r. przybyło kolejne 30 tys. mieszkańców. Do stanu zaludnienia sprzed wojenny Łódź zbliżyła się w 1955 r. – w jej granicach przebywało wówczas 674 tys. osób.



Odzyskiwanie cegły z budynków, które znajdowały się niegdyś na terenie getta – Łódź, wiosna 1948 r. (Archiwum Państwowe w Łodzi)



Liczba osób będących w szeregach Polskiej Partii Robotniczej w Łodzi według propagandowych danych. W rzeczywistości liczba osób przynależących do partii była w 1948 r. mniejsza o ok. 5 tys.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

[▶ NASTĘPNA STRONA](#)[◀ POPRZEDNIA STRONA](#)

1949

1 lutego

aresztowanie w Katowicach kpt. Zygmunta Janke, byłego szefa wywiadu Okręgu Łódź ZWZ-AK. Skazany 11 sierpnia 1952 r. na podwójną karę śmierci, wolność odzyskuje po czterech latach. Po zrehabilitowaniu rozpoczyna studia historyczne na UŁ. W późniejszych latach udziela się społecznie i działa wśród byłych akowców. Publikuje artykuły oraz książki na temat Wojska Polskiego i AK. Umiera 25 lutego 1990 r. w Łodzi. Jedną z ulic na Retkini nazwano jego imieniem.

13–14 lutego ▶ CZYTAJ WIĘCEJ

Ogólnopolska Konferencja Pracowników Służby Polsce w Łodzi.

17 lutego

z urzędu prezydenta miasta odchodzi Kazimierz Mijał. Jego następcą zostaje łodzianin i włókniarz Eugeniusz Stawiński, który na stanowisku pozostanie do 1949 r.

13 marca

nadanie poecie Julianowi Tuwimowi doktoratu honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego.

2 kwietnia

prezydent Łodzi Eugeniusz Stawiński zostaje ministrem przemysłu lekkiego. Resortem kieruje przez 19 lat i z rządu Władysława Gomułki odchodzi 11 kwietnia 1968 r. Na krótko obowiązki prezydenta miasta przejmie Wacław Sobol. W lipcu 1949 r. urząd obejmuje kolejny robotnik łódzki Marian Minor, który od marca 1950 r. jest przewodniczącym Prezydium Rady Narodowej.

25 czerwca

na zawał serca umiera w Wielkiej Brytanii Jankiel Adler, łódzki malarz, grafik i scenograf narodowości żydowskiej. W jego twórczości malarskiej widać wpływy ekspresjonizmu oraz surrealizmu.

17 sierpnia

otwarcie na lotnisku Lublinek nowej hali przylotów i odlotów. Do likwidacji w 1958 r. port obsługiwał ok. 400 tys. pasażerów, przemieszczających się na trasach krajowych.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ ■ □ □ □

1949

13 września

w Sądzie Apelacyjnym w Łodzi kończy się pod przewodnictwem sędziego Włodzimierza Błochowicza proces przeciwko dwóm katolickim duchownym, którzy w okresie wojny podpisali volkslistę. Łódzkiego księdza Romana Gradolewskiego oraz franciszkanina o. Jacka Alojzego Hoszyckiego skazano na śmierć. Sąd Najwyższy w Warszawie 27 stycznia 1950 r. uchylił wyrok i zasądził kary więzienia 12 i 10 lat.

18 października

przy ul. Bystrzyckiej rusza budowa domu akademickiego – znanego obecnie jako Tygrys – z ok. 500 miejscami. W 1952 r. powstaje bliźniaczy budynek Balbina (nazwa z lat 60. XX w.), a w latach późniejszych akademik Perełka (ob. Pretor). Część prac wykonują sami studenci.

12 listopada ► CZYTAJ WIĘCEJ

przedstawieniem *Brygada szlifierza Karhana* zainicjowano działalność Teatru Nowego przy ul. Więckowskiego 15.

27 listopada

z połączenia Stronnictwa Ludowego oraz Polskiego Stronnictwa Ludowego powstaje Zjednoczone Stronnictwo Ludowe. Działacze nowej partii, przychylniej władzy, przejmują kontrolę nad trzydziestoma Kółkami Rolniczymi w województwie łódzkim i forsują program kolektywizacji rolnictwa.

17 grudnia

do warszawskiej centrali wpływa raport Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Łodzi na temat „antypaństwowej działalności księży”. W diecezji łódzkiej „za pozytywnie ustosunkowanych do Polski Ludowej” uznano 45 na 139 kapłanów. Dodatkowo oskarżano bp. Michała Klepacza o chęć przesunięcia owych „księży patriotów” do innych parafii.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1949

Socrealizm w teatrze ◄ POWRÓT

Dnia 12 listopada 1949 r. wystawiono w Teatrze Nowym – wówczas mieszczącym się w gmachu Domu Żołnierza przy ul. Przejazd (ob. Tuwima) – sztukę *Brygada szlifierni Karhana* autorstwa Vaška Kani. Było to osiem miesięcy po jej czeskiej prapremierze (24 marca 1949 r. w Pradze). Sztuka ośmieszała konserwatywnych robotników, uwydatniała ich zachowawcze postawy, nieufność wobec partii komunistycznej, niechęć do wyścigu pracy oraz kolektywnych zobowiązań. Zapoczątkowała działalność Teatru Nowego i wprowadzała na polskie sceny socrealistyczny repertuar.



Od lewej Czesław Guzek grający Tulacha, Kazimierz Dejmek jako Jarka Karhan (robotnik uosabiający kapitalistyczne nawyki) i Wojciech Pilarski (wcielił się w rolę Karhana). (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

[▶ NASTĘPNA STRONA](#)
[◀ POPRZEDNIA STRONA](#)
□ □ □ ■ □

1949

Analfabetyzm

Władze rozpoczęły w 1945 r. akcję zwalczania analfabetyzmu, którą oficjalnie zakończono w grudniu 1949 r. Szacowano, że dzięki pomocy państwa nauczono pisać i czytać ok. 4,5 tys. dzieci w wieku od 8 do 10 lat. Większej pracy wymagała jednak edukacja dorosłych, ponieważ w 1945 r. w mieście było ok. 17 tys. analfabetów. Do 1951 r. w Łodzi pozostało ok. 2 tys. niepiśmiennych osób, które trwały poza systemem edukacyjnym z powodu podeszłego wieku i złego stanu zdrowia. Czytać i pisać uczono też w armii oraz w powołanej w 1948 r. organizacji Służba Polsce. W skali całej Polski w akcji do 1951 r. uczestniczyło ok. 80 tys. nauczycieli, którzy pomogli ok. 1,5 mln osób.



(Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1949

Służba Polsce ◄ POWRÓT

Powszechna Organizacja Służba Polsce powstała 25 lutego 1948 r. i miała, jak twierdzono oficjalnie, przysposobić wojskowo oraz wychować w tężyznie fizycznej młodzież od 16 do 21 roku życia. Od początku była jednak rezerwuarem darmowej siły roboczej dla państwa. Przez jej szeregi do grudnia 1955 r. przeszło ok. 1,2 mln osób. Powołanych w szeregi SP chłopców i dziewczęta mundurowano i koszarowano na pół roku. Ich rękoma odbudowywano stolicę, fedrowano węgiel i wydobywano urobek z kamieniołomów. Junacy wznosili również Nową Hutę oraz meliorowali Żuławki Wiślane. W pracy narażeni byli na wypadki. Niedożywieni, poddani indoktrynacji ze strony działaczy Związku Młodzieży Polskiej, szybko się demoralizowali i nierzadko popadali w konflikt z prawem. Za opuszczenie stanowiska pracy lub szeregów organizacji byli surowo karani. Z uciążliwej służby mógł ich wyzwolić jedynie wypadek, zdanie na studia lub odbycie zasadniczej służby wojskowej. W przypadku kobiet z szeregów organizacji zwalniała również ciąża oraz zawarcie związku małżeńskiego. Łódzian i mieszkańców okolicznych miast oraz wsi wcielano m.in. do XXVI Brygady SP, a przymusowy pobór wiosną 1949 r. obfitował w Łodzi w liczne incydenty. Dochodziło do bijatyk z milicją, która nie mogła zapanować nad pijaną młodzieżą, odizolowaną na stadionie Łódzkiego Klubu Sportowego.



Dziewczęta z SP maszerują ul. Piotrkowską. (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)



Legitymacja organizacji. (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1950

1 stycznia

wyodrębnienie z Uniwersytetu Łódzkiego Akademii Medycznej. Naukę rozpoczyna ok. 2 tys. studentów, są wśród nich przyszli lekarze, stomatolodzy i farmaceuci. Przez cztery lata pierwszym rektorem uczelni jest toksykolog prof. dr Emil Paluch.

21 stycznia

zatrzymanie o. Tadeusza Rostworowskiego SJ przez funkcjonariuszy WUBP w Łodzi pod zarzutem działalności antypaństwowej, za którą uważano kazania i nauki dla studentów zrzeszonych w „Caritas Academica”. Dnia 24 marca jezuitę przewieziono do Warszawy, gdzie go osądzono i skazano na 12 lat więzienia. Zwolniono go dopiero w 1956 r.

14 marca

ks. Zygmunt Pasternak z diecezji włocławskiej zostaje pierwszym przewodniczącym Komisji Księży przy łódzkim Związku Bojowników o Wolność i Demokrację (tzw. księża patrioci).

20 marca

Rady Narodowe przejmują funkcję samorządu terytorialnego. W Łodzi zlikwidowano Zarząd Miejski i urząd Prezydenta Miasta. Dotychczasowy prezydent Marian Minor zostaje 24 maja 1950 r. przewodniczącym Rady Narodowej m. Łodzi.

marzec ► CZYTAJ WIĘCEJ

rusza budowa najdłuższego w ówczesnej Polsce wodociągu miejskiego Pilica–Łódź (50 km).

24–25 kwietnia

na sesji naukowej z okazji pięciolecia Uniwersytetu Łódzkiego prof. socjologii i rektor Józef Chałasiński wygłasza referat *Od liberalnej do socjalistycznej idei uniwersytetu*. Potępia w nim przedwojenne tradycje uniwersyteckie i „szlacheckie korzenie polskiej inteligencji”. W dyskusji atakuje poglądy byłego rektora prof. filozofii Tadeusza Kotarbińskiego, broniącego wolności nauki. Wydarzenie można uznać za próbę uzasadnienia teoretycznego stalinizacji uczelni przez podkreślenie tendencji egalitarnych.

30 kwietnia

likwidacja Katedry Pedagogiki Społecznej na UŁ i zwolnienie wykładowcy Aleksandra Kamińskiego, który przeciwstawiał się sowietyzacji harcerstwa oraz przejmowania jego struktur przez działaczy Związku Młodzieży Polskiej.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1950

31 maja

likwidacja Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Łodzi, która działała w mieście od 1945 r. Jej uprawnienia przejmuje Wyższa Szkoła Rolnicza w Olsztynie, od 1972 r. Akademia Rolniczo-Techniczna.

20 lipca

rząd ogłasza amnestię dla wszystkich osób represjonowanych z powodu podpisania volkslisty. Obóz na Sikawie przy ul. Beskidskiej 54 opuszcza kilkaset osób, przetrzymywanych w nim od kilku lat.

22 lipca

początek budowy osiedla domków jednorodzinnych na Stokach.

9 listopada

funkcjonariusze bezpieki zatrzymują gen. August Fieldorfa „Nila”, wychodzącego z Rejonowej Komendy Uzupełnień przy ul. Wólczańskiej. Wcześniej „Nil” ukrywał się pod nazwiskiem Walenty Gdanicki, teraz jednak podał swoje prawdziwe personalia. Generał powrócił jesienią 1947 r. z zesłania do ZSRS i przez kilka lat mieszkał w Łodzi przy ul. Próchnika 39. Śledztwo przeciwko niemu prowadzono w Warszawie i tam odbył się jego proces. Skazano go na karę śmierci i 24 lutego 1953 r. stracono w więzieniu mokotowskim.

7 grudnia

Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi pod przewodnictwem kpt. Wacława Bohatyrewicza ogłasza cztery wyroki śmierci w sprawie przeciwko antykomunistycznej organizacji młodzieżowej Polska Podziemna Organizacja Bojowa. Dwa wyroki, wobec Wincentego Winckiewicza i Jerzego Cybulskiego, utrzymano w mocy i 16 kwietnia 1951 r. stracono ich w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1950

Włóknarki

Przez długie lata rozwoju przemysłu lekkiego w Łodzi kobiety stanowiły jego filar. W mieście zawsze było ich więcej aniżeli mężczyzn. Udział pań stopniowo ulegał jednak zmniejszeniu – z 135 kobiet na 100 mężczyzn w 1945 r., do 122 na 100 w 1950 r. i 108 na 100 w 1988 r. Pensje w zakładach włókienniczych były jednymi z najniższych w kraju, a praca przy maszynach mających po 60 lat (dane z 1950 r.) rujnowała zdrowie. Największe zagrożenie stanowił pył oraz wszechobecny hałas, przekraczający 110 decybeli. Niewielką osłodą dla ludzi pracy w Łodzi było ustanowienie Dnia Przemysłu Włókienniczego, Odzieżowego i Skórzanego, który świętowano 19 kwietnia. Za Edwarda Gierka święto przesunięto o trzy dni do przodu.



Łódzka włóknarka przy pracy – lata 50. (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

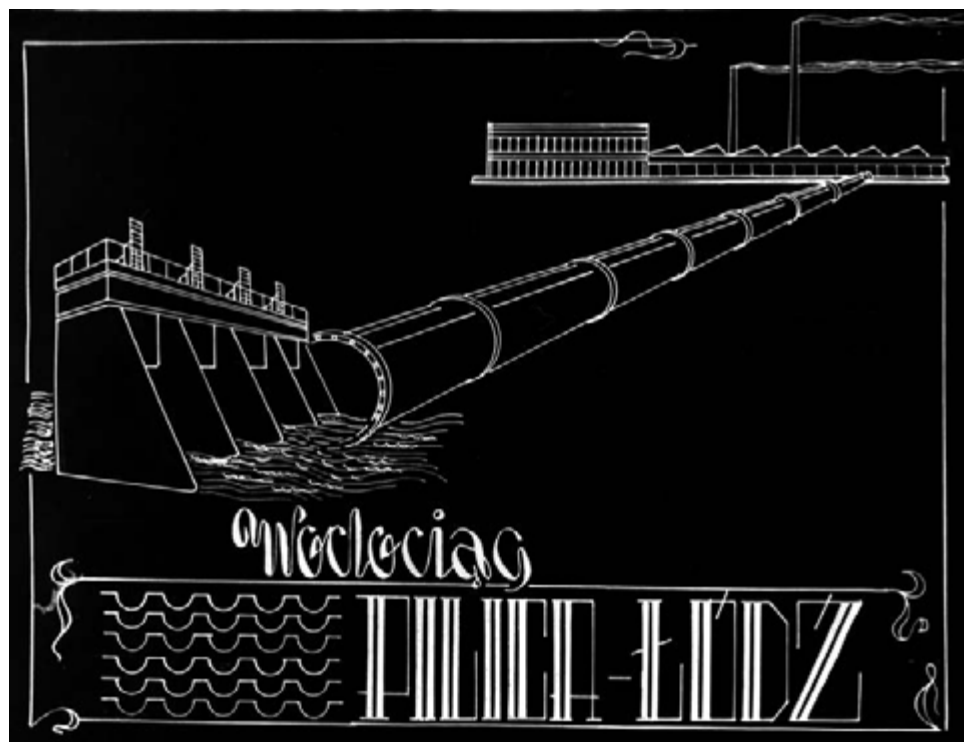
◄ POPRZEDNIA STRONA



1950

Wodociąg ◄ POWRÓT

W marcu 1950 r. rozpoczęto olbrzymie przedsięwzięcie budowlane: wodociąg Pilica-Łódź.



Strona tytułowa z albumu upamiętniającego budowę wodociągu Pilica-Łódź (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1950

Współzawodnictwo pracy

Od 1947 r. górnicy z kopalni Wiktoria pod Wałbrzychem rywalizowali oficjalnie z łódzkimi włókniami. Nazwiska najlepszych ukazywały się na tablicach ogłoszeń i w prasie codziennej. Przodowników pracy goszczono w Belwederze, otwierali oni pochody pierwszomajowe i przemawiali na zjazdach partyjnych. Przykładem „łódzkiej ikony pracy” była Wanda Gościńska, która napisała w 1948 r. list-adres do Józefa Stalina w jego siedemdziesięciolecie urodzin. Dwie inne łódzkie włókniki, Helena Majowa i Józefa Sewerniakowa, pracownice Zakładów Bawełnianych nr 1 im. Józefa Stalina przy ul. Targowej 65 (do 1948 r. Zakłady Przemysłowe Karola Scheiblera i Ludwika Grohmana) przekroczyły normy o 111 i 125 proc. i również otrzymały tytuł Przodownika Pracy.



Tablica jednej z łódzkich ulic w dzielnicy Bałuty. Nazwa obowiązywała od 1955 r. (w 2017 r. nazwę ulicy zmieniono na Romskich Ofiar Getta Łódzkiego). Latem 1945 r. Związek Walki Młodych zaapelował, by podjąć rywalizację w łódzkich fabrykach włókienniczych i zwiększyć produkcję. Zmagania nazwano Młodzieżowym Wyścigiem Pracy i od 1946 r. objęły one cały kraj (fot. Paweł Spodenkiewicz)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1951

1 stycznia

powstaje Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne (MPK). Budowa nowych połączeń tramwajowych na Stoki, Nowe Złotno i Karolew. Do 1957 r. w użytku są pojazdy szynowe Herbrand GE58 z 1909 r. i 1911 r.

3 lutego

otwarcie przy ul. Więckowskiego 15 nowej siedziby Teatru Nowego. W gmachu tym do 1955 r. będzie się mieścić również Teatr Żydowski.

10 lutego

rozpoczyna działalność pierwsze w województwie łódzkim kino objazdowe, prowadzone przez działaczy Związku Młodzieży Polskiej.

21 lutego ► CZYTAJ WIĘCEJ

umiera Katarzyna Kobro, wybitna rzeźbiarka, żona Władysława Strzemińskiego.

11 kwietnia

Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi pod przewodnictwem kpt. Wacława Bohatyrewicza skazuje ośmiu nastolatków z antykomunistycznej organizacji „Chłopcy Z” na kary więzienia od roku do 11 lat. Wobec Tadeusza Olszewskiego – przywódcy organizacji – orzeczono karę śmierci. Wyrok wykonano 20 listopada 1951 r.

19 lipca

zatrzymanie w Łodzi płk. Apoloniusza Zawilskiego i włączenie do śledztwa w sprawie „TUN” przeciwko generałom: Stanisławowi Tatarowi, Marianowi Utnikowi i Stanisławowi Nowickiemu. Dnia 28 kwietnia 1952 r. płk. Zawilskiego skazano na karę śmierci. Po czterech latach zwolniono go z więzienia i zrehabilitowano. W późniejszych latach był pisarzem i kierownikiem literackim Teatru Powszechnego w Łodzi, napisał m.in. książkę *Bitwy polskiego września*.

22 lipca

otwarcie pętli tramwajowej przy ul. Północnej. Kończą tutaj swój bieg tramwaje ze Zgierza, Ozorkowa, Konstantynowa i Lutomierska.

22 lipca

otwarcie trasy Północ-Południe na odcinku od ul. Żwirki do ul. Lutomierskiej.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1951

22 lipca ► CZYTAJ WIĘCEJ

istniejący od trzech lat Związek Młodzieży Polskiej (ZMP) otrzymuje trzypiętrowy budynek – szkołę dla przyszłych działaczy Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (ob. Wojewódzki Specjalistyczny Szpital im. dr. Maurycego Madurowicza przy ul. Wileńskiej 37).

13 września

w Stanach Zjednoczonych w miejscowości New Canaan umiera łódzianin żydowskiego pochodzenia Artur Szyk. Światowej klasy grafik, ilustrator i karykaturzysta, który przed wojną i w jej trakcie zasłynął z antyhitlerowskich karykatur.

15 listopada

pod Łodzią w pobliżu Tuszyna rozbija się samolot pasażerski Polskich Linii Lotniczych Li-2P, który wystartował z lotniska Lublinek w kierunku Krakowa. Ginie szesnaście osób wraz z załogą. Maszynę pilotował przedwojenny absolwent Dębłina i były akowiec kpt. Marian Buczkowski, ojciec aktora Zbigniewa Buczkowskiego.

24 grudnia

stracenie Jana Kubery i Włodzimierza Woźniaka w więzieniu przy ul. Sterlinga 16 w Łodzi. Jako członkowie antykomunistycznej organizacji „Orleńta Andersa” zamordowali sześć osób w podłódzkiej Aleksandrii. Dwóch nastoletnich pomocników skazano na dożywocie.

grudzień

w 640-tysięcznej Łodzi odnotowano największy wskaźnik przyrostu naturalnego: na tysiąc mieszkańców przypada 15,2 urodzeń. Ogółem w latach 1945–1960 w Łodzi rodzi się 224 tys. dzieci.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1951

Kino instrumentem propagandy ◄ POWRÓT

Dnia 10 lutego 1951 r. ruszyło w trasę po okolicznych wsiach łódzkie kino objazdowe, prowadzone przez działaczy Związku Młodzieży Polskiej. Od początku było ono tubą propagandową władzy, która starała się nastawić obywateli pozytywnie do kolektywizacji rolnictwa i usilnie wspierała wyścig pracy. W marcu 1951 r. stacjonarne kina łódzkie zaprzestały sprzedaży indywidualnych biletów, a ich dystrybucję przejęły organizacje związkowe w poszczególnych zakładach pracy. Dnia 20 marca 1951 r. przy ul. Zielonej 2, gdzie od 1908 r. mieściło się kino Iluzjon, otwarto kino Młoda Gwardia. Obsługiwali je wyłącznie działacze ZMP. W maju 1953 r. do kin objazdowych dołączyli aktorzy z Objazdowego Teatru Ziemi Łódzkiej, którzy debiutowali we wsi Bogumiłowice, wystawiając sztukę *Damy i huzary* Aleksandra Fredry w reżyserii Kazimierza Czyńskiego.



Samochód kina objazdowego nadzoruje uroczystości z okazji 22 lipca (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1951

Katarzyna Kobro umiera w zapomnieniu ◄ POWRÓT

Dnia 21 lutego umiera Katarzyna Kobro, uznawana dziś za najwybitniejszą polską rzeźbiarkę okresu międzywojennego. W 1945 r. swoje prace ofiarowała Muzeum Sztuki w Łodzi. W 1949 r. została oskarżona o odstępstwo od narodowości polskiej. Po roku śledztwa została uniewinniona, lecz w tym czasie była już chora – jej organizm przegrywał walkę z rakiem. Pochowano ją na Cmentarzu Prawosławnym na Dołach w Łodzi.



Katarzyna Kobro (Wikimedia Commons)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1952

18 kwietnia

stracenie w gmachu WUBP w Łodzi przy ul. 19 Stycznia 7 (ob. al. Anstadta) Stanisława Malickiego, który w latach 1945–1947 pomagał podziemiu antykomunistycznemu i został zdekonspirowany w 1951 r.

1 maja

otwarcie Parku Staromiejskiego, będącego pierwszą powojenną inwestycją w zakresie zieleni miejskiej. Wytyczono go przy ul. Północnej, m.in. w miejscu rozebranych budynków po zlikwidowanym przez Niemców getcie. W parku posadzono ok. 140 dorodnych drzew, które przywieziono ze Szczecina.

4 maja

poświęcenie kościoła pw. św. Antoniego Padewskiego na Żubardziu, odbudowanego według projektu Alfonsa Graviera.

27 maja

przewodniczącym Prezydium Rady Narodowej m. Łodzi zostaje Ryszard Olasek, zstępując Mariana Minora. Na stanowisku pozostanie do 25 lutego 1954 r.

1 czerwca

w łódzkim kinie „Wisła” przy ul. Przejazd (ob. ul. Tuwima 3) po raz pierwszy wyświetlono polski kolorowy film. Jego tematem był Ludowy Zespół Pieśni i Tańca „Mazowsze”.

21 lipca

otwarcie przy ul. Sienkiewicza 137 nowej Stacji Pogotowia Ratunkowego.

22 lipca ► CZYTAJ WIĘCEJ

z okazji uchwalenia konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej władze ogłaszają amnestję dla kilkunastu tysięcy ludzi. W Łodzi najwięcej osób opuściło obóz pracy na Sikawie przy ul. Beskidzkiej 54. Wśród nich byli nieliczni Niemcy i volksdeutsche. Większość odizolowanych w obozie osób to robotnicy narodowości polskiej, którzy nie sprostali wyśrubowanym normom produkcji z lat 50. XX w. i oskarżono ich o „szkodnictwo przemysłowe”.



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

▶ NASTĘPNA STRONA

◀ POPRZEDNIA STRONA



1952

11 września ▶ CZYTAJ WIĘCEJ

w 85. rocznicę urodzin Feliksa Dzierżyńskiego – twórcy bolszewickiej policji politycznej WCzK (Ogólnorosyjska Komisja Nadzwyczajna do Walki z Kontrrewolucją i Sabotażem) – odsłonięto przy ul. Targowej 65 tablicę upamiętniającą jego pobyt w Łodzi.

27 października

wysadzenie pomnika Robotnika i Robotnicy w pasażu Związku Młodzieży Polskiej pomiędzy ul. Piotrkowską a al. Kościuszki. W akcji uczestniczyło ośmiu mężczyzn w wieku od 17 do 21 lat, pod dowództwem Stanisława Siergieja. Rok później uczestnicy akcji trafią do więzienia z wyrokami od 2 do 9 lat.

29 października

otwarcie pierwszego w Polsce Domu Handlowego pod nazwą Delikates przy ul. Piotrkowskiej 82.

16 grudnia

otwarcie Domu Książki przy ul. Piotrkowskiej 105. Księgarnia prowadzi sprzedaż wysyłkową i posiada bogaty zbiór czasopism oraz literatury ZSRS. Eksponuje dzieła z Kraju Rad, promujące naukę i technikę komunistycznego mocarstwa.

28 grudnia

umiera malarz Władysław Strzemiński, znany przedwojenny artysta awangardowy, w ostatnich latach życia pozbawiony pracy. W 1932 r. otrzymał Nagrodę Miasta Łodzi. Pochowany na Cmentarzu Katolickim przy ul. Ogrodowej w Łodzi.

grudzień

Komitet Łódzki Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej otrzymuje nowoczesny budynek przy al. Kościuszki 107/113.

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1952

Konstytucja ◄ POWRÓT

22 lipca 1952 r. Sejm uchwalił konstytucję, której wprowadzenie zwińczyło siedmioletni okres zawłaszczania władzy w kraju przez komunistów. Nazwę państwa zmieniono na Polskę Rzeczpospolitą Ludową, a poprawki do ustawy zasadniczej wprowadził osobiście Józef Stalin. W preambule ustrój państwa określano jako republika ludu pracującego. W masówkach poprzedzających uchwalenie konstytucji uczestniczyło ogółem 11 mln. naszych rodaków. Wraz z nową konstytucją weszła w życie kolejna amnestia, która otworzyła bramy więzień i obozów dla kilkunastu tysięcy ludzi.



Defilujące ul. Piotrkowską pododdziały Wojska Polskiego z okazji uchwalenia nowej Konstytucji. Łódź, 22 lipca 1952 r. (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1952

Rewolucjonista „Józef” ◄ POWRÓT

W 85. rocznicę urodzin Feliksa Dzierżyńskiego, tj. 11 września 1952 r., odsłonięto przy „Beczkach Grohmana” przy ul. Targowej tablicę upamiętniającą pobyt tego działacza w Łodzi w grudniu 1906 r. Pojawił się on przed wejściem do Tkalni Żakardowej Ludwika Grohmana 22 grudnia 1906 r., gdy łódzcy fabrykanci zmęczeni rewolucją 1905 r. zarządzili lokaut. Z łódzkich przedsiębiorstw zwolniono wówczas ok. 30 tys. osób, a Dzierżyński – znany w szeregach Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy jako towarzysz „Józef” – zagrzewał ich do dalszej walki. W Boże Narodzenie powrócił do Warszawy, gdzie w lokalu konspiracyjnym przy ul. Śliskiej 12 został zatrzymany przez carską policję.



Odsłonięcie tablicy przed bramą Państwowych Zakładów Bawełnianych nr 1 im. Józefa Stalina przy ul. Targowej 65. Przed wojną były to Zakłady Przemysłowe Karola Scheiblera i Ludwika Grohmana – nazwę ku czci generalissimusa Stalina otrzymały w 1948 r. W 1962 r. przemianowano je na Łódzkie Zakłady Przemysłu Bawełnianego im. Obrońców Pokoju Uniontex (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► **NASTĘPNA STRONA**

◄ **POPRIEDNIA STRONA**



1953

1–2 lutego

I Łódzki Zlot Młodych Przodowników Pracy.

2 marca

początek Spółdzielczego Klubu Sportowego Start.

5 marca ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

początek kilkudniowej żałoby w mieście po śmierci Józefa Stalina.

11 maja

otwarcie Wieczorowego Uniwersytetu Marksizmu-Leninizmu.

27–28 czerwca

IV Krajowy Zjazd Związku Zawodowego Włóknarzy, w obecności wicepremiera Władysława Dworakowskiego i ministra przemysłu lekkiego Eugeniusza Stawińskiego.

22 lipca

otwarcie Parku Kultury na Widzewie, między al. Armii Czerwonej (ob. al. Piłsudskiego) i ul. Niciarnianą.

1 września

otwarcie przy ul. Zachodniej 56 nowoczesnego Zakładu Kąpielowego (największa w Łodzi łaźnia – 33 wanny, 43 natryski, pomieszczenia do kąpeli parowej i tzw. rzymska łaźnia).

28 września

ordynariusz diecezji łódzkiej biskup Michał Klepacz obejmuje funkcje przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski.

4 października

w łódzkich zakładach odbywają się masówki pod hasłem „Oddajcie marynarzy z Gottwalda!”. To następstwo internowania na Tajwanie statku MS „Gottwald”, dokonanego przez władze Czang Kaj-szeka.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◀ POPRZEDNIA STRONA □ ■ □ □ □

1953

20–30 września

społeczna zbiórka złomu na odbudowę Warszawy.

27 września ► CZYTAJ WIĘCEJ

poświęcenie kościoła pw. św. Józefa w Rudzie Pabianickiej, wybudowanego według projektu Wacława Kowalewskiego.

14 grudnia

wyrok dożywotniego więzienia dla Edmunda Wasiaka za zamordowanie w 1929 r. Szymona Harnama, działacza Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej.

24 grudnia

aresztowanie 57-letniego Piotra Kozłowskiego, łodzianina rodem z Wilna, za rozprowadanie prawdy o Zbrodni Katyńskiej. Postanowieniem Sądu Wojewódzkiego dla miasta Łodzi z dn. 25 marca 1954 r. zostaje skazany na 2 lata więzienia.

27 grudnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

umiera poeta Julian Tuwim.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ □ ■ □ □

1953

Bp Michał Klepacz obejmuje stery Kościoła ◄ POWRÓT

Pięć dni po aresztowaniu prymasa Stefana Wyszyńskiego, 28 września Konferencja Episkopatu Polski wybrała na swojego przewodniczącego bp. łódzkiego Michała Klepacza. Władze komunistyczne, zmierzające do całkowitego podporządkowania Kościoła katolickiego i nie wahające się użyć terroru, starały się wymusić na hierarchach wyznaczenie przychylnego im kandydata. Wybór ten poprzedziły rozmowy, które z bp. Klepaczem prowadziła w Łodzi dyrektor Departamentu V MBP płk Julia Brystygier. W trakcie nocnej wizyty Brystygierowa, jak można przypuszczać, uzyskała od hierarchy zgodę na kompromisową linię współdziałania z rządem. Do momentu uwolnienia kard. Wyszyńskiego w październiku 1956 r. biskup Klepacz kierował Kościołem polskim, zgadzając się m.in. na złożenie przez hierarchów przysięgi na wierność Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i jej rządowi. Do dzisiaj wśród historyków trwają spory dotyczące oceny postawy łódzkiego biskupa wobec reżimu.



Biskup Michał Klepacz pośród wiernych (Archiwum Archidiecezji Łódzkiej)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1953

Śmierć „wodza ludzkości” ◄ POWRÓT

Śmierć Józefa Stalina 5 marca wywarła ogromne wrażenie na wielu łódzianach, komuniści czcili go niczym świętego. Przez ponad tydzień na gmachach urzędów powiewały czerwone flagi, przybrane kirem i opuszczone do połowy masztu. Odwołano wszystkie imprezy kulturalne i sportowe. Prasa łódzka ukazywała się w żałobnej szacie i prawie w całości poświęcona była Stalinowi. We wszystkich instytucjach i zakładach pracy zorganizowano masówki i akademie. Podejmowano na nich zobowiązania produkcyjne, mające wypełnić testament generalissimusa. Ostentacyjne okazywanie rozpacz było dobrze widziane przez władzę. Ci, którzy w głębi duszy cieszyli się z odejścia „czerwonego cara”, nie zdradzali swoich prawdziwych emocji.



Żałobna sesja Rady Narodowej m. Łodzi w Młodzieżowym Domu Kultury (Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1953

Zmarł Julian Tuwim ◄ POWRÓT

W niedzielę 27 grudnia w Zakopanem zmarł 59-letni Julian Tuwim. Poeta związany był z Łodzią – tutaj się urodził, spędził dzieciństwo i chodził do szkoły. Rodzinnemu miastu poświęcił wiele wierszy oraz poemat *Kwiaty polskie*. Po raz ostatni przybył do Łodzi z Warszawy w 1947 r. na pogrzeb swojej matki. Nie przyjechał natomiast dwa lata później, by odebrać nadany mu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego oraz Nagrodę Literacką Miasta Łodzi. Pochowany został na Powązkach w Warszawie. W pierwszą rocznicę śmierci poety odsłonięto w Łodzi pamiątkową tablicę na kamienicy, w której mieszkał, przy ul. A. Struga 42.



Julian Tuwim (Narodowe Archiwum Cyfrowe)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1954

1 stycznia

nowy podział miasta na siedem dzielnic: Bałuty, Chojny, Polesie, Ruda, Staromiejska, Śródmieście i Widzew. Zastąpiły one istniejące od maja 1946 r. trzy dzielnice: Północ, Południe i Śródmieście.

9 stycznia

otwarcie Wojewódzkiego Domu Kultury przy ul. Traugutta 18, w gmachu dawnego Domu-Pomnika im. marsz. Józefa Piłsudskiego, budowanego od 1929 r. według projektu Wiesława Lisowskiego.

25 stycznia

premiera pierwszego pełnometrażowego kolorowego filmu polskiego *Przygoda na Mariensztacie* w reżyserii Leonarda Buczkowskiego, wyprodukowanego przez Wytwórnę Filmów Fabularnych w Łodzi.

13 lutego

pierwszy spektakl Teatru Satyryków z siedzibą w lokalu przy ul. Traugutta 1 zatytułowany *Dajemy wam słowo honoru*. Kierownikiem artystycznym zostaje Igor Sikirycki, poeta i tłumacz z języka rosyjskiego, specjalizujący się w literaturze sowieckiej.

25 lutego

przewodniczącym Prezydium Rady Narodowej m. Łodzi zostaje Bolesław Geraga.

10–17 marca

dla uczczenia II Zjazdu PZPR ponad 150 tys. robotników Łodzi staje na „wartach produkcyjnych”.

3 maja

przejazd przez miasto kolarzy VII Wyścigu Pokoju.

26 maja

rozpoczęcie prac wstępnych przy budowie elektrociepłowni EC-2.

4 lipca

występ moskiewskiego zespołu baletowego Igora Moisiejewa na stadionie „Włókniarza”.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1954

9 sierpnia

na scenie Teatru Nowego występują artyści z moskiewskiego Państwowego Akademickiego Teatru Małego.

16 września

umiera wybitny łódzki architekt Wiesław Lisowski, który zaprojektował liczne budynki użyteczności publicznej, m.in. gmach YMCA przy ul. Moniuszki 4a, siedzibę Wydziału Wodociągów i Kanalizacji (obecnie rektorat UŁ) i Łódzki Dom Kultury.

2 października ► CZYTAJ WIĘCEJ

uruchomienie stałego połączenia pociągów elektrycznych między Łodzią a Warszawą.

18 października

premiera na scenie Teatru Nowego pierwszej w PRL łódzkiej opery. Przedstawienie *Straszego dworu* Stanisława Moniuszki w reżyserii Jerzego Merunowicza zostało przygotowane przez zespół Opery Łódzkiej pod batutą Władysława Raczkowskiego. Pierwszym dyrektorem Opery została Sabina Nowicka, zaś kierownikiem artystycznym Mieczysław Drobner.

jesień

powstaje studencki teatr „Pstrąg”, kontynuator satyrycznych tradycji akademickiego teatru „Bratniak” z 1946 r. Popularność zdobywa w latach 1955–1956, a jego przedstawienia o antysowieckiej wymowie elektryzują publiczność w dobie Października '56 oraz powstania na Węgrzech. Dyrektorem zostaje nauczyciel i dziennikarz Julian Brysz. W teatrze debiutuje łódzki poeta Janusz Słowikowski oraz późniejszy reżyser Jerzy Antczak.

5 grudnia

pierwsze wybory do Rady Narodowej m. Łodzi i rad dzielnicowych.

11 grudnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

premiera *Łaźni* Włodzimierza Majakowskiego w reżyserii Kazimierza Dejmka w Teatrze Nowym.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1954

Łaźnia ◄ POWRÓT

„To sztuka chłoszcząca ponurych tępaków i złośliwych durniów, lizusów, frazesowiczów, asekurantów, ignorantów, którzy swym bezmyślnym »urzędolaniem« rzucają nam kłody pod nogi! [...] I dlatego czekamy na ten spektakl w Warszawie, gdzie drzemaliśmy w brudnym ciepełku. Warszawa bardzo potrzebuje Łaźni. Niech Dejmek nam ją pokaże, zachęcając innych. Niech ją zobaczą naczdyrdupsy w stolicy. Tu jest ich najwięcej i tu są najnaczelniejsi. I niechaj nasz śmiech, śmiech warszawiaków, bije w nich mocno, aż do skutku”. (Adam Tarn, *Warszawa potrzebuje Łaźni*, „Teatr”, nr 4, 16.02.1955)



11 grudnia miała miejsce premiera *Łaźni* Włodzimierza Majakowskiego w reżyserii Kazimierza Dejmka w Teatrze Nowym. Był to jeden z pierwszych, jeszcze skromnych, symptomów odwilży w kulturze po śmierci Józefa Stalina. Sztuka rosyjskiego poety od ponad 20 lat nie była wystawiana w Polsce. Po okresie nachalnej społecznej dydaktyki pokazano groteskę, która szydziła z biurokracji. Przedstawienie cieszyło się ogromną popularnością i spotkało się z entuzjastycznymi recenzjami. Z czasem zostało jednak usunięte w cień przez sztuki odważniej krytykujące system (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1954

Do Warszawy pod pantografem ◄ POWRÓT

Stałe połączenie komunikacyjne pociągów elektrycznych Łódź–Warszawa zostało uruchomione 2 października. Tego dnia o godzinie 14:26 na dworzec Łódź Fabryczna przybył pociąg, którego wagony ciągnął elektrowóz E-155 prowadzony przez Henryka Łapińskiego. Oddanie do użytku tej trakcji skróciło czas podróży do stolicy i ułatwiło dojazd do Łodzi mieszkańcom regionu.



Przyjazd pociągu na dworzec Łódź Fabryczna (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1955

11 stycznia

wyrok śmierci dla por. Ludwika Danielaka „Szatana”, dowódcy jednego z najdłużej walczących antykomunistycznych oddziałów KWP „Trybuna”. Wyrok wykonano 5 sierpnia 1955 r. przez rozstrzelanie w więzieniu przy ul. Sterlinga 16.

19 stycznia

otwarcie Klubu Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej przy ul. Narutowicza 28.

25–26 lutego

koncerty wybitnego pianisty francuskiego Lazare Lévy'ego w Filharmonii Łódzkiej.

10 marca

władze organizują liczne wiece i manifestacje sprzeciwiające się remilitaryzacji Niemiec Zachodnich.

22 marca

ostatni wyrok Wojskowego Sądu Rejonowego w Łodzi w sprawie żołnierzy III Komendy KWP. Józef Ślęzak „Mucha” i Stefan Wydrzyński „Zygmunt” zostają skazani na karę śmierci za działalność antypaństwową.

30 kwietnia

otwarcie linii tramwajowej łączącej centrum Łodzi z Retkinią (linia 19).

13 maja

masówki w łódzkich zakładach pracy, poświęcone trwającej w Warszawie konferencji międzynarodowej, na zakończenie której zostaje podpisany Układ Warszawski.

16 maja

przejazd przez miasto kolarzy VIII Wyścigu Pokoju.

12 lipca

na podstawie ustawy zreformowano Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi, przekazując sprawy karne przeciwko cywilom do sądów powszechnych.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1955

9 września ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

stanowisko I sekretarza Komitetu Łódzkiego PZPR obejmuje Michalina Tatarkówna-Majkowska.

jesień

dyrektorem naczelnym i artystycznym Filharmonii Łódzkiej zostaje Stefan Marczyk. Będzie zajmować to stanowisko do 1971 r. Zainicjuje Dni Muzyki Organowej i Oratoryjnej oraz stworzy stały chór Filharmonii Łódzkiej.

5 listopada

początek działalności całodobowego pogotowia milicyjnego.

5 listopada ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

oddanie do użytku pierwszej nitki rurociągu Pilica-Łódź.

22 listopada

głośna łódzka zbrodnia. W lasku w pobliżu ul. Rudzkiej i Zastawnej milicja znajduje zwłoki kobiety i 2-letniego dziecka. Mordercą okazuje się Józef Nastarowicz, mąż i ojciec ofiar. Sąd skazuje go na karę śmierci przez powieszenie.

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ □ ■ □ □

1955

Towarzyszka Tatarkówna ◄ POWRÓT

Michalina Tatarkówna-Majkowska objęła 9 września stanowisko I Sekretarza Komitetu Łódzkiego PZPR, by przez prawie 10 lat kierować organizacją partyjną w Łodzi. Jej szybka kariera była ubocznym skutkiem propagandy stalinowskiej, która lansowała model kobiety zaangażowanej w budowę socjalizmu. Takiej osoby potrzebowano w mieście, gdzie 74 proc. kobiet pracowało zawodowo. Działaczka podczepiła się w 1956 r. pod nurt reformatorski i mimo zawirowań utrzymała się na stanowisku. Względna popularność towarzyszek Tatarkówny, utrzymująca się do dziś w niektórych kręgach, wynikała z faktu, że za jej rządów kontynuowano budowę Teatru Wielkiego oraz rozpoczęto budowę Biblioteki Uniwersyteckiej i osiedli mieszkaniowych przy ul. Wojska Polskiego, na Dołach, Dąbrowie, Żabieńcu, Kozinach i Widzewie. Z drugiej strony, w tym czasie nie unowocześniono odpowiednio przemysłu włókienniczego – owo niedoinwestowanie było pewnym rodzajem rabunkowej eksploatacji potencjału miasta.



I Sekretarz KŁ PZPR Michalina Tatarkówna-Majkowska w swoim gabinecie (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

[▶ NASTĘPNA STRONA](#)
[◀ POPRZEDNIA STRONA](#)
□ □ □ ■ □

1955

Woda z Pilicy [◀ POWRÓT](#)

Po pięciu latach mozolnej pracy 5 listopada została oddana do użytku pierwsza nitka rurociągu Pilica-Łódź. Doprowadzenie do miasta przy pomocy 50-kilometrowego rurociągu wody z ujęcia pod Tomaszowem Mazowieckim znacznie polepszyło sytuację aprowizacyjną, z dnia na dzień Łódź dostała dwa razy więcej wody. Do tego czasu bardzo słabo rozwinięta sieć wodociągowa wykorzystywała nieliczne studnie głębinowe, a mieszkańcy w większości używali studni podwórzowych. Od 1950 r. wodę zaczęto racjonować, szczególnie latem, a oprócz tego przykręcano zasuwy i dławiono ciśnienie w kranach. Ogromne dostawy „piliczanki” nie wystarczyły jednak miastu na długo i potrzebna była budowa drugiej nitki.



(Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1955

Zabłyły neony

W grudniu trzydzieści sklepów w śródmieściu otrzymało kolorowe neony, co ożywiło krajobraz tej części miasta.



(Narodowe Archiwum Cyfrowe / Polska Agencja Prasowa)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1956

1 stycznia

połączenie dwóch oddzielnych jednostek w jedno Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi, z siedzibą przy pl. Wolności 14.

24 stycznia

zainstalowanie pierwszych lamp jarzeniowych na ul. Piotrkowskiej. Łódź jako pierwsza w kraju zamontowała ten nowy rodzaj oświetlenia.

12–16 marca

uroczystości żałobne po śmierci I sekretarza PZPR Bolesława Bieruta. Na pogrzeb do Warszawy wysłano dużą delegację 50 łódzkich zakładów, natomiast w Łodzi zorganizowano liczne wiece, na których wymagano okazywania żalu i rozpacz.

21 marca

przysłanie do Łodzi 60 egz. „odwilżowego” referatu Chruszczowa z XX Zjazdu KPZR, o kulcie jednostki i jego następstwach, który zostaje odczytany na naradach i zebraniach partyjnych, a 27 marca omówiony na łamach „Głosu Robotniczego”.

27 kwietnia

dzięki amnestii wychodzi na wolność m.in. Kazimierz Grenda „Granica”, prezes Okręgu Łódź Zrzeszenia „WiN” i Zygmunt Janke „Walter”, szef sztabu Okręgu Łódź ZWZ/AK w latach II wojny światowej.

1 maja

ukazuje się pierwszy numer pisma „Kronika – dwutygodnik społeczno-kulturalny”. Na krótko staje się ono forum „odwilżowego” reportażu i publicystyki. Redaktorem naczelnym zostaje Jan Koprowski. Na łamach „Kroniki” pisują m.in. Tadeusz Kotarbiński i Jan Szczepański.

24 maja

przewodniczącym Prezydium Rady Narodowej m. Łodzi zostaje Edward Kaźmierczak.

30 czerwca

w 11 największych zakładach pracy władze organizują masówki potępiające uczestników strajków w Poznaniu. Zebrania powtórzono 2 lipca, wysuwając żądanie surowego ukarania prowokatorów „poznańskiej rebelii”.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1956

7 lipca–5 sierpnia

w parku im. H. Sienkiewicza trwa wystawa malarstwa polskiego abstrakcjonizmu (zakazanego w okresie stalinowskim), obejrzana przez około 12,5 tys. osób.

22 lipca ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

nadano pierwszą audycję z Łódzkiego Ośrodka Telewizji.

24 lipca

wizyta przewodniczącego Rady Ministrów ZSRS Nikołaja A. Bułganina oraz ministra obrony ZSRS marszałka Grigorija K. Żukowa. Wielki wiec w hali Włókniarza.

6–7 sierpnia

wizyta premiera Józefa Cyrankiewicza.

14 września

premiera w Teatrze Nowym sztuki J. Andrzejewskiego i J. Zagórskiego *Święto Winkelrida* w reżyserii Kazimierza Dejmka. Spektakl, odebrany przez publiczność jako śmiała satyra na stalinowską rzeczywistość, zostaje wystawiony kilka tygodni przed przełomowym VIII Plenum KC PZPR.

23 października ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

wiec młodzieży studenckiej i robotniczej w hali WiMy, na którym krytyce poddano praktyki stalinowskie PZPR.

29 października

początek akcji oddawania krwi i zbierania pieniędzy przez mieszkańców Łodzi na pomoc dla ofiar antykomunistycznego powstania na Węgrzech.

29 listopada

przyjazd z Warszawy na Dworzec Fabryczny pierwszego próbnego ekspresu o napędzie elektrycznym.

30 listopada

powstanie Związku Młodych Demokratów, niezależnej organizacji prodemokratycznej. Na jego czele staje Karol Głogowski. Organizacja sprzeciwia się uprzywilejowanej pozycji PZPR, domagając się wprowadzenia systemu wielopartyjnego.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1956

8–10 grudnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

Krajowy Zjazd Działaczy Harcerskich.

16 grudnia

wystawa dzieł Władysława Strzemińskiego i Katarzyny Kobro staje się wydarzeniem na skalę ogólnopolską.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1956

Odrodzenie harcerstwa polskiego ◄ POWRÓT

Mieszkający w Łodzi znany przywódca Szarych Szeregów i działacz harcerski Aleksander Kamiński zainicjował działania zmierzające do reaktywowania zlikwidowanego po wojnie ZHP. W dniach 8-10 grudnia odbył się Krajowy Zjazd Działaczy Harcerskich, na który przybyli instruktorzy z kilku skłóconych ze sobą grup harcerskich – tych komunistycznych i antyklerykalnych, jak i tych walczących o powrót do idei Baden-Powella. W wyniku kompromisu wchłonięta przez ZMP Organizacja Harcerska uniezależniła się, wracając do dawnej nazwy Związek Harcerstwa Polskiego. Przywrócono też tradycyjne harcerskie symbole i formy zewnętrzne: hymn, krzyż harcerski i lilijkę, mundur, sztandary itd.



Działacze harcerscy w trakcie obrad Łódzkiego Zjazdu w grudniu 1956 r. w Centralnym Ośrodku Szkolenia Instruktorów Harcerskich (obecnie teren Wojewódzkiego Specjalistycznego Szpitala im. M. Madurowicza przy ul. Wileńskiej) (Polska Agencja Prasowa)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1956

Początek łódzkiej telewizji ◄ POWRÓT

Pierwsza audycja z Łódzkiego Ośrodka Telewizji została nadana 22 lipca. Punktualnie o godzinie 16.00 na ekranach odbiorników telewizyjnych ustawionych w kilku punktach miasta spikerka Aniela Brzeska zapowiedziała krótki film dokumentalny o otwarciu w 1945 r. łódzkiej rozgłośni radiowej. Mimo słabej jakości przekazu i częstych usterek zainteresowanie społeczne było tak wielkie, że dochodziło do zakłóceń spokoju przed punktami, gdzie rozstawiono telewizory. Łódzka Telewizja mieściła się w wynajmowanych pomieszczeniach wieżowca Centrali Tekstylnej u zbiegu ul. Narutowicza i Sienkiewicza. Był to pierwszy ośrodek regionalny TVP w kraju i drugi po Warszawie telewizyjny ośrodek nadawczy w ogóle.



Montaż jednej z pierwszych anten telewizyjnych w Łodzi w 1956 r. (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1956

„Odwilż” ◄ POWRÓT

Wybór Władysława Gomułki na I Sekretarza KC PZPR oraz zapowiedź reform i demokratyzacji kraju zaktywizowały społeczeństwo Łodzi, a zwłaszcza młodzież. Dnia 22 października na uczelniach odbyły się wiece studentów i pracowników naukowych, wyrażające poparcie dla nowych władz partii. Domagano się jednak dalszej demokratyzacji oraz naprawienia krzywd wyrządzonych niewinnym ludziom w okresie stalinowskim. Najbardziej kontrowersyjnym tematem rozmów była sprawa stacjonowania w pobliżu Łodzi wojsk sowieckich. Następnego dnia odbył się wiec młodzieży studenckiej i robotniczej w hali „Wimy” na Widzewie. Wzięło w nim udział kilkanaście tysięcy młodych ludzi, a wśród osób krytykujących łódzką PZPR był student „Filmówki” Roman Polański. Spotkanie zakończyło się rezolucją, w której domagano się m.in. wycofania obcych wojsk z Polski, wyjaśnienia sprawy Katynia i ograniczenia cenzury.



„Głos Robotniczy” z dnia 24 października 1956 r.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► **NASTĘPNA STRONA**

◄ **POPRIEDNIA STRONA**



1957

9 stycznia

ukazuje się pierwszy numer dwutygodnika „Karuzela”. Pismo to, choć będzie mieszać satyrę z propagandą, stanie się jednym z najbardziej poczytnych czasopism satyrycznych w całym kraju.

15 stycznia ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

Zhou Enlai, premier i minister spraw zagranicznych Chińskiej Republiki Ludowej, odwiedza Łódź.

13 lutego

w Filharmonii Łódzkiej występuje Bronisław Gimpel, znany amerykański skrzypek i dyrygent o polsko-żydowskich korzeniach.

30 marca

zakończenie Pierwszej Łódzkiej Konferencji Związku Młodzieży Socjalistycznej (władze: I Sekretarz Stanisław Niedzielski, II Sekretarz Izidor Gliksman i Ryszard Stępień).

14 maja

przejazd kolarzy przez miasto w ramach X Wyścigu Pokoju.

12 czerwca

w Teatrze Nowym występuje wybitny sowiecki satyryk i aktor komediowy Arkady Raikin.

20 lipca

po raz pierwszy w historii ŁKS zdobywa Puchar Polski, pokonując Górnika Zabrze 2:1.

połowa lipca

Zespół Tańca Ludowego Harnam zdobywa Palmę Lazurowego Wybrzeża na XXII Festiwalu Tańców Ludowych w Nicei.

12–14 sierpnia ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

strajk pracowników Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ ■ □ □ □

1957

Sierpień

do Łodzi przyjeżdża, by osiąść tu na stałe, wybitny choreograf Feliks Parnell.

1 października ► CZYTAJ WIĘCEJ

przy ul. S. Worcella (ob. ul. I. Skorupki) powstaje Łódzka Hala Sportowa.

11 października

w lesie na granicy ze Zgierzem zostają odkryte zwłoki 6-letniej Stasi Szczepanik. Dziewczynka została zamordowana przez stryja Jana Miśkiewicza. Wyrokiem sądu zabójca ponosi karę śmierci.

21 października

z powodu epidemii grypy zamyka się wszystkie szkoły w Łodzi.

28 października

początek rozprawy sądowej przeciwko pięciu byłym pracownikom MPK, uczestnikom sierpniowego strajku. Wyrok sądu (18 XI): Halina Pawełczyk i Irena Matusiak po 3 miesiące aresztu, Krystyna Smolaga – 3 miesiące aresztu w zawieszeniu na 2 lata, Anna Boblach – 250 zł grzywny, Lech Jagielski – uniewinniony; osobno sądzono Czesława Zająca, skazując go na rok więzienia.

1 listopada

likwidacja dwutygodnika „Kronika”, jedyne pismo w Łodzi, cieszącego się w okresie „odwilży” dużą swobodą słowa i niezależnością wobec władz partyjnych.

27 listopada

znany sowiecki skrzypek Dawid Ojstrach występuje w Filharmonii Łódzkiej.

29 grudnia

przeprowadzono końcowe próby napięciowe generatora i pierwszej turbiny w Łódzkiej Elektrociepłowni. EC-2 produkuje pierwsze megawaty prądu.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



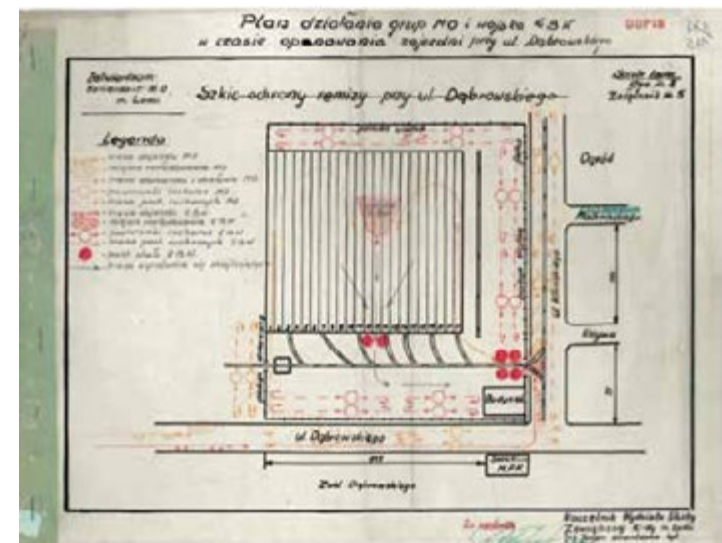
1957

Strajk tramwajarzy ◄ POWRÓT

Między 12 a 14 sierpnia miasto zostało sparaliżowane przez strajkujących tramwajarzy, niezadowolonych z pogarszającej się sytuacji materialnej. Na fali trwającej od poprzedniego roku „odwilży” zażądali podwyżek płac i usunięcia osób skompromitowanych w czasach stalinowskich. Do połowy 1957 r. w Łodzi miało miejsce jedenaście mniejszych strajków. Tramwajarze okupowali wszystkie pięć zajezdni, blokując całkowicie komunikację miejską. Uciążliwość tego protestu wykorzystała propaganda, manipulująca oburzeniem łodzian. W nocy 14 sierpnia funkcjonariusze MO i ZOMO zaatakowali strajkujących i po krótkiej walce odbili wszystkie zajezdnie. Aresztowano 60 osób, a przywódców strajku zwolniono z pracy i wytyczono im procesy.



Zajezdnia przy ul. Tramwajowej w latach 50. (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)



Plan ataku pododdziałów MO i KBW na zajezdnię tramwajową przy ul. Dąbrowskiego (Instytut Pamięci Narodowej w Łodzi)

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ □ □ ■ □

1957

Pałac Sportu ◄ POWRÓT

Uchwałą prezydium Rady Narodowej m. Łodzi 1 października powołana została Łódzka Hala Sportowa, nazywana też Pałacem Sportu (obecnie hala MOSiR przy ul. I. Skorupki 21). W pierwszej kolejności uruchomiono lodowisko, na którym trenowała polska kadra hokejowa, ale premierową imprezą był mecz bokserski Polska-NRF rozegrany w marcu roku następnego. Budowę prowadzono od 1949 r. według projektu Włodzimierza Prochaski.



Budynek Hali Sportowej z początku lat 60. (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1957

Premier Chin w Łodzi ◄ POWRÓT

Zhou Enlai, premier i minister spraw zagranicznych Chin, przybył 15 stycznia do Łodzi, w ramach tygodniowego pobytu w Polsce. Gościa przyjmowali: I sekretarz KŁ PZPR Michalina Tatarkówna-Majkowska, minister przemysłu lekkiego Eugeniusz Stawiński oraz głowa miasta Edward Kaźmierczak. W programie wizyty było spotkanie z mieszkańcami w hali WiMy na Widzewie, wystawne przyjęcie w Prezydium Rady Narodowej, zwiedzanie dwóch zakładów przemysłu bawełnianego, a nawet odwiedziny prywatnego mieszkania w nowym bloku przy ul. Wierzbowej.



Premier Chin na przyjęciu w Prezydium Rady Narodowej (Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1958

31 stycznia

otwarcie pierwszego w mieście sklepu „Motozbyt” przy ul. Piotrkowskiej 125.

2 marca

pierwszy numer łódzkiego tygodnika kulturalnego „Odgłosy”. Pismo powstało w miejsce zlikwidowanej rok wcześniej „Kroniki”, będącej pismem „odwilżowym”.

9 marca

w łódzkim Pałacu Sportu odbywa się turniej bokserski, w którym Polska pokonuje NRF 18:2. Zmagania pięściarzy obserwuje 12 tys. widzów.

14 kwietnia

umiera Mieczysław Szaleski, skrzypek, altowiolista, w latach 1945–1958 prof. PWSM.

22 kwietnia

wizyta przewodniczącego Rady Najwyższej ZSRS Klementa Woroszyłowa.

3 maja

wieczór autorski Jarosława Iwaszkiewicza w ŁDK inauguruje łódzkie Dni Oświaty, Książki i Prasy.

16–19 czerwca

występy Moskiewskiego Teatru Satyry.

17 czerwca

uchwała Prezydium Rady Narodowej Łodzi w sprawie norm mieszkaniowych. Powierzchnia mieszkalna na jedną osobę ma nie przekraczać 10 m kw. Łodzian zobowiązuje się, by do swych mieszkań zaludnionych poniżej normy wprowadzili dodatkowe osoby według własnego wyboru. Mają na to 30 dni. W razie niewykonania zarządzenia grozi im dokwaterowanie obcych lokatorów.

22 lipca ► CZYTAJ WIĘCEJ

wielka defilada wojskowa na ul. Piotrkowskiej podczas centralnych obchodów Święta Odrodzenia Polski.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1958

30 sierpnia

ul. Piotrkowska jako pierwsza w Łodzi i w Polsce otrzymuje znaki poziome, wprowadzające ruch dwustrumieniowy i oznaczające skrzyżowania.

pierwsza połowa roku

powstaje Dom Mody „Telimena”, a jego salon mieści się przy ul. Piotrkowskiej 78.

10 września

zakończenie akcji usuwania krzyży z łódzkich szkół, przywróconych na fali „odwilży” politycznej przed dwoma laty.

1 października

uroczysta inauguracja pierwszego roku akademickiego w nowo powstałej Wojskowej Akademii Medycznej (19 maja minister Obrony Narodowej wydał rozkaz powołujący Wojskową Akademię Medyczną w Łodzi od 1 lipca 1958 r).

12 października

w sali Grand Hotelu powstaje Teatr 7.15, którego nazwa wzięła się od godziny rozpoczęcia spektakli. Dyrektorem zostaje Roman Sykała.

26 października

zdobycie przez piłkarzy ŁKS pierwszego dla Łodzi mistrzostwa Polski.

27 października ► CZYTAJ WIĘCEJ

w wyniku połączenia dwóch szkół powstaje Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna i Filmowa im. L. Schillera.

22 listopada

centralna akademicka z okazji jubileuszu 50-lecia działalności Związku Zawodowego „Włóknarzy” w Łódzkim Pałacu Sportowym z udziałem Władysława Gomułki.

12 grudnia

wizyta delegacji partyjno-rządowej NRD na czele z I Sekretarzem KC SED Walterem Ulbrichtem.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1958

Wielka defilada ◄ POWRÓT

W Łodzi zorganizowano centralne obchody Święta Odrodzenia Polski (22 lipca), uświetnione wielką defiladą wojskową, która przemaszerowała ul. Piotrkowską od pl. Niepodległości do pl. Wolności. Uroczystości otwierał Władysław Gomułka i Józef Cyrankiewicz. Trybuna honorowa dla kierownictwa partii i rządu umieszczona została przed gmachem przy ul. Piotrkowskiej 262. Sygnał do rozpoczęcia wielkiej defilady dała salwa 24 dział armatnich. Tysiące łodzian obserwowało przemarsz wszystkich typów jednostek pieszych i zmotoryzowanych Ludowego Wojska Polskiego. Atrakcją był przejazd amfibii, polskich czołgów T-34 i T-54 oraz przelot helikopterów i myśliwców Il-28 i Lim-5.



Czołgi T-54 produkowane w Polsce od 1955 r. na licencji radzieckiej (Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1958

Łódzka filmówka ◄ POWRÓT

W wyniku połączenia działającej w Łodzi od 1948 r. Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej z istniejącą od 1949 r. Państwową Wyższą Szkołą Aktorską (przemianowaną w 1954 r. na Państwową Wyższą Szkołę Teatralną im. L. Schillera) 27 października powstała Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna i Filmowa im. L. Schillera. Po scaleniu obu szkół rozpoczął się okres jej największej świetności. Na wydziale reżyserii studiowali m.in. Roman Polański, Jerzy Skolimowski, Krzysztof Zanussi, Krzysztof Kieślowski, na wydziale operatorskim Adam Hollender i Sławomir Idziak, na aktorskim Janusz Gajos, Zygmunt Malanowicz i Barbara Brylska.



Budynek Łódzkiej Szkoły Filmowej 1963 r. (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1959

16 lutego ► CZYTAJ WIĘCEJ

wizyta i koncert w Filharmonii Łódzkiej Artura Rubinsteina.

5 marca

oddanie do eksploatacji gazociągu Górny Śląsk-Łódź. Uroczystości z udziałem władz lokalnych odbywają się na stacji redukcyjno-pomiarowej na Chojnach.

10 marca

masówki w łódzkich zakładach pracy z okazji rozpoczęcia obrad III Zjazdu PZPR.

12 marca

druga wizyta Artura Rubinsteina na zaproszenie władz miasta. Pianista otrzymuje Honorową Odznakę m. Łodzi.

10 maja ► CZYTAJ WIĘCEJ

oficjalne otwarcie szpitala pediatrycznego przy ul. Spornej 36/50.

18 maja

rozpoczęcie działalności Studenckiego Radia „ŻAK” Politechniki Łódzkiej.

19 czerwca

w Teatrze Nowym pierwsza po wojnie (w teatrze zawodowym) premiera „Nie-Boskiej komedii” Z. Krasińskiego, w reż. Bohdana Korzeniewskiego.

27 czerwca

uroczysta sesja Rady Narodowej inaugurująca obchody Tysiąclecia Państwa Polskiego i XV rocznicy PRL w Łodzi, z udziałem przewodniczącego Rady Państwa Aleksandra Zawadzkiego.

1 lipca

umiera Władysław Raczkowski, który doprowadził do powstania Opery Łódzkiej i był jej pierwszym dyrygentem, a od 1956 do końca życia kierownikiem artystycznym.



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1959

3 lipca

katastrofa na Dworcu Fabrycznym: pociąg przebija dwie ściany i wjeżdża do budynku ekspedycji towarowej. Na szczęście obywa się bez ofiar.

21 lipca

uroczyste oddanie do użytku (z udziałem delegacji sowieckiej) osiedla mieszkaniowego na Żubardziu, które otrzymuje imię XV-lecia PRL.

27 listopada

w sali Rady Narodowej m. Łodzi odbywa się inauguracyjne zebranie Towarzystwa Przyjaciół Łodzi. Pierwszym przewodniczącym TPŁ zostaje Eugeniusz Ajnenkiel, przedwojenny działacz PPS, a potem działacz PZPR, poseł na Sejm i historyk ruchu robotniczego.

3 grudnia

rozpoczęcie prac przy odbudowie pomnika Tadeusza Kościuszki, zniszczonego przez okupanta niemieckiego.

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1959

Bezmięsne poniedziałki

Ministerstwo Handlu Wewnętrznego PRL ogłosiło 31 lipca zarządzenie, zgodnie z którym poniedziałek stawał się „dniem bezmięsnym”. W zakładach gastronomicznych nie podawano dań mięsnych, a w sklepach łodzianie mogli kupić jedynie podroby, salcesony, kaszanki, słoninę i smalec. Zarządzenia dotyczące ograniczenia konsumpcji niektórych produktów nie były wynalazkiem gomułkowskim. Takie ograniczenia funkcjonowały już znacznie wcześniej, czego najbardziej kuriozalnym przykładem było rozporządzenie wojewody gdańskiego z marca 1946 r. wprowadzające dni bezciastkowe, w które zabroniono podawania i sprzedawania wszelkiego rodzaju wyrobów cukierniczych. Mimo braku produktów mięsnych na rynku władze łódzkie wzorem państw zachodnich otwierały kolejne nowoczesne sklepy samoobsługowe.



Nowo otwarty łódzki sklep samoobsługowy (Narodowe Archiwum Cyfrowe / Polska Agencja Prasowa)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1959

Ponad 700 tys. łodzian ◄ POWRÓT

Według danych z Rocznika Statystycznego Miasta Łodzi na dzień 31 grudnia 1958 r. liczba ludności miasta osiągnęła 701 688 osób. Straty poniesione w czasie II wojny światowej zostały w bardzo szybkim tempie odrobione. Wpłynęły na to powroty łodzian z miejsc wysiedleń, ale także napływ byłych mieszkańców Warszawy oraz ekspatriantów ze Wschodu. W latach 50. stały wzrost liczby mieszkańców Łodzi był spowodowany wysokim przyrostem naturalnym oraz migracją ludności wiejskiej, poszukującej pracy i lepszych warunków życia. Najwyższy poziom zaludnienia osiągnęła Łódź w 1985 r. – ok. 848 tys. mieszkańców.



M. Szarfharc, „Łódź w walce i pracy”, Łódź 1954

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1959

Dwie wizyty Artura Rubinsteina ◄ POWRÓT

16 lutego 1959 r. odbył się w Filharmonii Łódzkiej koncert fortepianowy Artura Rubinsteina. Wizyta pianisty miała miejsce przy okazji odbywającego się w Warszawie VI Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. F. Chopina, w jury którego zasiadał. Łodzianie wysłuchali IV Koncertu fortepianowego G-dur Ludwiga van Beethovena oraz II Koncertu f-moll Fryderyka Chopina. Niecały miesiąc później muzyk ponownie odwiedził swoje rodzinne miasto, by odebrać Honorową Odznakę m. Łodzi.



Artur Rubinstein (Wikimedia Commons)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1960

1 stycznia

podział miasta na pięć dzielnic: Bałuty, Górna, Polesie, Śródmieście i Widzew.

19 stycznia ► CZYTAJ WIĘCEJ

na obchody XV-lecia wyzwolenia Łodzi przybywa Władysław Gomułka. W ramach uroczystości rocznicowych: oficjalne otwarcie pierwszej Szkoły Tysiąclecia Państwa Polskiego przy ul. Pojezierskiej 45 oraz Biblioteki UŁ przy ul. Matejki 34/38, oddanie do użytku publicznego łódzkiej elektrociepłowni (EC-2) i nadanie jej imienia W.I. Lenina.

1 maja

wycofanie tramwajów z ul. Piotrkowskiej na odcinku od pl. Wolności do ul. Żwirki.

8 maja

przejazd kolarzy przez miasto w ramach XIII Wyścigu Pokoju.

25 maja

inauguracja obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego na uroczystej sesji Łódzkiego Komitetu Frontu Jedności Narodowej.

21 lipca

prapremiera filmu *Krzyżacy* Aleksandra Forda w Pałacu Sportu (obecnie hala MOSiR).

21 lipca ► CZYTAJ WIĘCEJ

odsłonięcie odbudowanego pomnika Tadeusza Kościuszki na pl. Wolności, otwarcie stadionu Spółdzielczego Klubu Sportowego „Start” na Julianowie, oddanie do użytku nowego osiedla im. W. Bytomskiej na Dołach. U zbiegu Al. Politechniki i ul. Pabianickiej otwarta zostaje uroczyście trasa Północ-Południe.

10 września

centralne pokazy lotnicze na Lublinku z okazji Święta Lotnictwa ogląda ok. 400 tys. widzów. Udział m.in. delegacji wojsk lotniczych ZSRS, NRD i Czechosłowacji.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

[▶ NASTĘPNA STRONA](#)[◀ POPRZEDNIA STRONA](#)

1960

10 września

powrót łódzkiej lekkoatletki Teresy Wieczorek z olimpiady w Rzymie, na której zdobyła brązowy medal w sztafecie 4 x 100 metrów.

14 października

Rada Państwa nadaje Łodzi Order Budowniczych Polski Ludowej.

16 października

w budynku dawnego carskiego więzienia przy ul. Gdańskiej 13 zostaje otwarte Muzeum Historii Ruchu Rewolucyjnego. W uroczystości bierze udział przewodniczący Rady Państwa Aleksander Zawadzki.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1960

Kościuszko powraca na plac Wolności ◄ POWRÓT

Po prawie 21 latach od zniszczenia przez niemieckiego okupanta odtworzono pomnik Tadeusza Kościuszki. Odsłonięto go na pl. Wolności w przeddzień Święta Odrodzenia Polski, w obecności prawie 50 tys. łódzian, przy dźwiękach hymnu narodowego. Dokonał tego minister obrony narodowej gen. Marian Spychalski. Uroczystości te były wpisane w łódzki program świeckich obchodów Tysiąclecia Państwa Polskiego na lata 1960-1966. Pomnik zrekonstruował Mieczysław Lubelski, ten sam twórca, który zaprojektował go 30 lat wcześniej. Jego odbudowa była możliwa dzięki funduszom ze składek społecznych.



(Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1960

Pierwsza tysiāclatka ◄ POWRÓT

Władysław Gomułka otworzył 19 stycznia pierwszą w Łodzi Szkołę Tysiąclecia Państwa Polskiego, mieszczącą się przy ul. Pojezierskiej 45. Od 1 września będzie to siedziba Liceum Ogólnokształcącego i Zasadniczej Szkoły Metalowo-Elektrycznej.



Władysław Gomułka przecina wstęgę w pierwszej łódzkiej tysiāclatce (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1961

21 stycznia

oddanie do użytku zajezdni autobusowej MPK przy ul. Kraszewskiego.

8–20 lutego

cztery arrayy jagiellońskie wystawione w „Białej fabryce” Ludwika Geyera zobaczyło ok. 150 tys. osób.

15 lutego

odgórnie organizowane masówki w wielu łódzkich zakładach, na których robotnicy wyrażają swoje „oburzenie” po zamordowaniu w styczniu Patrice Lumumby – pierwszego premiera Demokratycznej Republiki Konga, odsuniętego od władzy przez płk. Mobutu w wyniku wojskowego zamachu stanu popieranego przez Belgię.

23 lutego

przedstawiciele Zrzeszenia Studentów Polskich składają w Radzie Narodowej wniosek o zmianę nazwy ul. Bystrzyckiej, przy której usytuowane jest osiedle studenckie, na ul. P. Lumumby.

15 kwietnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

otwarcie pierwszego samoobsługowego salonu pralniczego przy ul. Armii Czerwonej 4 (ob. ul. Piłsudskiego).

30 kwietnia

w budynku „Białej fabryki” oficjalnie otwarto Muzeum Historii Włókiennictwa.

9 maja

wizyta propagandowa delegacji kubańskiego Stowarzyszenia Młodych Powstańców w związku z nieudaną inwazją antykomunistycznych emigrantów kubańskich w Zatoce Świń w kwietniu tego roku. W Pałacu Sportu odbywa się wiec młodzieży solidaryzującej z „walczącą” Kubą.

28 czerwca

napad z bronią w rękę na sklep jubilerski w centrum Łodzi. Dwaj sprawcy zostają szybko zatrzymani.

15 lipca

wycofanie nauczania religii ze szkół publicznych.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1961

19 lipca

otwarcie przy ul. Narutowicza 50 księgarni „Akademicka” (przetrwała do 2012 r.).

21 lipca

otwarcie nowej linii tramwajowej na odcinku od Chocianowic przez ul. Pabianicką do al. Politechniki.

22 lipca

uroczystość przekazania do użytku drugiej, południowej części osiedla im. W. Bytomskiej na Bałutach.

31 lipca–30 września

pierwsza w kraju próba wprowadzenia samoobsługi pasażerów w autobusach miejskich. Autobusy MPK na trasie wzdłuż ul. Piotrkowskiej zostają wyposażone w automatyczne kasowniki. Bilety można nabyć w kioskach, a po godzinie 22 u kierowców.

31 lipca

Rada Narodowa ustala nowe, niższe normy zaludnienia mieszkań w Łodzi. W okresie uznanym za przejściowy – lata 1961–1965 r. – normy zostają zmniejszone do 7 m kw. powierzchni mieszkaniowej dla każdej uprawnionej osoby.

9 sierpnia

strzelanina w ogrodzie botanicznym, w wyniku której ranny zostaje milicjant i ginie ścigany przestępca.

9 września ► CZYTAJ WIĘCEJ

odsłonięcie mauzoleum w byłym hitlerowskim więzieniu policyjnym na Radogoszczu.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1961

Mauzoleum na Radogoszczu ◄ POWRÓT

Na terenie byłego hitlerowskiego więzienia policyjnego na Radogoszczu odsłonięto 9 września mauzoleum, upamiętniające spalenie żywcem w styczniu 1945 r., w przeddzień wkroczenia wojsk Armii Czerwonej, ok. 1,3 tys. więźniów. W tamtym czasie składało się ono tylko z 30-metrowej iglicy, usytuowanej obok murów więzienia, oraz tzw. „sarkofagu” wewnątrz zabezpieczonych ruin spalonego głównego budynku więzienia. U stóp mauzoleum złożono urnę z prochami pomordowanych więźniów. Brak funduszy sprawił, że część muzealna została otwarta dopiero w drugiej połowie lat 70.



Uroczystości odsłonięcia mauzoleum na Radogoszczu w 1961 r. (Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1961

Pierwsza samoobsługowa pralnia ◄ POWRÓT

Przy ul. Armii Czerwonej 4 (ob. ul. Piłsudskiego) na Widzewie otwarty został 15 kwietnia samoobsługowy salon pralniczy. Zgromadzono w nim 13 pralek, 4 suszarki, 2 maglownice elektryczne oraz punkt czyszczenia chemicznego odzieży. Była to druga po Lublinie tego typu pralnia w Polsce. Otwarcie placówki nagłośniono propagandowo: Łódź, będąc miastem kobiet, musiała posiadać punkty usługowe ułatwiające im życie.



Łodzianki korzystające z pierwszej samoobsługowej pralni (Narodowe Archiwum Cyfrowe / Polska Agencja Prasowa)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1962

1 stycznia

początek wymiany dotychczasowych dowodów tożsamości na nowe, w zielonej okładce, z umieszczonym na stronie tytułowej godłem państwowym i napisami „Polska Rzeczpospolita Ludowa” oraz „Dowód Osobisty”. W porównaniu ze starym dowodem nowy jest mniejszego formatu, ale posiada za to więcej, bo 18 stron.

3 lutego

dyrektor szkoły salezjańskiej ks. Marcin Massalski i jej administrator ks. Stanisław Janik zostają skazani na trzy lata więzienia i 4 tys. zł grzywny m.in. za tłumaczenie i kolportaż książki bp. Fultona J. Sheena *Czy warto żyć*, w której znalazły się rzekomo treści antypaństwowe. Wykonanie wyroku wobec ks. Massalskiego wstrzymano ze względu na podeszły wiek i stan zdrowia, ks. Janik wyszedł z więzienia po roku.

19 marca

premiera filmu *Nóż w wodzie* w reżyserii Romana Polańskiego.

30 marca ► CZYTAJ WIĘCEJ

rozpoczyna działalność Teatr Popularny Telewizji, emitowany przez Ośrodek Łódzki.

11 kwietnia

drakońskie wyroki w „aferze wełnianej”. Ukarano 10 osób. Kary dożywotniego więzienia otrzymują Eugeniusz Krzystanek z Centralnego Zarządu Przemysłu Wełnianego „Północ” w Łodzi (prokurator żądał kary śmierci) oraz Barbara Rogulska ze Zgierskich Zakładów Przemysłu Wełnianego. Zarzucono im kradzież 4,5 tony niedoprzędu wełnianego wartości 2,5 mln zł.

21–22 kwietnia

głośna zbrodnia przy ul. Wczasowej: zabójstwo 8-letniego chłopca na tle seksualnym. Zbrodni dokonuje sąsiad dziecka Władysław Dębski. Sprawca skazany na dożywocie, umiera w więzieniu.

30 kwietnia

oddanie do użytku nowoczesnej Stacji Krwiodawstwa przy ul. Franciszkańskiej 17.

1 czerwca

powstaje Centralne Laboratorium Przetwórstwa i Stosowania Tworzyw Sztucznych.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1962

12 lipca

w ramach szeroko zakrojonej akcji likwidacji szkolnictwa kościelnego zamknięta zostaje Zasadnicza Szkoła Metalowo-Odlewnicza Towarzystwa Salezjańskiego przy ul. Wodnej 34. W jej miejsce utworzono państwową Zasadniczą Szkołę Metalową nr 2.

21 lipca ► CZYTAJ WIĘCEJ

przekazanie do użytku fragmentu osiedla Widzew-Zachód, wmurowanie aktu erekcyjnego pod budowę wielkiego domu towarowego przy placu Niepodległości – późniejszego „Uniwersalu”. Budowa potrwa pięć lat.

25 lipca

śmierć Heleny Kijeńskiej-Dobkiewiczowej, pianistki, założycielki (w 1911 r.) renomowanej szkoły muzycznej, przekształconej w Konserwatorium Muzyczne. W 1945 r. organizowała Państwowe Konserwatorium Muzyczne, późniejszą Państwową Wyższą Szkołę Muzyczną, której ofiarowała swoje instrumenty.

14 września

koncert kompozytora sowieckiego Arama Chaczaturiana w Filharmonii Łódzkiej.

23 września

zwycięzcą XIX Tour de Pologne zostaje Jan Kudra, reprezentujący Społem Łódź.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1962

Łódzki teatr w telewizji ◄ POWRÓT

Łódzki ośrodek telewizyjny zyskał ważny program ogólnopolski – Teatr Popularny Telewizji. Audycje, m.in. z udziałem łódzkich aktorów, nadawane były raz w miesiącu w piątki, na żywo. Nie było możliwości zapisu i wielu najstarszych przedstawień nie można dziś pokazać. Większość widowisk wyreżyserował Jerzy Antczak, wiele z nich okrzyknięto wydarzeniami ogólnopolskimi (*Ścieżki chwały* Cobba, *Himmelkomando* Obrenovica i Lebovica, *Wierna rzeka* Żeromskiego, *Jesienna nuda* Niekrasowa, *Przy trakcie* Czechowa). W łódzkim studio wyprodukowano też niektóre odcinki cyklu sztuk kryminalnych „Kobra”.



Praca na planie sztuki „Himmelkomando” (Telewizja Łódź)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1962

Nowe osiedla ◄ POWRÓT

Kolejny etap programu taniego budownictwa mieszkaniowego: 21 lipca przekazano do użytku fragment osiedla Widzew-Zachód. Klucze do mieszkań w 12 blokach (zaplanowano 50 budynków) odebrali pierwsi lokatorzy. W latach 60. równocześnie z rozbudową Widzewa-Zachodu powstawały osiedla z wielkiej płyty na Dąbrowie, Dołach, Żubardziu, Kozinach, Żabieńcu, Karolewie, Kuraku, Nowym Rokiciu oraz części Teofilowa. Inwestycje te poprawiły warunki mieszkaniowe w mieście, ale zapotrzebowanie było nadal ogromne, dlatego w latach 70. rozpoczęto budowę wielkiego osiedla na Retkini.



Osiedle XV-lecia PRL na Żubardziu (Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1963

1 stycznia

reforma w przemyśle włókienniczym: w wyniku połączenia fabryk liczba zakładów przemysłu bawełnianego zmalała w Łodzi z 23 do 17.

17 lutego

otwarcie pierwszego w Łodzi szpitala onkologicznego (przy ul. Sterlinga 13).

7–9 marca

Pierwszy Festiwal Twórczości Kompozytorów Łódzkich, zorganizowany przez Łódzkie Koło Związku Kompozytorów Polskich. Koncerty Karola Mroszczyka, Zbigniewa Szymonowica, Tomasza Kiesewettera.

30 marca ► CZYTAJ WIĘCEJ

pierwsza próba wycofania ruchu kołowego z ul. Piotrkowskiej.

4 kwietnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

otwarcie pierwszego w Łodzi baru samoobsługowego „Balaton” przy ul. Struga 6/10.

12 maja

nowo utworzony park na Bałutach otrzymuje miano „Promienistych”, od nazwy komunistycznej organizacji młodzieżowej z czasów okupacji niemieckiej.

17 lipca

w drogę wyrusza pierwsza łódzka wyprawa alpinistyczna w afgański Hindukusz, zorganizowana przez Łódzki Klub Wysokogórski i kierowana przez Andrzeja Wilczkowskiego. Nie powiódł się atak na siedmiotysięcznik Kohe Shahaur, wyprawa kończy się zdobyciem czterech sześciotysięczników. Alpinści wracają do kraju w listopadzie.

22 lipca

oddanie do użytku nowoczesnej hali produkcyjnej w Fabryce Transformatorów i Aparatury Trakcyjnej „Elta”. Rusza produkcja transformatorów i podzespołów dla transformatorów o 150 megawatach.

22 września

Pierwsza Spartakiada Dzielnice i Klubów miasta Łodzi.



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1963

3 października ► CZYTAJ WIĘCEJ

poświęcenie kościołów pw. św. Teresy od Dzieciątka Jezus i św. Jana Bosko przez bp. Aleksandra Drozda.

24 października ► CZYTAJ WIĘCEJ

trzydniowa wizyta pierwszej kobiety kosmonautki Walentyny Tierieszkowej.

25 października

początek dwudniowej wizyty kosmonauty Walerego Bykowskiego.

październik

z inicjatywy ks. Józefa Króla, proboszcza parafii pw. św. Teresy, powstaje Duszpasterstwo Akademickie „Węzeł” dla studentów mieszkających na terenie osiedla akademickiego „Lumumbowo”. Pierwszym duszpasterzem zostaje ks. Jan Palusiński z Krakowa.

3 listopada

oddanie do użytku drugiej nitki rurociągu Pilica-Łódź wraz z całym systemem stacji oczyszczania wody.

17 listopada

Paul Anka koncertuje w Hali Sportowej w Łodzi.

14 grudnia

spotkanie młodzieży akademickiej z wiceministrem spraw wewnętrznych gen. Mieczysławem Moczarem.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1963

Walentyna, Walentyna... ◄ POWRÓT

Do Łodzi przybyła z trzydniową wizytą pierwsza kobieta w kosmosie Walentyna Tierieszkowa, w ramach propagandowego tournée po całej Polsce. Uroczyste powitanie przez władze miasta nastąpiło 24 października u zbiegu ulic Strykowskiej i Wojska Polskiego. Bardzo napięty grafik wizyty zakładał szereg spotkań m.in. z aktywnym kobiecym, harcerzami, młodymi robotnikami i studentami, a ponadto zwiedzanie zakładów przemysłowych oraz uroczystość nadania Technikum Włókienniczemu imienia pierwszej kosmonautki. Trasy przejazdów pomiędzy poszczególnymi punktami były odświętnie udekorowane i oblegane przez tłumy łodzian. Tierieszkowa jeździła po mieście kabrioletem z otwartym dachem, w towarzystwie innego kosmonauty, Walerego Bykowskiego.



Mieszkańców Łodzi pozdrawiają Michalina Tatarkówna-Majkowska, Walentyna Tierieszkowa (w środku) i Edward Kaźmierczak (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1963

Kościół pw. św. Teresy wreszcie ukończony ◄ POWRÓT

Budowę tego potężnego kościoła rozpoczęto w roku 1950, ale wskutek presji władz okresowo zatrzymywano. Prezydium Rady Narodowej kilkakrotnie skreślało ją z planów inwestycyjnych, co w warunkach stalinowskiej Polski uniemożliwiało pozyskiwanie materiałów budowlanych. Prace wznowiono dopiero w czasie „odwilży”. Gmach był syntezą dwóch stylów – zbudowany na planie krzyża greckiego i zwieńczony kopułą, nawiązywał do formy renesansowej, ale jego zgeometryzowane ściany przywodziły na myśl estetykę modernizmu. Autorami projektu byli Józef i Witold Korscy. Uroczyste poświęcenie kościoła odbyło się 3 października.



Świątynia w budowie, z lewej strony widoczny drewniany kościół (z elementami z XV w.) przed rozbiórką (Archiwum Archidiecezji Łódzkiej)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1963

Pierwszy bar samoobsługowy ◄ POWRÓT

Przed południem 4 kwietnia setki łodzian oblegały pierwszy bar samoobsługowy „Balaton”, wybudowany przy ul. A. Struga 6/10. Na parterze znajdowało się 189 miejsc dla konsumentów, dzięki czemu można było obsłużyć około 4 tys. osób dziennie. Wprowadzono tam system szwedzki, a jadłospis obejmował początkowo siedem potraw oraz duży wybór kanapek. Obok jadalni znajdowała się ciastkarnia i sklep garmazeryjny. Na piętrze ulokowano kawiarnię ze 132 miejscami i wielkim tarasem. Dla wielu mieszkańców miejsce to stało się symbolem nowoczesności.



Otwarcie „Balatonu”: od prawej M. Tatarkówna-Majkowska oraz minister handlu wewnętrznego Mieczysław Lesz (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1963

Próbny spacer po Piotrkowskiej ◄ POWRÓT

W sobotę 30 marca przeprowadzono pierwszą próbę wycofania ruchu kołowego z ul. Piotrkowskiej. Na odcinku między pl. Wolności a ul. Nawrot w godzinach 15-21 na prawie całej szerokości ulica została udostępniona pieszym. Pozostawiono jedynie autobusy miejskie kursujące tą trasą. Eksperyment powtórzono 13 kwietnia. Pomysł zrobienia z Piotrkowskiej deptaka nigdy nie został zrealizowany, ograniczono jedynie ruch samochodowy, a w 1978 r. wycofano całkowicie autobusy.



Ul. Piotrkowska w 1962 r. (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1964

14 marca ► CZYTAJ WIĘCEJ

profesor socjologii UŁ Jan Szczepański podpisuje *List 34*.

18 marca ► CZYTAJ WIĘCEJ

aresztowanie znanego adwokata i działacza opozycyjnego Karola Głogowskiego.

19 kwietnia

pracownicy przemysłu włókienniczego obchodzą po raz pierwszy Dzień Włókniarza. Święto zostaje wpisane do komunistycznego kalendarza.

30 kwietnia

odsłonięcie na Rynku Staromiejskim pomnika Juliana Marchlewskiego, autorstwa Jerzego i Jadwigi Mazurczyków (demontaż 18 kwietnia 1991 r.).

10 maja

przejazd przez miasto kolarzy XVII Wyścigu Pokoju.

5 lipca

uroczystość wmurowania aktu erekcyjnego pod budowę osiedla mieszkaniowego na Teofilowie i nadanie mu imienia W. Reymonta.

17 lipca ► CZYTAJ WIĘCEJ

uroczyste otwarcie gmachu Teatru Muzycznego przy ul. Północnej 47/51.

20 lipca

otwarcie Instytutu Przemysłu Skórzanego w gmachu przy ul. Zgierskiej 75.

1 sierpnia

zgaszenie ostatnich 102 latarni gazowych. Przed gmachem Łódzkich Zakładów Gazownictwa przy ul. Targowej 18 pozostają na pamiątkę dwie latarnie.

8–11 sierpnia

miasto pogrążone w oficjalnej żałobie po śmierci Przewodniczącego Rady Państwa Aleksandra Zawadzkiego.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ ■ □ □ □

1964

29 września

po raz pierwszy w Polsce zespół lekarzy pod kierunkiem prof. Jana Pruszczyńskiego z Klinicznego Szpitala WAM dokonuje wszczepienia sztucznej zastawki mitralnej serca.

październik

z inicjatywy proboszcza parafii katedralnej bp. Jana Fondalińskiego utworzone zostaje Duszpasterstwo Akademickie Piątka dla młodzieży z pobliskiego osiedla akademickiego Politechniki Łódzkiej. Pierwszym duszpasterzem zostaje ks. Jan Sobczak.

10 grudnia

Michalina Tatarkówna-Majkowska rezygnuje z funkcji I Sekretarza KŁ PZPR, a na stanowisko to zostaje wybrany Józef Spychalski.

grudzień

pierwsze Łódzkie Spotkania Teatralne.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ □ ■ □ □

1964

Operetka w nowym gmachu ◄ POWRÓT

Premierą operetki Zygmunta Wiehlera *Ułani księcia Józefa* zainaugurowała 17 lipca swoją działalność w nowym gmachu przy ul. Północnej 47/51 Operetka Łódzka. Działający od 1945 r. zespół artystyczny mieścił się wcześniej w mało wygodnej sali Lutnia przy ul. Piotrkowskiej 243. Zaprojektowany na początku lat 50. przez inż. arch. Tadeusza Melchinkiewicza obiekt przy ul. Północnej był pierwotnie przeznaczony na dom kultury pracowników Urzędu Bezpieczeństwa. Na widowni nowego Teatru Muzycznego mogło zasiąść nawet 1,1 tys. osób. Pierwszym wielkim przebojem na scenie teatru stała się operetka *Sewastopolski walc* rosyjskiego kompozytora Konstantego Listowa, którą w 1966 r. obejrzało prawie 100 tys. widzów.



Gmach Teatru Muzycznego, lata 60. (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1964

Adwokat przeciw komunizmowi ◄ POWRÓT

Karol Głogowski, wybitny przedstawiciel łódzkiego środowiska adwokackiego, 18 marca został aresztowany przez SB pod zarzutem przechowywania i rozpowszechniania materiałów o charakterze antysocjalistycznym. W areszcie spędził 4 miesiące. W latach 60. organizował spotkania samokształceniowe, będące solą w oku władz. W listopadzie 1966 r. Rada Adwokacka w Łodzi skreśliła go z listy adwokatów (ponownie został wpisany w 1981 r.). Po pięciu latach procesu skazano go prawomocnie na 9 miesięcy więzienia, z zaliczeniem aresztu. Resztę kary objęła amnestia. Mimo represji i problemów z pracą, kontynuował swoją działalność opozycyjną aż do końca PRL.



Karol Głogowski na posiedzeniu Okręgowej Rady Adwokackiej (ze zbiorów Małgorzaty Kieleckiej)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1964

List 34 ◄ POWRÓT

Łódzki socjolog prof. Jan Szczepański, były rektor UŁ, podpisał 14 marca list protestacyjny 34 pisarzy i uczonych przeciwko cenzurze i polityce partii w dziedzinie kultury. List wywołał oburzenie władzy, która zainspirowała wystosowanie tzw. kontrlistu, protestującego przeciwko uprawianej przez Radio Wolna Europa „kampanii oszczerstw przeciwko Polsce Ludowej”. Podpisało go około 600 literatów i intelektualistów, w tym kilku tych, którzy wcześniej podpisali *List 34*. Wśród nich był m.in. prof. Jan Szczepański, prof. Aleksander Gieysztor i prof. Władysław Tatarkiewicz. Krok ten można tłumaczyć tym, że wszyscy oni pracowali na państwowych etatach i władza dysponowała możliwościami nacisku.



(Narodowe Archiwum Cyfrowe)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1965

3 kwietnia

początek produkcji akrylowego włókna sztucznego anilana (pierwsza tego typu linia produkcyjna w Polsce) w Łódzkich Zakładach Włókien Sztucznych Anilana na Widzewie.

17 kwietnia

śmierć abp. Włodzimierza Jasińskiego, ordynariusza łódzkiej diecezji katolickiej w latach 1934–1946.

29 maja

oddanie do użytku nowej linii tramwajowej łączącej ul. Pabianicką z ul. Rzgowską.

3 lipca

łożenie w Mauzoleum na Radogoszczu prochów 40 osób rozstrzelanych przez Niemców jesienią 1941 r. na Brusie.

6 lipca

umiera Marian Minich (ur. 1898 r.), historyk sztuki, dyrektor Muzeum Sztuki w Łodzi, autor wspomnień *Szalona galeria*.

20 lipca ► CZYTAJ WIĘCEJ

otwarcie nowego wiaduktu przy ul. Limanowskiego oraz oddanie do użytku Łódzkich Zakładów Opakowań Papierowych na Teofilowie.

6–27 września

w Instytucie Włókiennictwa odbywa się konferencja ONZ, której tematem jest omówienie sytuacji przemysłu włókienniczego w krajach rozwijających się gospodarczo. Otwarcia sesji dokonuje komisarz ONZ do Spraw Rozwoju Przemysłowego I.H. Abel-Rahman.

19–26 września ► CZYTAJ WIĘCEJ

pierwsze Międzynarodowe Zawody Akrobacji Samolotowej Państw Socjalistycznych na Lublinku.

23 października

w Hali Sportowej zorganizowano wiec solidarności społeczeństwa Łodzi i województwa „ze wszystkimi narodami walczącymi o pokój, wolność i niepodległość”. W imprezie bierze udział sekretarz generalny Światowej Federacji Związków Zawodowych Louis Saillant i przewodniczący CRZZ Ignacy Loga-Sowiński.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1965

27 października

wizyta delegacji Frontu Wyzwolenia Narodowego Wietnamu Południowego.

15 listopada

trzydzieśc osób rannych w katastrofie tramwajowej na ul. Głównej (ob. ul. Piłsudskiego).

29 listopada

przekazanie do użytku trakcji elektrycznej na linii kolejowej Łódź–Łowicz–Warszawa.

17 grudnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

otwarcie w Arturówku ośrodka wypoczynkowego dla pracowników przemysłu włókienniczego.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1965

Wreszcie wiadukt przy ul. Limanowskiego ◄ POWRÓT

Wiadukt przy ul. Limanowskiego, przechodzący nad torami kolejowymi na Żabieńcu, znacznie usprawnił komunikację Śródmieścia z rozbudowującym się osiedlem mieszkaniowym Teofilów. Obiekt oddano do użytku podczas obchodów Święta Odrodzenia (rocznica powstania PKWN – 22 lipca). Wtedy to I sekretarz KŁ PZPR Józef Spychalski (w pierwszym rzędzie, pierwszy od lewej) przeciął wstęgę i po wiadukcie przejechał pierwszy tramwaj linii nr 25.



(Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1965

Tłumy na Lublinku ◄ POWRÓT

Prawie 200 tys. widzów podziwiało pierwsze Międzynarodowe Zawody Akrobacji Samolotowej Państw Socjalistycznych rozegrane na Lublinku między 19 a 26 września. Była to największa w historii impreza lotnicza zorganizowana przez Aeroklub Łódzki.



Archiwum Państwowe w Łodzi

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1965

Wypoczynek w Arturówku ◄ POWRÓT

Ośrodek Wypoczynku i Wczasów Rodzinnych Związku Zawodowego Pracowników Przemysłu Włókienniczego, Odzieżowego i Skórzanego w Arturówku otwarto 17 grudnia. Od 1966 r. ośrodek ten nosił nazwę „Prząśniczka”. Nowoczesny jak na tamte czasy budynek posiadał 100 miejsc noclegowych, stołówkę, czytelnię, salę kinową oraz kawiarnię.



(Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► [NASTĘPNA STRONA](#) ◀ [POPZEDNIA STRONA](#) ■ □ □ □

1966

17 stycznia

uruchomienie Łódzkiej Drukarni Dzielowej przy ul. Rewolucji 1905 r.

styczeń

Ryszard Stanisławski, krytyk i historyk sztuki, zostaje dyrektorem Muzeum Sztuki w Łodzi. Instytucji tej nada rangę międzynarodową.

marzec

Towarzystwo Przyjaciół Łodzi po raz pierwszy przyznało nagrodę Srebrnej Łódki za najlepszy spektakl teatralny w Łodzi. Laureatem został zespół Teatru im. Stefana Jaracza za przedstawienie *Kaligula* Alberta Camusa w reżyserii Józefa Grudy. Srebrne Łódki przyznawane są do dzisiaj.

16 kwietnia ► [CZYTAJ WIĘCEJ](#)

manifestacja antywojenna na Radogoszczu z udziałem Mieczysława Moczara, ministra spraw wewnętrznych i prezesa Zarządu Głównego Związku Bojowników o Wolność i Demokrację.

kwiecień ► [CZYTAJ WIĘCEJ](#)

wizyta Kirka Douglasa w Łodzi.

22–29 maja

I Ogólnopolski Festiwal Poezji w Łodzi, w ramach którego urządzono 3 konkursy: na niepublikowany utwór poetycki autorów po debiucie, niepublikowany wiersz debutantów i na utwór o Łodzi. Poza tym wysłuchano referatów i dyskusji oraz odbyły się spotkania autorów z czytelnikami. W jury zasiadli m.in.: Anatol Stern, prof. Stefania Skwarczyńska, Mieczysław Jastrun, Julian Przyboś, Artur Międzyrzecki, Artur Sandauer, którzy oceniali 4 317 utworów. Pierwszą nagrodę otrzymał Mieczysław Szargan. Dekadę później impreza straci swój prestiż.

5–7 września

na Uniwersytecie Łódzkim odbywa się Międzynarodowa Konferencja Matematyków poświęcona teorii funkcji analitycznych.

9 października ► [CZYTAJ WIĘCEJ](#)

otwarcie szpitala onkologicznego, będącego częścią zespołu szpitali im. M. Kopernika. Cały kompleks zostanie uruchomiony w 1973 r.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1966

Łódź „przeciw wojnie” ◄ POWRÓT

Ogólnopolskie obchody tysiąclecia państwa, będące odpowiedzią władz na kościelne obchody milenijne, nie ominęły Łodzi. Zorganizowano wtedy m.in. obchody rocznicy strajku włóknarzy na Starym Rynku, widowisko *Idąc Tysiącleciem* na pl. Dąbrowskiego z 700-osobową obsadą oraz manifestację antywojenną na Radogoszczu, podczas której Mieczysław Moczar, minister spraw wewnętrznych, zrównał zbrodnie hitlerowców z działalnością wojsk Stanów Zjednoczonych w Wietnamie. Nawiązał również do orędzia biskupów polskich do duchowieństwa niemieckiego, w którym padły słowa o przebaczeniu i pojednaniu między obu narodami. Moczar wołał: „Nie przebaczyć zbrodniarzom wojennym. To jest hasło, które dziś cały naród polski jednoczy”, co było zgodne z ówczesną linią PZPR. Według oficjalnych komunikatów w manifestacji wzięło udział 50 tys. łodzian.



Mieczysław Moczar przemawia na Radogoszczu (Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1966

Onkologia z własną siedzibą ◄ POWRÓT

Dotychczas w Łodzi nie było osobnego ośrodka onkologicznego, poza prowizoryczną placówką przy ul. Sterlinga – najbliższy w pełni wyposażony oddział znajdował się w Warszawie. Za głównego orędownika nowego szpitala uchodziła I sekretarz KŁ PZPR Michalina Tatarkówna-Majkowska, która sprowadziła do Łodzi specjalistów z zakresu onkologii.



Michalina Tatarkówna-Majkowska pokazuje ministrowi obrony narodowej Marianowi Spychalskiemu makietę szpitala im. Kopernika z osobnym skrzydłem onkologicznym (Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1966

Dziki Zachód przy Targowej ◄ POWRÓT

Aktor Kirk Douglas, goszczący z odczytem w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, został powitany przez studentów strzelających z coltów i przebranych za kowbojów. Działo się to na dziedzińcu szkolnym przeobrażonym w osadę z Dzikiego Zachodu. Ten happening był nawiązaniem do roli w filmie *Ostatni kowboj* w reżyserii Davida Millera. Aktor nie krył zaskoczenia i podziwu dla inwencji przyszłych adeptów filmu. W rewanżu zaprezentował jazdę konną po kowbojsku oraz markowane ciosy wykorzystywane w scenach bójek. Podczas spotkania Marek Piwowski i Feridun Erol nakręcili etiudę *Kirk Douglas*, która zdobyła I nagrodę na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Studenckich w Amsterdamie w 1967 r. Ówczesny dziekan Wydziału Reżyserii Jerzy Bossak musiał się potem tłumaczyć w KC PZPR z powodu tak gorącego przyjęcia amerykańskiego aktora.



(Narodowe Archiwum Cyfrowe / Polska Agencja Prasowa)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1967

19 stycznia ► CZYTAJ WIĘCEJ

otwarcie Teatru Wielkiego.

27 stycznia

śmierć bp. Michała Klepacza, ordynariusza łódzkiego od 1946 r., ważnej postaci w historii powojennego Kościoła katolickiego w Polsce.

10–11 czerwca

w związku z obchodami milenijnymi diecezji łódzkiej do Łodzi przybywają kardynał Karol Wojtyła oraz prymas Polski Stefan Wyszyński. Przyszły papież wygłasza kazanie podczas uroczystego nabożeństwa w katedrze, a prymas dzień później w kościele oo. jezuitów, dla 12 tys. wiernych. Uroczystości zakończą się nabożeństwem z udziałem członków Episkopatu w kolegiacie tumskiej.

21 lipca

otwarcie przebudowanego kina Bałtyk, wyposażonego w pierwszy w mieście ekran panoramiczny.

30 września ► CZYTAJ WIĘCEJ

otwarcie Powszechnego Domu Towarowego „Uniwersal” przy pl. Niepodległości 4.

23 października

pierwszy autobus przegubowy Jelcz testowany na łódzkich ulicach. Na stałe będzie jeździł w Łodzi od stycznia 1968 r.

październik–listopad

wystawa w Muzeum Sztuki „Arcydzieła malarstwa holenderskiego XVII wieku ze zbiorów polskich”, podczas której zaprezentowano po raz pierwszy w Łodzi obraz Rembrandta *Krajobraz z przypowieścią o miłosiernym Samarytaninie* ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie.

5–6 listopada

wielkie widowisko z okazji 50. rocznicy Rewolucji Październikowej w Hali Sportowej. W *Dniach, które wstrząsnęły światem* udział wzięło 40 aktorów, 50-osobowa orkiestra Garnizonu Łódzkiego, 50 studentów PWSTiF, 150 żołnierzy, 200 dzieci, balet oraz jeźdźcy konni – w sumie 500 osób. Całość wyreżyserował Roman Sykała.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1967

listopad

pierwsza karetka reanimacyjna w Łodzi, wyposażona w tlen, kroplówkę, inhalacje dwutlenkowe, narzędzia chirurgiczne, pulmotor (aparat do sztucznego oddychania).

listopad

powstaje Grupa Poetycka Centrum, którą współtworzą członkowie Koła Młodych przy łódzkim oddziale Związku Literatów Polskich (Jacek Bierezin, Andrzej Biskupski, Jerzy Jaromłowski, Janusz Królikowski, Kazimierz Świągocki). Grupa będzie działać do 1970 r.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1967

Dom Handlowy „Uniwersal” ◄ POWRÓT

Budowę tego najnowocześniejszego domu towarowego w Łodzi planowano już od 1950 r. Umieszczenie go przy pl. Niepodległości wynikało z trwającej „bitwy o handel”, czyli walki z „prywatną inicjatywą”, w tym wypadku prowadzonej z placem targowym na Górnika. Według pierwotnych planów dom towarowy miał pełnić nie tylko funkcje handlowe, ale kulturalne. Planowano umieścić w nim świetlicę, bibliotekę, a nawet ogród zimowy. W toku przedłużającej się budowy zmieniono projekt. Oddany do użytku w 1967 r. „Uniwersal”, wyposażony w pierwsze w Łodzi ruchome schody, był drugim, po warszawskim CTD, największym domem handlowym w Polsce. Zatrudniał 700 osób.



(fot. Marek Kowal)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1967

Opera po 18 latach ◄ POWRÓT

Teatr Wielki w Łodzi zainaugurował swoją działalność spektaklem *Halka* Stanisława Moniuszki. Premierę zorganizowano w rocznicę „wyzwolenia Łodzi”, tj. 19 stycznia. Historia budowy gmachu była długa. Powołany w 1948 r. Komitet Budowy Teatru Narodowego w Łodzi z Leonem Schillerem na czele urządził konkurs na projekt architektoniczny najbardziej reprezentacyjnego gmachu w mieście. Początkowo budynek miał służyć teatrowi dramatycznemu, ale z wyposażeniem pozwalającym na wystawianie oper. Wobec niewyłonienia zwycięzcy projektem teatru zajęło się Centralne Biuro Projektów Architektonicznych i Budowlanych w Łodzi. Ostateczny projekt autorstwa Józefa i Witolda Korskich oraz Romana Szymborskiego powstał w 1949 r. Gmach teatru miał nawiązywać do tradycji klasycyzmu, z silnymi elementami socrealizmu. Jego budowa stała się jedną z ważniejszych inwestycji łódzkich w Planie 6-letnim. Mimo niezwłocznego przystąpienia do prac budowlanych, na gotowy gmach trzeba było czekać aż 18 lat. W tym czasie, z inicjatywy Kazimierza Dejmka, zmieniła się koncepcja wykorzystania teatru – miał się stać sceną operową. Zmieniono też szczegóły elewacji, by zatrzeć piętno socrealizmu.



Gmach Teatru Wielkiego w roku otwarcia (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1967

Wokulski w Łodzi

W 1967 r. rozpoczęły się w Łodzi i Wrocławiu zdjęcia do adaptacji filmowej *Lalki* Bolesława Prusa w reżyserii Wojciecha Hasa. Na planie pracowało 78 aktorów i kilka tysięcy statystów. W tym samym roku, 11 czerwca, Łódź odwiedzili odtwórcy ról członków załogi Rudego 102 z popularnego serialu *Czterech pancerni i pies*. Ich wizyta miała odciągnąć łodzian od uczestnictwa w głównych uroczystościach milenijnych diecezji łódzkiej.



Stanisław Wokulski w otoczeniu bohaterów „Czterech pancernych i psa” w gmachu Wytwórni Filmów Fabularnych. Od lewej: Franciszek Pieczka, reżyser Konrad Nałęcz, Mariusz Dmochowski, Włodzimierz Press i Janusz Gajos (Polska Agencja Prasowa)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1968

4 lutego

w Teatrze Nowym gości zespół Państwowego Teatru Żydowskiego ze spektaklem *Mirele Efros* z Idą Kamińską, dyrektorem PTŻ, w roli głównej. Przedstawienie uznawane było za popisową kreację Kamińskiej. Jest to jej ostatni występ w Łodzi. Kilka miesięcy później w wyniku nagonki antysemickiej wraz z rodziną wyemigruje do USA.

11 marca ► CZYTAJ WIĘCEJ

studencki wiec solidarności w hallu Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi na wieść o pobiciu przez „siły porządkowe” uczestników studenckiego wiecu protestacyjnego na Uniwersytecie Warszawskim. Protest dotyczył zakazu dalszego wystawiania *Dziadów* Mickiewicza w Teatrze Narodowym oraz relegowania z uczelni Henryka Szlajfera i Adama Michnika. W wiecu bierze udział około 250 osób.

12 marca ► CZYTAJ WIĘCEJ

mimo presji ze strony władz uczelnianych pod gmachem Biblioteki Uniwersyteckiej gromadzi się ponad 1000 studentów oraz porównywalna grupa tzw. aktywu robotniczego. W trakcie manifestacji zostaje uchwalona rezolucja *Do społeczeństwa Łodzi*. Dokument wyraża m.in. niezadowolenie z powodu braku rzetelnej informacji na temat przebiegu wypadków w Warszawie i zawiera żądanie ukarania winnych pobicia studentów.

19 marca

studenci zbierają się w okolicach budynków Politechniki Łódzkiej. Kiedy okazuje się, że bramy wiodące na dziedziniec PŁ są zamknięte, uczestnicy protestu przenoszą się ponownie przed gmach BUŁ. W trakcie przemarszu przez ul. Piotrkowską przed siedzibą łódzkiej prasy młodzi ludzie palą gazety i krzyczą „Prasa kłamie”. W okolicy budynku Biblioteki Uniwersyteckiej gromadzi się około 2 tys. studentów i prawie 2,5 tys. przedstawicieli „aktywu robotniczego”.

20 marca

władze partyjne organizują na placu Zwycięstwa wiec z udziałem delegacji zakładów pracy, na którym atakuje się „syjonistów” i studenckich „wichrzycieli”. Obecnych jest kilka tysięcy osób.

21–22 marca

strajk części wydziałów Politechniki Łódzkiej i Uniwersytetu Łódzkiego z udziałem pozostałych uczelni miasta.



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1968

24–26 marca

powołanie na ćwiczenia wojskowe studentów – nieformalnych przywódców studenckiego protestu, w tym m.in. Jerzego Szczęsnego, Brunona Kapali i Andrzeja Makatrewicza, którzy wkrótce potem zostają aresztowani.

kwiecień–maj

usuwanie z PZPR oraz z zajmowanych stanowisk w szkolnictwie, przemyśle i mediach osób pochodzenia żydowskiego oraz tych, którzy wyrażają solidarność z protestującymi studentami. Wśród usuniętych są m.in. pracownicy Uniwersytetu Łódzkiego, Akademii Medycznej i „Filmówki”. Wielu wybitnych uczonych wybiera emigrację, m.in. stomatolog Mieczysław Fuchs, genetyk Gustaw Kerszman, historyk Henryk Katz, okulista Jakub Segal i historyk filmu Jerzy Toeplitz.

maj

III Ogólnopolski Festiwal Poezji w Łodzi. Jury, w skład którego wchodzi m.in. Wisława Szymborska, Jan Błoński, Mieczysław Jastrun i Artur Sandauer, nie przyznaje I nagrody, natomiast nagradza II miejscem trzech poetów: Bolesława Garbosia, Jana Pieńkowskiego i Rafała Wojaczka. Za najlepszy tom poezji wydany w 1967 r. uznano *Sto pociech* Wisławy Szymborskiej, a w kategorii eseistyki książkę *Mikołaj Sęp-Szarzyński a początki polskiego baroku* Jana Błońskiego. Oboje laureatów zrezygnowało z przyznanych im nagród, w związku z tym nagrodzono Urszulę Kozioł za tom *Lista obecności* i Andrzeja Lama za tom *Wyobraźnia ujarzmiona*.

25 maja–3 czerwca ► CZYTAJ WIĘCEJ

w gmachu Teatru Wielkiego odbywają się I Łódzkie Spotkania Baletowe.

18 lipca

umiera Tadeusz Mazurkiewicz, organizator i pierwszy dyrygent Łódzkiej Orkiestry Symfonicznej w sezonie 1915–1916.

27 sierpnia–13 września

pierwszy proces łódzkich „marcowych wicherzycieli” przed Sądem Powiatowym w Łodzi. Jerzy Szczęśny, Brunon Kapala, Andrzej Makatrewicz (studenci UŁ) oraz Andrzej Kowalski (słuchacz Studium Bibliotekarskiego UŁ) zostają skazani na kary pozbawienia wolności od 3 do 6 miesięcy (z zaliczeniem dotychczasowego pobytu w areszcie śledczym).



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ □ ■ □ □ □

1968

29 października

papież Paweł VI mianuje ks. dr. Józefa Rozwadowskiego ordynariuszem diecezji łódzkiej.

25 listopada

skład sędziowski orzekający w rozprawie rewizyjnej przywódców łódzkiego Marca zmienia decyzję sądu pierwszej instancji i decyduje, że mają oni spędzić w więzieniu od 8 miesięcy do 1,5 roku. Na mocy amnestii z lipca 1969 r. wymierzona kara zostaje studentom darowana, muszą się jednak później borykać z szykanami ze strony władz i mają m.in. duże problemy z powrotem na studia, a po ich zakończeniu, ze znalezieniem pracy.

26 listopada

umiera Władysław Kędra, wybitny pianista, laureat V nagrody w Konkursie Chopinowskim w 1949 r. i nauczyciel wielu łódzkich pianistów (wykładał w PWSM w latach 1945–1946 i 1964–1968).

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1968

Rewolta studentów ◄ POWRÓT

Wydarzenia łódzkiego Marca zaczęły się od wiecu protestacyjnego w hallu Biblioteki Uniwersyteckiej. Zorganizowali go w dniu 11 marca studenci Uniwersytetu Łódzkiego na wiadomość o pobiciu przez funkcjonariuszy MO i ORMO ich warszawskich kolegów. Przez następne dwa tygodnie odbywały się w Łodzi wiece, demonstracje uliczne i strajki okupacyjne.



Biblioteka Uniwersytecka w Łodzi w czasie studenckiego wiecu, otoczona przez „aktyw robotniczy” i funkcjonariuszy MO i SB – marzec 1968 r. (fot. Witold Rozmysłowicz / Narodowe Archiwum Cyfrowe / Polska Agencja Prasowa)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1968

Balet na poziomie ◄ POWRÓT

W nowym gmachu Teatru Wielkiego zorganizowano I Łódzkie Spotkania Baletowe. Poza pięcioma zespołami krajowymi wystąpił balet Opery Państwowej w Lipsku. Spektaklom towarzyszyło sympozjum poświęcone sztuce tańca. Spotkania, organizowane co dwa lata, miały okazać się jedną z najważniejszych imprez kulturalnych miasta.



Barbara Bittnerówna (z kwiatami), primabalerina Operetki Warszawskiej (Narodowe Archiwum Cyfrowe)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1968

Jerzy Toeplitz odchodzi ◄ POWRÓT

Jedną z ofiar nagonki antysemitkiej i antyinteligenckiej został prof. dr Jerzy Toeplitz, wybitny historyk kina i pedagog, którego usunięto ze stanowiska rektora PWSiTIF. Profesor Toeplitz jako jedyny z rektorów łódzkich uczelni poparł protesty studenckie, a nawet wziął udział w wiecu, który odbył się 14 marca w „Filmówce”. Bez wahania podpisał rezolucję, stworzoną dwa dni wcześniej na ogólnołódzkiej demonstracji. Wraz z nim odeszli prorektorzy doc. Roman Wajdowicz i prof. Stanisław Wohl oraz dziekan prof. Jerzy Bossak. Zarzucono im syjonistyczną i antypaństwową postawę, a ponadto kosmopolityzm i bezideowość w wychowywaniu studentów.



(Archiwum PWSFTviT)



Karykatura antysemitka z łódzkiego pisma „Karuzela” (Polska Agencja Prasowa)



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1969

4 stycznia ► CZYTAJ WIĘCEJ

pierwsza w Polsce próba przeszczepu serca, wykonana w II Klinice Chirurgicznej Akademii Medycznej przez zespół prof. Jana Molla.

14 stycznia

otwarcie restauracji i kawiarni Europa przy al. Kościuszki, zwanej „kombinatem gastronomicznym”, z własną garmazernią, cukiernią i produkcją lodów. To najnowocześniejszy tego typu lokal w Łodzi, z 220 miejscami wewnątrz i 100 na tarasie.

17 stycznia–5 lutego ► CZYTAJ WIĘCEJ

proces „wampira z Gałkówka”.

19 stycznia ► CZYTAJ WIĘCEJ

premiera widowiska muzycznego *Dziś do Ciebie przyjść nie mogę* w reż. Ireneusza Kanickiego.

24 marca

z Łodzi odjeżdża do ZSRS pierwszy „pociąg przyjaźni”, z delegacją 330 łodzian. Jest to impreza propagandowo-turystyczna dla wybranych, organizowana odtąd corocznie. Trasa pociągu biegnie przez Wilno, Rygę, Leningrad do Moskwy. W programie zwiedzanie miast, spotkania z załogami fabrycznymi, składanie wieńców pod pomnikami. Z czasem wyprawy „pociągami przyjaźni” staną się głównie okazją do atrakcyjnych zakupów.

13 kwietnia–18 maja

I Łódzka Wiosna Artystyczna, czyli przegląd dorobku kulturalnego Łodzi (koncerty, wystawy, spektakle).

25–26 kwietnia

w ramach IV Ogólnopolskiego Festiwalu Poezji w Łodzi nagrodę nadzwyczajną za najlepszy tom poezji wydany po wojnie otrzymuje Wisława Szymborska za tom *Sto pociech*.

11 maja

po raz pierwszy w Łodzi odbywa się Międzynarodowa Wystawa Psów Rasowych.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ ■ □ □ □

1969

7–13 czerwca

zespół Wrocławskiego Teatru Pantomimy występuje gościnnie w Teatrze Nowym ze spektaklem *Gilgamesz*. Założyciel i kierownik artystyczny tej trupy, Henryk Tomaszewski, jest uznawany za twórcę polskiej szkoły pantomimy. Krytycy cenią go za unikalny, własny styl oraz umiejętność przedstawiania ruchem stanów wewnętrznych i pojęć abstrakcyjnych. Spektakle wrocławian łączą w sobie taniec, pantomimę, plastykę i muzykę.

czerwiec

zostają zlikwidowane Szkoła Podstawowa nr 181 oraz Liceum Ogólnokształcące im. Icchaka Pereca przy ul. Więckowskiego, posiadające w programie naukę języka jidysz. To jedyne takie szkoły w Łodzi oraz największe ze wszystkich żydowskich szkół w ówczesnej Polsce (łącznie 122 uczniów w roku szkolnym 1968/69).

27 sierpnia–23 grudnia

prace na planie kolejnych odcinków serialu *Cztery pancerni i pies* w reżyserii Konrada Nałęczkiego. Zdjęcia kręcone są w Aleksandrowie Łódzkim (sceny batalistyczne w Berlinie), Bełdowie (scena wysadzenia zatopionej stacji berlińskiego metra), atelier łódzkiej Wytwórni Filmów Fabularnych oraz w Kłodzku.

15 listopada

uruchomienie pierwszego kotła w nowo wybudowanej elektrociepłowni EC-3.

Jesień

Ryszard Bigosiński i Zdzisław Hajduk zakładają Teatr 77, początkowo z siedzibą w klubie studenckim przy ul. Piotrkowskiej 77. Zaczynające jako nieformalna alternatywna grupa teatralna „siódemki”, dziesięć lat później zyskują statut teatru zawodowego. Rozgłos przyniesie im przedstawienie *Koło* czy *Tryptyk* nawiązujące do wydarzeń Grudnia '70. Lata 70. to w Teatrze 77 spektakle zaangażowane politycznie i społecznie. W XXI w. zespół będzie pracował pod nazwą Ośrodek Inicjatyw Artystycznych – Teatr 77.

Jesień

na skutek kampanii antysemickiej prowadzonej przez władze, w latach 1968–1969 emigruje z Łodzi 1145 osób pochodzenia żydowskiego, w tym 42 inżynierów, 46 lekarzy, 15 naukowców i 14 prawników.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

[▶ NASTĘPNA STRONA](#)
[◀ POPRZEDNIA STRONA](#)
□ □ ■ □ □

1969

Wampir z Gałkówka skazany! [◀ POWRÓT](#)

To był jeden z największych procesów w dziejach polskiego sądownictwa. Okrzyknięty przez prasę mianem „wampira z Gałkówka” Stanisław Modzelewski został oskarżony o dokonanie w latach 1952–1967 siedmiu morderstw kobiet na tle seksualnym i usiłowanie popełnienia sześciu kolejnych, większość w okolicach Gałkówka. W napadach posługiwał się kablem, którym krępował i bił ofiary, a następnie dusił rękami lub szalikiem. Odnalezione ciała były częściowo nagie. W 1957 r. śledztwo umorzono z powodu niewykrycia sprawcy. Do sprawy wrócono w 1967 r. po odnalezieniu ciała ostatniej z ofiar, tym razem w Warszawie. Podejrzanie padło na jej sąsiada, którym okazał się Stanisław Modzelewski. W toku śledztwa milicja odkryła, że w latach 50. służył w jednostce wojskowej w Gałkówku, a potem zamieszkał w Łodzi. Rozprawy stały się dużą sensacją dla łodzian, którzy oblegali sądowe korytarze. Po dwutygodniowym procesie Sąd Wojewódzki w Łodzi skazał Modzelewskiego na karę śmierci. Mimo apelacji obrony do Sądu Najwyższego, wyrok podtrzymano. W listopadzie 1969 r. „wampir z Gałkówka” został powieszony w więzieniu przy ul. Rakowieckiej w Warszawie



(Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1969

Pierwszy przeszczep serca w Polsce ◄ POWRÓT

W 1958 r. kierownikiem II Katedry Chirurgicznej Akademii Medycznej w Łodzi został prof. Jan Moll. Miał już w swoim dorobku skonstruowanie, wspólnie z inżynierami z poznańskich Zakładów Hipolita Cegielskiego, sztucznego serca umożliwiającego przeprowadzanie operacji na otwartym sercu. Jako pierwszy wszczepił sztuczną zastawkę oraz bypassy. Kolejnym wyzwaniem miała być pierwsza na świecie transplantacja serca. W trakcie przygotowań, m.in. prób na psich pacjentach i na nieboszczykach, dotarła wiadomość, że pomyślnego zabiegu transplantacji dokonano już w RPA. Przed polską próbą zespół prof. Molla żywił poważne obawy co do ewentualnych konsekwencji karnych, ponieważ w ówczesnym prawodawstwie przeszczepu nie były uwzględnione. Na biorcę wybrano rolnika spod Bydgoszczy, chorującego na serce od 15 lat. Dawcą był młody człowiek, u którego stwierdzono śmierć mózgu. Przy obu stołach operacyjnych pracowały 32 osoby. Mimo że przeszczepione serce od razu podjęło akcję, po trzech godzinach od przeszczepu pacjent zmarł, prawdopodobnie z powodu przewlekłego nadciśnienia płucnego. Pierwszego udanego przeszczepu serca dokonał w 1985 r. prof. Zbigniew Religa w Śląskim Centrum Chorób Serca w Zabrzu.



(Archiwum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1969

Partyzanckich wspomnień czar... ◄ POWRÓT

W Teatrze Nowym odbyła się łódzka premiera widowiska muzycznego *Dziś do Ciebie przyjść nie mogę* Ireneusza Kanickiego i Lecha Budreckiego. Ten montaż słowno-muzyczny oddający hołd żołnierzom AK i AL, złożony z piosenek partyzanckich, fragmentów listów osób skazanych na śmierć i komunikatów niemieckich, miał krajową premierę w 1967 r. w Teatrze Klasycznym (późniejszy Teatr Studio) w Warszawie. Mimo walorów artystycznych był elementem polityki prowadzonej przez Mieczysława Moczar, ówczesnego ministra spraw wewnętrznych, lidera środowiska „partyzantów” w PZPR – głównych animatorów wydarzeń marcowych w Polsce. Jako prezes ZBOWiD Moczar dążył do zjednania sobie kombatantów wojennych walczących w szeregach AK (poza dowódcami), czemu miało służyć m.in. przywracanie pamięci AK w życiu publicznym. W ten sposób próbował budować swoje zaplecze polityczne. Spektakl, w którym po raz pierwszy publicznie śpiewano akowskie piosenki, cieszył się ogromną popularnością w całym kraju. Kanicki, związany z „partyzantami”, z czasem popadł w niełaskę władz. Zamieszany w „afere brylantową” (przemyt brylantów za granicę), trafił do więzienia, gdzie w niejasnych okolicznościach popełnił samobójstwo.



(Archiwum Teatru Nowego im. Kazimierza Dejmka w Łodzi)



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1970

21–22 stycznia ► CZYTAJ WIĘCEJ

w Arturówku obraduje Zarząd Główny Związku Literatów Polskich.

27 stycznia ► CZYTAJ WIĘCEJ

uroczyste otwarcie Teatru im. Stefana Jaracza po generalnym remoncie budynku. Gmach otrzymuje nową fasadę.

23–25 kwietnia

ogólnopolska sesja naukowa „Kinematografia polska w 25-leciu PRL” z udziałem twórców, realizatorów, krytyków, naukowców.

maj

V Ogólnopolski Festiwal Poezji w Łodzi. Główne nagrody otrzymują ex aequo Stanisław Grochowiak za tom *Nie było lata* i Zbigniew Herbert za tom *Napis*.

20 czerwca

początek aresztowań członków organizacji „Ruch”.

22–23 sierpnia

plenerowe przedstawienia *Strasznego Dworu* Stanisława Moniuszki na zamku w Uniejowie w wykonaniu zespołu Teatru Wielkiego w Łodzi. To pierwsza plenerowa inscenizacja w Polsce.

12 września

umiera Jan Sztaudynger, poeta, satyryk, autor słynnych fraszek, do lat 50. związany z Łodzią.

24–26 września ► CZYTAJ WIĘCEJ

I Ogólnopolskie Sympozjum Filmu Naukowego i Festiwal Filmów Dydaktycznych.

wrzesień

występ Konstantego Andrzeja Kulki w Filharmonii Łódzkiej z *Koncertem A-dur* Johannesa Brahmsa.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1970

6 października

koncert orkiestry smyczkowej Toho Gakuen, słynnej japońskiej szkoły muzycznej, w Filharmonii Łódzkiej.

20 października

umiera Antoni Bohdziewicz, reżyser filmowy, w latach 1948-1966 kierownik Katedry Reżyserii w łódzkiej Szkole Filmowej.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1970

Łódzka awangarda wideo ◄ POWRÓT

Ta nieformalna awangardowa grupa artystyczna, działająca przy łódzkiej „Filmówce”, była jedną z najważniejszych w Polsce. Tworzyli ją m.in. Józef Robakowski, Ryszard Waśko i Zbigniew Rybczyński. Warsztat Formy Filmowej, bo o nim mowa, zapoczątkował sztukę wideo w Polsce, zrywając z narracyjnością filmu i wiarą w możliwość mimetycznego zapisu rzeczywistości na taśmie filmowej lub kliszy. Grupa, odwołująca się do tradycji łódzkiej awangardy (Władysława Strzemińskiego czy Katarzyny Kobro), miała w swoim dorobku filmy artystyczne, prace wideo, fotografie, instalacje. Zakończyła działalność w 1977 r. Niektórzy z członków WFF zaangażują się w organizację cyklicznych imprez artystycznych „Konstrukcja w procesie”.



(Wikimedia Commons)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1970

Odnowiony teatr im. S. Jaracza ◄ POWRÓT

„27 stycznia Łódź otrzymała nowy teatr. (...) Zanedbana kiedyś pod względem inwestycji kulturalnych Łódź otrzymała jeszcze jedną dobrą salę teatralną, w pobliżu świetnego Teatru Wielkiego z pl. Dąbrowskiego, służącego operze. (...) Grany jest nowy *Irydion* Zygmunta Krasinśkiego, w reżyserii, ze scenografią i opracowaniem tekstu Jerzego Grzegorzewskiego. I to właśnie było drugim przeżyciem tego styczniowego, rozmokłego wieczoru w Łodzi, przy ulicy Jaracza”. „Express Wieczorny”, nr 28, 3 II 1970 Inscenizacja Jerzego Grzegorzewskiego, rozpoczynającego stałą współpracę z łódzkim teatrem, spotkała się z uznaniem krytyków, zwłaszcza za jej walory plastyczne, np. ascetyczną scenografię. Sukces przedstawienia odczytywano jako zapowiedź odrodzenia życia teatralnego Łodzi, które straciło swój impet wraz z odejściem do Warszawy Kazimierza Dejmka.



Od lewej: Feliks Żukowski, dyrektor Teatru im. S. Jaracza oraz przecinający wstęgę Edward Kazimierczak, przewodniczący Prezydium Rady Narodowej m. Łodzi (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1970

Literacki Arturówek ◄ POWRÓT

W Domu Wypoczynkowym Prząszniczka odbyły się obrady Zarządu Głównego Związku Literatów Polskich, na które przybyło 80 pisarzy. Poza sprawami organizacyjnymi związku (m.in. skreślono z listy członków Kalmana Segala i Krystynę Żywulską, emigrantów marcowych oraz przywrócono prawa członkowskie Aleksandrowi Kamińskiemu), dyskutowano o motywie pracy w literaturze współczesnej. Obradom towarzyszyły spotkania autorskie, m.in. z Jarosławem Iwaszkiewiczem, Wojciechem Żukrowskim, Andrzejem Braunem, Romanem Bratnym oraz Jerzym Putramentem, który spotkał się z funkcjonariuszami MO. Był to trudny okres w historii związku, spacyfikowanego po wydarzeniach marcowych. Niedopuszczenie opozycyjnych pisarzy do władz ZLP oraz narzucony przez partię restrykcyjny statut pozwalający na wykluczenie z szeregów za działalność „przynoszącą szkodę PRL” wywoływały w środowisku pisarskim atmosferę zniechęcenia i marazmu.



Jarosław Iwaszkiewicz, prezes ZLP, witany przez łódzkich harcerzy (Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1971

15 stycznia

przekazanie do użytku w hali AZS krytej bieżni z nawierzchnią toranową (odpowiednik amerykańskiego tartanu). Podczas uroczystego otwarcia treningu na bieżni inicjuje Irena Szewińska.

10–17 lutego ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

strajki w łódzkich zakładach przeciwko podwyżce cen ogłoszonej w grudniu 1970 r.

14 lutego

spotkanie w Teatrze Wielkim premiera Piotra Jaroszewicza, Jana Szydlaka, Józefa Tejchmy i Władysława Kruczka (przewodniczący Centralnej Rady Związków Zawodowych) z łódzkimi działaczami partyjnymi i delegatami strajkujących zakładów. Wieczorem delegacja spotka się jeszcze z robotnikami w świetlicy zakładowej w ZPB im. Marchlewskiego.

16 lutego

rezygnacja Józefa Spychalskiego z funkcji I sekretarza KŁ PZPR i powołanie na to stanowisko Bolesława Koperskiego.

17–25 lutego

strajki w Łódzkich Zakładach Przemysłu Spirytusowego oraz w Łódzkiej Wytwórni Papierosów.

3 marca

otwarcie Domu Handlowego „Teofil”.

29 kwietnia

przewodniczącym Prezydium Rady Narodowej m. Łodzi zostaje Jerzy Lorens.

9 maja ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

odsłonięcie Pomnika Martyrologii Dzieci w parku im. Promienistych (ob. Szarych Szeregów).

11 maja ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

pożar katedry.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1971

13 maja

pierwsza wizyta Edwarda Gierka, I sekretarza KC PZPR, w Łodzi.

22 czerwca

początek procesów sądowych 32 aresztowanych rok wcześniej członków organizacji „Ruch”. Rozprawy toczą się w Warszawie i Łodzi. Na najwyższe kary – 7 lat pozbawienia wolności – skazano Andrzeja Czumę i Stefana Niesiołowskiego. Obaj zostaną zwolnieni w 1974 r. na mocy amnestii, na jaką zdecydują się władze przed wizytą Edwarda Gierka w Stanach Zjednoczonych (nacisk Polonii amerykańskiej). W ich obronie powstanie również tzw. *List 17*, podpisany przez polskich intelektualistów.

29 listopada

Rada Ministrów uchwala „Program modernizacji i rozwoju Łodzi na lata 1971–1975 i dalsze”, będący konsekwencją strajków lutowych. Zakłada m.in. modernizację przemysłu i poprawę warunków pracy, zwiększenie tempa budowy bloków mieszkalnych, poprawę zaopatrzenia Łodzi w wodę, rozwój infrastruktury oraz przebudowę Śródmieścia. W ramach programu uda się zbudować 40 nowych i unowocześnić 100 łódzkich zakładów. Powstanie też ponad 60 tys. mieszkań na osiedlach Teofilów, Retkinia, Widzew Wschód oraz Inflancka.

jesień

zastępcą kierownika artystycznego i dyrygentem Filharmonii Łódzkiej oraz wykładowcą w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Łodzi (dziś Akademia Muzyczna) zostaje Zdzisław Szostak, dyrygent i kompozytor, autor muzyki do 40 filmów, m.in. *Aria dla atlety* (1979), *Królowa Bona* (1980), *Znachor* (1981).

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ □ ■ □ □

1971

Włóknarki cofają podwyżki ◄ POWRÓT

Decyzja władz o podwyżkach cen w grudniu 1970 r., która wywołała gwałtowne protesty na Wybrzeżu, spotkała się z niechęcią również w Łodzi. Łódzki przemysł włókienniczy był dotychczas zaniedbywany przez władze centralne na rzecz przemysłu ciężkiego, priorytetowego w gospodarce PRL. Fala strajkowa wezbrała 10 lutego, najpierw w Zakładach Przemysłu Gumowego Stomil i ZPB im. J. Marchlewskiego, by w ciągu 6 dni objąć łącznie 32 zakłady i 55 tys. zatrudnionych, w większości kobiety. Wkrótce strajki w niektórych zakładach przybrały charakter okupacyjny, m.in. w zakładach im. J. Marchlewskiego oraz im. Obrońców Pokoju. Do Łodzi przybyła delegacja z premierem Piotrem Jaroszewiczem i reprezentantami Biura Politycznego KC PZPR. Władze zdecydowały się na ustępstwa, bez stosowania represji. 15 lutego wieczorem ogłoszono cofnięcie podwyżki cen, a w ciągu dwóch kolejnych dni strajkujące zakłady wznowiły pracę. Od tej pory Edward Gierek, nowy I sekretarz KC PZPR, stawiający na budowę wizerunku poprzez „gospodarskie wizyty” w całym kraju, będzie częstym gościem w łódzkich zakładach.



Edward Gierek na spotkaniu z pracownicami ZPB im. Obrońców Pokoju, 14 maja 1971 r. (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1971

„Pęknięte serce” na Bałutach ◄ POWRÓT

Dnia 9 maja odsłonięto w Parku im. Promienistych (ob. Szarych Szeregów) pomnik poświęcony ofiarom niemieckiego obozu dla dzieci i młodzieży polskiej przy ul. Przemysłowej, który funkcjonował na terenie wydzielonym z getta w latach 1942–1945. Inicjatorami pomnika był ZBOWiD oraz ZHP, autorami projektu – Jadwiga Janus i Ludwik Mackiewicz. Składki na jego budowę, zbierane przez młodzież w całej Polsce, pochodziły m.in. ze skupu makulatury. Nie zadbano jednak o upamiętnienie martyrologii dzieci żydowskich i romskich więzionych w obrębie getta.



(Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

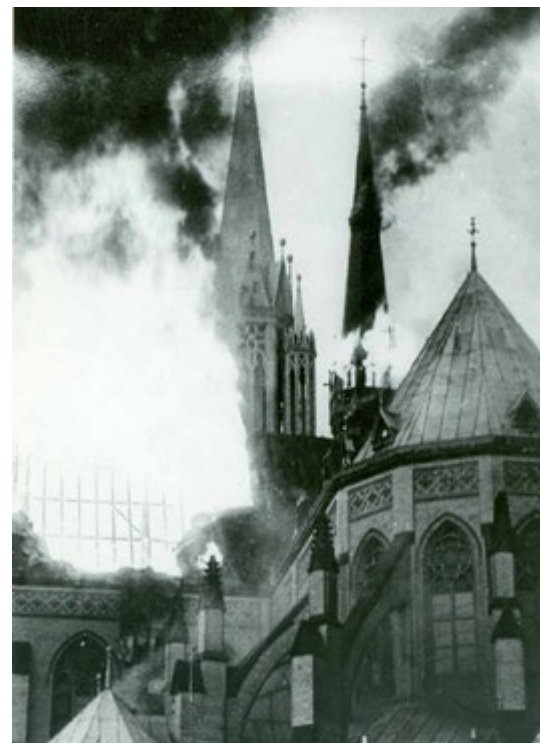
◄ POPRZEDNIA STRONA



1971

Pożar w katedrze! ◄ POWRÓT

Dnia 11 maja, w trakcie nabożeństwa majowego w katedrze, pod dachem świątyni pojawił się ogień. Klerykom i wiernym udało się uratować co cenniejsze wyposażenie katedry. Wkrótce runął dach nad nawą główną. Zniszczeniu uległa również mniejsza wieża wraz ze stopionym dzwonem, sklepienia oraz główny ołtarz i organy. Odremontowaną katedrę otwarto dla wiernych w grudniu 1972 r. Sześć lat później zamontowano nowe, 58-głosowe organy, ufundowane przez Episkopat Niemiec i Austrii.



(Archiwum Archidiecezjalne w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1972

1 stycznia

powstaje Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych PAN.

26 stycznia

umiera Stanisław Łapiński, aktor teatralny i filmowy, znany przede wszystkim z ról komediowych. Był określany przez krytykę mianem „rasowego komika”. Od 1945 r. związany z łódzkimi teatrami, w latach 1960–1972 z Teatrem Nowym.

4–5 lutego

w Łodzi obraduje XVIII Walny Zjazd Delegatów Związku Literatów Polskich, na który przybywa spore grono opozycyjnie nastawionych pisarzy. Obawa władz przed akcją polityczną okazała się słuszna – związkowi kontestatorzy głośno domagają się swobód twórczych i rehabilitacji pisarzy represjonowanych w 1968 r. oraz wysuwają swojego kandydata, Igora Newerlego, na funkcję prezesa ZLP. Stanowisko to zachował jednak Jarosław Iwaszkiewicz, kierujący związkiem nieprzerwanie od 13 lat. W uchwałach postawiono głównie na sprawy socjalno-bytowe. „Ten cały łódzki zjazd to niezwykła lipa” – podsumuje w swoich *Dziennikach* Stefan Kisielewski.

24 maja

Edward Gierek zwiedza pierwszych pięć bloków mieszkalnych wzniesionych na Retkini przy ul. Zawodniczej (ob. al. Wyszyńskiego).

25 maja–26 czerwca

I Ogólnopolskie Triennale Tkaniny Przemysłowej i Unikatowej – impreza, która stanie się jedną z wizytówek miasta. Wśród zaprezentowanych prac znajdują się m.in. tkaniny Magdaleny Abakanowicz.

3–6 czerwca ► CZYTAJ WIĘCEJ

nagroda Brązowego Lajkonika na Festiwalu Filmów Krótkometrażowych w Krakowie dla filmu dokumentalnego Krystyny Gryczelowskiej *Nasze znajome z Łodzi*, obrazującego warunki życia łódzkich włókniarzek.

9 lipca

umiera Józef Pilarski, aktor, animator łódzkiego życia teatralnego. Twórca przedwojennego Teatru Popularnego (adresowanego do robotników), od początku istnienia związany z Teatrem Nowym (w 1949 r. odtwórca tytułowej roli w *Brygadzie szlifierza Karhana* Vaška Kani). Jeden z najpopularniejszych aktorów ówczesnej Łodzi.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1972

19 lipca

Zlot Młodzieży Polskiej w Łodzi. Do miasteczka zlotowego na Zdrowiu przyjeżdża ponad 5 tys. członków ZMS, ZMW i ZSP. Zlot ma służyć „upowszechnianiu idei przodownictwa pracy, [...] będzie okazją do wyrażenia [...] zamierzeń związanych z dalszym udziałem młodego pokolenia w realizacji uchwał VI Zjazdu PZPR”. Uczestników zlotu odwiedzają Edward Gierek i Piotr Jaroszewicz, witani okrzykami „Młodzież z partią”.

29 sierpnia

otwarcie Spółdzielczego Domu Handlowego Central. Jego wizytówką będą towary importowane z „demoludów”, przede wszystkim z NRD. Nowy dom towarowy stanie się również głównym punktem wycieczek turystycznych.

25–30 września ► CZYTAJ WIĘCEJ

pierwsza nagroda dla łódzkiego poety Jacka Bierezina na I Warszawskiej Jesieni Poezji.

10–30 października

w ramach przeglądu łódzkich teatrów studenckich Teatricon 72 przyjeżdża do Łodzi z gościnnym występem krakowski kabaret Piwnica pod Baranami, z recitalem Leszka Długosza i konferansjerką legendarnego już wtedy Piotra Skrzyneckiego. W ramach tej samej imprezy w Filharmonii Łódzkiej występuje wybitny pianista sowiecki Rudolf Kerer. Swoją fenomenalną technikę uzyskał w trakcie 13-letniego zesłania w Kazachstanie, kiedy to z braku fortepianu ćwiczył na stole, na którym narysował układ klawiszy.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1972

Nasze znajome z Łodzi ◄ POWRÓT

Głośne strajki łódzkich włóknienek w lutym 1971 r. zwróciły uwagę Krystyny Gryczelowskiej, reprezentantki „polskiej szkoły dokumentu”, na ich warunki pracy i życia. Filmy Gryczelowskiej miały charakter interwencyjny i wpisywały się w nurt tzw. czarnej serii w polskim filmie dokumentalnym. „Robię takie dokumenty, które pomagają nie tylko zrozumieć świat, ale dostrzec w nim to, co wymaga zmiany, korekty” – mawiała. Koncentrowała się na problemach chłopów, robotnic, ludzi starszych. Nakręcony w 1971 r. dokument *Nasze znajome z Łodzi* przedstawia sylwetki trzech łódzkich włóknienek (pracującej uczennicy, samotnej matki, schorowanej kobiety), które opowiadają o trudach swojego życia. Film został nagrodzony Brązowym Lajkonikiem na Festiwalu Filmów Dokumentalnych w Krakowie. Jest uważany, obok filmu *Robotnice '71* Ireny Kamieńskiej, za jeden z najważniejszych obrazów życia włóknienek w PRL.



Robotnica przy obsłudze przędzarki (Polska Agencja Prasowa)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1972

Liryczność tatarnika ◄ POWRÓT

Jedną z barwniejszych postaci łódzkiego środowiska artystycznego był poeta, tatarnik, działacz opozycyjny Jacek Bierezin, zaliczany do czołowych twórców Nowej Fali w poezji. Za opublikowanie w 1974 r. pod własnym nazwiskiem w paryskim Instytucie Literackim tomu poezji *Wam* został objęty zakazem publikacji w PRL. Był jednym z głównych liderów łódzkiego środowiska niezależnej kultury, współtworząc m.in. niezależny kwartalnik literacki „Puls”. W stanie wojennym internowany, w 1982 r. wyemigrował do Francji, gdzie zarabiał na życie jako ratownik i instruktor pływania, jednocześnie współpracując z redakcją paryskiej „Kultury” i Radiem Wolna Europa. Zginął potrącony przez samochód w 1993 r.



Pierwszy od lewej na górze Jacek Bierezin (ze zbiorów Ewy Sułkowskiej-Bierezin)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◀ POPRZEDNIA STRONA ■ □ □

1973

20 stycznia

impieza reklamująca najnowsze osiągnięcie polskiej motoryzacji. Trasą z Rynku Staromiejskiego ul. Piotrkowską do Hali Sportowej przejeżdża w ślad za orkiestrą dętą MPK 10 egzemplarzy Fiata 126p. Wzdłuż drogi ustawia się szpaler ponad 100 tys. łodzian. Przez następne dni samochody będą pokazywane w poszczególnych łódzkich zakładach pracy.

3 marca

Instytut Ginekologii i Położnictwa AM otrzymuje pierwszy w Łodzi ultrasonograf.

5 marca

umiera Paweł Klecki, znany dyrygent i kompozytor brytyjski urodzony w Łodzi.

20 kwietnia

łódzka rozgłośnia radiowa nadaje po raz pierwszy program stereofoniczny.

1 maja

oddanie do użytku Wojewódzkiego Szpitala Zespołonego im. M. Kopernika.

25 maja

I Triennale Malarstwa i Grafiki w Pawilonie Propagandy Sztuki w parku Sienkiewicza, pod hasłem „Nasz czas – Metafora – Tendencje”.

14 lipca

po raz pierwszy w Łodzi odbywa się XV Ogólnopolska Wystawa Róż. Łodzianie zapoznają się w Teatrze Wielkim z 200 odmianami tych kwiatów.

19 lipca

otwarcie Ogrodu Botanicznego. Już w przedwojennej Łodzi istniał jednohektarowy ogród botaniczny na potrzeby szkolne. Inicjatorem obecnego ogrodu był prof. Jan Muszyński. Obiekt początkowo funkcjonował jako Ogród Roślin Leczniczych. Dzisiejszy kształt nadano mu w toku sześcioletniej budowy.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1973

20 lipca ► CZYTAJ WIĘCEJ

oddanie do użytku pierwszego w Łodzi przejścia podziemnego u zbiegu ul. Kilińskiego i Traugutta.

7 listopada

uruchomienie Przędzalni Czesankowej Polanil.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1973

Pogrudniowa przebudowa Łodzi ◄ POWRÓT

W ramach uchwalonego w 1971 r. pięcioletniego programu modernizacji Łodzi, mającego zniwelować zapóźnienia w powojennym rozwoju miasta (przede wszystkim w przemyśle i budownictwie mieszkaniowym) przystąpiono również do unowocześniania układu komunikacyjnego. Przebudowywano ulice, poprawiano ich nawierzchnię, likwidowano kolizyjne skrzyżowania, czego przykładem jest powstanie przejścia podziemnego u zbiegu ulic Kilińskiego i Traugutta. Tuż obok, w tym samym roku oddano do użytku odremontowany dworzec Łódź Fabryczna. Planowano również rozbudowę stacji Łódź Olechów i dworca Łódź Kaliska. Wpisaniu do programu rządowego zawdzięczali łodzianie pojawienie się w 1973 r. w kranach wody z ujęcia w Sulejowie. Podjęta jeszcze w 1965 r. decyzja o zaopatrywaniu Łodzi w wodę z Pilicy z ujęcia w okolicach Sulejowa doczekała się realizacji po 8 latach. Poza budową magistrali wodociągowej o długości ponad 40 km, wybudowano również Zalew Sulejowski (oddany do użytku w maju) i zaporę wodną.



Przejście podziemne u zbiegu ulic Kilińskiego i Traugutta, jeszcze w budowie (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)



Dworzec Łódź Kaliska, lata 70. (fot. Marek Kowal)



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1974

2 stycznia

umiera Edward Potęga, założyciel przedwojennego Miejskiego Muzeum Przyrodniczo-Pedagogicznego, a po wojnie dyrektor Miejskiego Muzeum Przyrodniczego.

2 kwietnia

zakończenie przed Sądem Wojewódzkim w Łodzi procesu w sprawie Eugenii Pol, nadzorczyńi w obozie dla dzieci przy ul. Przemysłowej. Sąd skazuje ją na 25 lat pozbawienia wolności.

29 kwietnia

przekazanie do użytku gmachu Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. H. Wieniawskiego przy ul. Sosnowej.

czerwiec

nagroda Prezesa Rady Ministrów dla zespołu Se-Ma-Fora za *Przygody misia Colargola*. Serial, kręcony w latach 1968–1974, powstał na kanwie opowieści o Colargolu autorstwa francuskiej pisarki Olgi Pouchine. Wizerunek misia opracował Tadeusz Wilkosz, twórca filmów animowanych oraz ilustrator.

13 sierpnia

umiera Maria Ossowska, etyk, socjolog, wykładowca Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945–1948.

30 września

uruchomienie Fabryki Dywanów Dywilan.

23 listopada

uruchomienie Zakładów Przemysłu Dzwiniarskiego Bistona.

27 grudnia

uruchomienie Zakładów Tekstylno-Konfekcyjnych Teofilów.

30 grudnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

nominaacja Bohdana Poręby na kierownika artystycznego nowo powstałego Zespołu Filmowego Łódź.

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1974

Zespół Filmowy Łódź ◄ POWRÓT

Od początku lat 70. w łódzkim środowisku artystycznym pojawiał się postulat stworzenia w Łodzi zespołu filmowego, „aby działalność ludzi z miastem związanych była widoczna w większej skali”. Jako argument wysuwano istnienie zaplecza w postaci dwóch wytwórni filmowych, szkoły filmowej oraz grona literatów. Plan ziścił się pod koniec 1974 r., kiedy to powołano Zespół Filmowy Łódź (później Profil) pod kierunkiem Bohdana Poręby. Wśród kolejnych kierowników literackich znaleźli się łódzcy pisarze, podobnie jak Poręba blisko związani z aparatem partyjnym – Wacław Biliński i Jerzy Wawrzak. Do końca istnienia zespołu wyprodukowano 93 filmy i seriale. Przeważały produkcje o tematyce wojennej, zgodne z historiozoficznymi koncepcjami Bohdana Poręby i jego środowiska, reprezentującymi nurt narodowego komunizmu. Zespół współpracował ze scenarzystą i dziennikarzem Ryszardem Gontarzem, osławionym publicystą marcowym. ZF Profil zakończył działalność w 2003 r.



Rekwizytornia Wytwórni Filmów Fabularnych w Łodzi (Polska Agencja Prasowa)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1975

1 stycznia

Kazimierz Dejmek ponownie dyrektorem Teatru Nowego. Od nowego sezonu na deskach tej sceny pojawiają się m.in. Barbara Krafftówna, Jan Kobuszewski i Jan Peszek.

17 stycznia ► CZYTAJ WIĘCEJ

łódzka premiera *Ziemi Obiecanej* w reżyserii Andrzeja Wajdy.

15 lutego

otwarcie szpitala MSW przy ul. Północnej.

13 kwietnia

polska prapremiera *Operetki* Witolda Gombrowicza w Teatrze Nowym w reżyserii Kazimierza Dejmka. „To prawdziwa rozkosz oglądać tak świetne, precyzyjne w każdym szczególe przedstawienie, mistrzowsko zrobione z zespołem, który przecież nie słynął z nadzwyczajnego aktorstwa. Ta *Operetka* zebrała już wiele nagród na festiwalu wrocławskim, w Warszawie wywołała zachwyt publiczności. Pochwały musieli wykrztusić nawet skądinąd niechętni reżyserowi i autorowi” (A. Grodzicki, *Od Czechowa do Gombrowicza*, „Stolica” nr 4/1976).

30 kwietnia

otwarcie kina Iwanowo przy ul. Limanowskiego.

1 czerwca

w ramach reformy administracyjnej powstaje województwo miejskie łódzkie, najmniejsze w kraju, o powierzchni 1 519 km kw. Jest to wyróżnienie dla miasta, które do 1997 r. będzie stolicą jednego z trzech województw miejskich (obok Warszawy i Krakowa).

22 czerwca ► CZYTAJ WIĘCEJ

odsłonięcie pomnika Czynu Rewolucyjnego w parku na Zdrowiu.

sierpień

otwarcie lunaparku na Zdrowiu.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

▶ NASTĘPNA STRONA

◀ POPRZEDNIA STRONA



1975

1 września

otwarcie Państwowej Szkoły Baletowej. Zajęcia odbywają się tymczasowo w budynku Szkoły Podstawowej nr 1 przy ul. Sterlinga oraz w Teatrze Wielkim. Do obecnej siedziby przy ul. Wrocławskiej szkoła przeniesie się w 1981 r.

22 października

inauguracja I Międzynarodowego Triennale Tkaniny – imprezy, która miała stać się jedną z wizytówek miasta.

22–26 października

II Międzynarodowy Przegląd Filmów Studentów Szkół Filmowych i Telewizyjnych, po raz pierwszy organizowany w Łodzi.

30 października

powstaje Muzeum Historii Miasta Łodzi.

październik

rozpoczyna działalność harcerski zespół taneczno-wokalny Krajki.

5 grudnia

w odpowiedzi na planowane zmiany w Konstytucji PRL (zapis o PZPR jako przewodniej sile w państwie, przyjaźni z ZSRS i uzależnieniu praw obywatelskich od wypełniania obowiązków wobec państwa) do kancelarii sejmowej trafia tzw. *List 59*, podpisany przez 66 ludzi kultury i nauki, w tym m.in. przez łódzkiego poetę Jacka Biereżina. Jest to pierwszy zbiorowy akt sprzeciwu intelektualistów wobec zamierzonych poprawek. Po fali kolejnych listów z różnych środowisk władze wycofują się ze zmiany zapisu o prawach obywatelskich. Sygnatariusze listów zostają objęci zapisem cenzorskim – druk ich książek zostanie wstrzymany, a udział w oficjalnym życiu kulturalnym uniemożliwiony.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1975

Premiera „Ziemi Obiecanej” ◄ POWRÓT

Film Andrzeja Wajdy, opowiadający o karierach łódzkich przemysłowców, był niemal w całości kręcony w Łodzi. Tutejsza premiera, zwana „robotniczą”, odbyła się w kinie Bałtyk miesiąc przed ogólnopolską. Przed projekcją Andrzej Wajda gościł w zakładach im. Obrońców Pokoju, gdzie mianowano go honorowym pracownikiem. Ekranizacja powieści Władysława Reymonta trwała 77 dni zdjęciowych. Sceny kręcono w ponad 100 obiektach.



Daniel Olbrychski (Karol Borowiecki) i Kalina Jędrusik (Lucy Zuckerowa) (Polska Agencja Prasowa)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1975

„Nowy” pomnik na Zdrowiu ◄ POWRÓT

W 1923 r. w parku na Zdrowiu wzniesiono kolumnę Rewolucjonistów, upamiętniającą miejsce stracenia i pochówku łódzkich bojowców – uczestników Rewolucji 1905 r. Kolumna, zwieńczona krzyżem, została zburzona w 1939 r. przez nazistów. Na jej miejscu powstał w 1975 r. pomnik Czynu Rewolucyjnego, zaprojektowany przez łódzkiego rzeźbiarza Kazimierza Karpińskiego. W jego projekt zaangażowały się nawet władze centralne PZPR. Był przykładem metod walki o pamięć historyczną prowadzonej przez komunistów, bowiem zamieszczone na nim teksty sugerowały, że ruch komunistyczny kontynuował tradycje ruchu socjalistycznego w Polsce. Ponadto w dolnym fragmencie pomnika znalazły się płaskorzeźby postaci polskich robotników i żołnierzy „ludowego” wojska polskiego. Na uroczystość odsłonięcia przybyła m.in. córka Juliana Marchlewskiego, Zofia.



Fotografia kolumny Rewolucjonistów z 1923 r. (Narodowe Archiwum Cyfrowe),



Pomnik Czynu Rewolucyjnego z 1975 r., stan z 2012 r. (fot. Paweł Spodenkiewicz)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1976

14 stycznia

wniosek uczestników Ruchu Wolnych Demokratów (m.in. Karola Głogowskiego i Andrzeja Ostoi-Owsianego) do Sejmu w sprawie referendum powszechnego dotyczącego poprawek do Konstytucji PRL.

17 stycznia

umiera Feliks Żukowski, aktor, reżyser teatralny. W latach 1953–1955 i 1960–1971 dyrektor Teatru im. S. Jaracza w Łodzi. Zagrał w ponad 40 filmach, m.in. w *Zakazanych piosenkach* (1946), *Przygodzie na Mariensztacie* (1953) i *Hubalu* (1973).

19 stycznia

otwarcie na Radogoszczu filii Muzeum Historii Ruchu Rewolucyjnego (dzisiejsze Muzeum Tradycji Niepodległościowych).

14 lutego

na łódzkie ulice wyjeżdża pierwszy autobus marki Berliet produkowany na licencji francuskiej. Będzie kursował między Śródmieściem a Teofilowem. Ze względu na zbyt delikatną konstrukcję, niedostosowaną do polskich warunków drogowych, Berliety zostały wycofane z polskich miast w 1984 r.

18 lutego

strajk w Zakładach Przemysłu Dzwiniarskiego Bistona z żądaniem podwyżek, wypłaty zaległych nagród oraz wolnych sobót. W efekcie dochodzi do masowych zwolnień pracowników. W akcję pomocy dla zwolnionych angażują się m.in. Józef Śreniowski i mec. Mieczysław Korczak.

29 kwietnia

uruchomienie cukierni, cocktail-baru i sklepu Hortex przy ul. Piotrkowskiej.

3–10 maja

Łódzkie Spotkania Teatralne po raz pierwszy goszczą, poza studenckimi, również zespoły amatorskie i profesjonalne. Występują czołowi przedstawiciele teatru studenckiego, m.in. Teatr Ósmego Dnia z Poznania, Teatr Pleonazmus z Krakowa.

10 maja

umiera Tadeusz Schmidt, aktor i reżyser. W latach 1956–1961 występował na deskach Teatru 7.15, a w latach 1967–1976 w Teatrze Nowym.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1976

19 czerwca ► CZYTAJ WIĘCEJ

otwarcie kąpieliska Fala na Zdrowiu.

25 czerwca

strajki w kilkunastu łódzkich zakładach w związku z zapowiedzianą przez premiera Piotra Jaroszewicza podwyżką cen. Władze zareagują surowo – zwolnionych zostanie ponad 300 osób, które po 1-4-miesięcznym okresie przymusowego bezrobocia zostaną ponownie zatrudnione, ale na gorszych warunkach.

26 czerwca

na pl. Dąbrowskiego odbywa się „spontaniczny” wiec poparcia łódzian dla I sekretarza KC PZPR Edwarda Gierka i premiera Piotra Jaroszewicza w odpowiedzi na protesty społeczne w Radomiu i Ursusie.

czerwiec

pierwszy występ w Filharmonii Łódzkiej Krystiana Zimmermana, zwycięzcy Konkursu Chopinowskiego z 1975 r. Artysta zagrał *II Koncert fortepianowy A-dur* Franciszka Liszta.

lipiec

akcja pomocy dla robotników zwolnionych z pracy po czerwcowych strajkach, zainicjowana przez Józefa Śreniowskiego (zbieranie pieniędzy, szukanie pracy, podpisy pod protestem do władz przeciwko represjom).

14 sierpnia

wprowadzenie kartek na cukier.

18 sierpnia

oddanie do użytku hotelu Centrum.

25 września

otwarcie Młodzieżowego Domu Handlowego Juventus.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

[▶ NASTĘPNA STRONA](#)[◀ POPRZEDNIA STRONA](#)

1976

wrzesień

uruchomienie Zakładów Tkanin Obciowych Vera.

22 listopada ▶ [CZYTAJ WIĘCEJ](#)

do powstałego w odpowiedzi na represje wobec robotników z Radomia i Ursusa Komitetu Obrony Robotników dołącza Józef Śreniowski, a dwa miesiące później Stefan Kaczorowski, obaj łodzianie. Z chwilą przekształcenia Komitetu w Komitet Samoobrony Społecznej KOR. Kaczorowski rezygnuje z członkostwa.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1976

Kąpielisko Fala ◄ POWRÓT

Na obszarze przylegającym do parku na Zdrowiu wybudowano kompleks 4 basenów, z których największy miał wymiary 40×40 m. Fala przeznaczona była na ponad 4 tys. osób. Gdy wkrótce dobudowano basen ze sztuczną falą, popularność kąpieliska bardzo wzrosła. Ośrodek zamknięto w 1992 r. z powodów technicznych.



Kąpielisko Fala w okresie swojej świetności (fot. Marek Kowal)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1976

Roman Kłosowski w Łodzi

W 1976 r. stanowisko dyrektora naczelnego i artystycznego Teatru Powszechnego objął popularny aktor Roman Kłosowski. W 1981 r. dołączył do zespołu Teatru Syrena w Warszawie. Za jego kadencji w Powszechnym reżyserowali również filmowcy – Janusz Zaorski (*Szwejk*, 1976), Andrzej Kondratiuk (*Słoń*, 1976, *Przestawienie Hamleta we wsi Głucha Dolna*, 1978), Janusz Kondratiuk (*Mecz*, 1977), Jerzy Hoffman (*Ryszard III*, 1977).



(Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1976

Chcemy pracować w spokoju! ◄ POWRÓT

W odpowiedzi na wystąpienia robotników w Radomiu i Ursusie, protestujących przeciw zapowiedzianej drastycznej podwyżce cen artykułów pierwszej potrzeby, w okresie 26–30 czerwca w całej Polsce lokalne władze partyjne zorganizowały masowe wiece poparcia dla I sekretarza KC PZPR Edwarda Gierka i premiera Piotra Jaroszewicza. Obaj przywódcy, którzy doszli do władzy po wydarzeniach Grudnia '70, a pozytywny wizerunek zdobyli wycofując się z zapowiedzianej przez poprzednią ekipę podwyżki cen, byli mocno zaniepokojeni gwałtowną reakcją społeczeństwa. Na łódzki wiec przybyło około 80 tys. osób. Niesiono transparenty z hasłami: „Chcemy pracować w spokoju”, „Robotnicza Łódź z Wami, Towarzyszu Gierek”. Zgodnie ze scenariuszem partyjnym, przemawiali robotnicy domagający się ukarania uczestników zająć. Wiec transmitowała telewizja w paśmie ogólnopolskim. W ocenie władz „entuzjazm” uczestników okazywany władzom PZPR okazał się jednak mało przekonujący.



(Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1977

13 stycznia

wystawa Antoniego Starczewskiego i Ireneusza Pierzgałskiego w Muzeum Sztuki w Łodzi.

18 stycznia

„Głos Robotniczy” donosi o oddaniu do użytku filii Państwowego Zakładu Odzieżowego Próchnik przy ul. Promińskiego.

12 lutego

w Teatrze Nowym premiera sztuki *Wielki Fryderyk* Adolfa Nowaczyńskiego (pierwsza po wojnie) w reżyserii Kazimierza Dejmka.

25–27 marca

Łódzkie Spotkania Teatralne. Cenzura nie dopuszcza do wystawienia przez Teatr Ósmego Dnia sztuki *Przecena dla wszystkich*.

kwiecień

w mieszkaniu Benedykta Czumy powstaje łódzki punkt konsultacyjny Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela.

16 maja

msza żałobna w kościele pw. św. Teresy w intencji Stanisława Pyjasa, krakowskiego studenta współpracującego z KOR, zamordowanego 7 maja w Krakowie najprawdopodobniej z inspiracji SB. W mszy i wiecu protestacyjnym przed kościołem uczestniczy ok. 500 osób. W drugiej połowie maja dochodzi do cyklu spotkań opozycyjnie nastawionych studentów z przedstawicielami SZSP.

23 maja

recital radzieckiego skrzypka Dawida Ojstracha, m.in. z utworami Niccolò Paganiniego.

21 lipca

przekazanie do użytku pierwszego oddziału pracy chronionej dla kobiet ciężarnych (w zakładach ZPB im. J. Marchlewskiego Poltex).

lipiec

ukończenie budowy Biblioteki Głównej Akademii Medycznej.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1977

lipiec ► CZYTAJ WIĘCEJ

oddanie do użytku Zakładów Przemysłu Pończosznego Feniks.

lipiec

oddanie do użytku stacji uzdatniania wody przy wodociągu Sulejów-Łódź. Oznacza to podwojenie dostaw wody dla Łodzi.

1 sierpnia

kierownikiem artystycznym Teatru Wielkiego zostaje Bohdan Wodiczko.

29 października

powstanie Niezależnego Klubu Dyskusyjnego, grupującego łódzkie środowisko opozycyjne związane z Komitetem Obrony Robotników.

październik ► CZYTAJ WIĘCEJ

powstanie niezależnego kwartalnika literackiego „Puls”.

październik

oddanie do użytku kolejnych bloków na osiedlu Widzew Wschód.

jesień

oddanie do użytku nowego gmachu Instytutu Fizyki UŁ oraz ukończenie budowy gmachu Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Łodzi. Projektantem obu gmachów był Bolesław Kardaszewski, architekt i poseł na Sejm PRL.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1977

Architektura „lat tłustych” ◄ POWRÓT

Druga połowa lat 70. to okres finalizowania inwestycji przemysłowych i infrastrukturalnych rozpoczętych na początku dekady. W roku 1977 ukończono m.in. budowę zakładów Feniks i wielkiego oddziału firmy Próchnik. Oddano do użytku kolejne bloki na osiedlach Zgierska–Stefana i Widzew Wschód oraz kilka budynków wyższych uczelni.



Bloki na osiedlu Zgierska–Stefana (Archiwum Państwowe w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1977

„Puls” organem niepokornej literatury ◄ POWRÓT

W październiku 1977 r. powstał kwartalnik „Puls”, znaczące pismo literackie młodego pokolenia poetów i prozaików związanych z Nową Falą, wychodzące poza cenzurą. Redagowali je Jacek Bierezin, Tomasz Filipczak, Witold Sułkowski, Tadeusz Walendowski, Bartosz Pietrzak, później także Leszek Szaruga, Janusz Anderman i Antoni Pawlak. Do grudnia 1981 r. ukazało się dwanaście numerów pisma. Po wprowadzeniu stanu wojennego wydawanie „Pulsu” kontynuowano w Londynie, w innym składzie redakcyjnym, aż do roku 1993. Łódzki „Puls” rozchodził się przeciętnie w nakładzie 400–800 egzemplarzy. Drukiem zajmowało się wydawnictwo podziemne NOWA, kierowane przez Mirosława Chojeckiego, jedynie ostatnie numery przed stanem wojennym wykonało wydawnictwo Krąg.



Rysunek Wojciecha Wołyńskiego zamieszczony w pierwszym numerze „Pulsu”

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1978

styczeń

początek budowy trzech „plombowców” przy ul. Piotrkowskiej 173, 177 i 183 oraz dwóch wieżowców po drugiej stronie ulicy (nazwanych później Manhattanem).

luty

„Głos Robotniczy” donosi, że na ukończeniu jest gmach Urzędu Pocztowego Łódź-2 przy Dworcu Kaliskim oraz dwa przyległe pawilony centralnej rozdzielni według projektu inż. arch. Bogusławy Borowiec.

15 marca

umiera Aleksander Kamiński, pisarz, pedagog, harcerz, autor *Kamieni na szaniec*, były profesor UŁ.

16 marca

wśród 68 ofiar katastrofy samolotu bułgarskich linii lotniczych Balkan lecącego z Sofii do Warszawy jest dwóch młodych łódzkich kolarzy, Marek Kołasa i Krzysztof Otockci. Wrócili wraz z kolegami ze zgrupowania sportowego.

21 marca ► CZYTAJ WIĘCEJ

premiera *Wolnego strzelca* Karla Marii von Webera, w reżyserii Kazimierza Dejmka. Jest to pierwszy spektakl po objęciu dyrekcji artystycznej Teatru Wielkiego przez Bohdana Wodiczkę.

29 maja ► CZYTAJ WIĘCEJ

Wojciech Jeśman i Elżbieta Lewińska zostają skazani przez Kolegium ds. Wykroczeń przy Naczelniku Dzielnicy Łódź Widzew na karę 30 dni aresztu za rozdawanie „Robotnika” przed zakładami Wifama i Anilana.

połowa roku

wyburzenie południowej pierzei ul. Głównej i budowa trasy W-Z, czyli ob. al. Piłsudskiego.

20 lipca

Głos Robotniczy donosi o oddaniu do użytku kolejnych inwestycji epoki Edwarda Gierka: Wojewódzkiej Stacji Krwiodawstwa przy ul. Franciszkańskiej, osiedla Retkinia- Zachód, Centralnej Dzielniarni i Farbiarni na Dąbrowie, pawilonu handlowo-usługowego Hermes.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1978

sierpień

oddano klucze dla pierwszych lokatorów osiedla domów szeregowych Pienista.

sierpień

wystawa Władysława Ślewińskiego w Ośrodku Propagandy Sztuki.

5 września

XIV Sesja Rady Narodowej m. Łodzi. Józef Niewiadomski zostaje prezydentem miasta.

wrzesień

wystawa Jana Dobkowskiego w Ośrodku Propagandy Sztuki.

1 października

koncert kameralny w Filharmonii Łódzkiej poświęcony twórczości Witolda Lutosławskiego, z udziałem kompozytora.

15 października

umiera Lech Kunka, artysta, były prorektor PWSSP.

21 października

odsłonięcie pomnika Władysława Stanisława Reymonta przy pl. Reymonta. Autorem dzieła jest Wacław Wołosewicz.

22 października

umiera Henri Poulain (ur. 1921 r), malarz i scenograf współpracujący z opozycją demokratyczną. W jego mieszkaniu drukowany był „Puls”.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1978

Kunszt Bohdana Wodiczki ◄ POWRÓT

Przedstawienie *Wolnego strzelca* Karla Marii von Webera w reżyserii Kazimierza Dejmkę, było pierwszym spektaklem zrealizowanym po objęciu dyrekcji artystycznej Teatru Wielkiego przez Bohdana Wodiczkę. Zapoczątkowało trzyletni okres świetności łódzkiej sceny. Wodiczko wprowadził do repertuaru wiele nieznanych tu wcześniej dzieł, nie unikając repertuaru nowoczesnego, co spotkało się ze sprzeciwem lokalnych władz. W roku 1979 muzyk musiał odejść z łódzkiego teatru. Był to jego drugi pobyt w tym mieście – w latach 50. kierował Państwową Filharmonią w Łodzi.



Zespół Państwowej Filharmonii w Łodzi pod batutą Bohdana Wodiczki – lata 50. (Archiwum Filharmonii Łódzkiej)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1978

„Robotnik” pod Wifamą ◄ POWRÓT

Pod koniec lat 70. działają aktywnie środowiska łódzkiej opozycji, skupione zwłaszcza wokół Komitetu Obrony Robotników i Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela. Działacze kolportują książki i czasopisma wydawane poza cenzurą, m.in. pisma „Biuletyn Informacyjny”, „Opinia”, „Robotnik”, próbując dotrzeć do środowisk robotniczych. Dwoje współpracowników KOR, Wojciech Jeśman i Elżbieta Lewińska, 29 maja zostają skazani przez kolegium ds. wykroczeń przy Naczelniku Dzielnicy Łódź Widzew na karę 30 dni aresztu za rozdawanie „Robotnika” przed zakładami Wifama i Anilana. Wyrok został podtrzymany przez Sąd Rejonowy w Łodzi mimo starań obrońców – Mieczysława Szczuki i Jana Olszewskiego.



Wojciech Jeśman, połowa lat 70. (fot. ze zbiorów rodzinnych)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1979

1 stycznia ► CZYTAJ WIĘCEJ

Łódź zaczyna rok pogrążona w śniegu. Siarczyste mróz i rekordowe opady paraliżują komunikację miejską zatrzymują zakłady pracy.

19 stycznia

na Antarktydzie umiera Włodzimierz Puchalski, filmowiec-przyrodnik pracujący dla Wytwórni Filmów Oświatowych.

31 stycznia ► CZYTAJ WIĘCEJ

umiera Olga Olgina, śpiewaczka, profesor łódzkiego konserwatorium.

styczeń

otwarcie akademickiej przychodni specjalistycznej PALMA w nowym gmachu przy ul. Rewolucji 1905 r.

4 marca

zawała się część nowo budowanego bloku przy ul. Rokicińskiej na osiedlu Widzew- Wschód. Nie dostarczono środków przyspieszających twardnienie betonu w niskich temperaturach, ponadto niestarannie wykonano płyty i źle je zmontowano.

21 kwietnia

w Teatrze Nowym premiera sztuki *Vatlav* Sławomira Mrożka w reż. Kazimierza Dejmka.

25 kwietnia

rozpoczyna działalność łódzki Uniwersytet Trzeciego Wieku utworzony staraniem Heleny Kretzowej i dr Anny Sztaudynger-Kaliszewicz.

lipiec

w Konopnicy w woj. sieradzkim otwiera podwoje Dom Pracy Twórczej Politechniki Łódzkiej, mieszczący się w odremontowanym dworze Kozarskich.

lato

w Wytwórni Filmów Fabularnych w Łodzi powstają filmy *Amator* i *Aria dla Atlety*.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1979

23 listopada

w Teatrze im. Jaracza premiera *Daczy* Ireneusza Iredyńskiego w reżyserii Mikołaja Grabowskiego.

5 grudnia

umiera profesor Józef Chałasiński, socjolog, rektor UŁ w latach 1949–1952.

W roku 1979 oddawane są do użytku kolejne obiekty z czasów gierkowskiego „boomu” inwestycyjnego, m.in. gmach Skórimpexu przy ul. Głównej, budynek mieszkalno-usługowy przy ul. Piotrkowskiej 103/105, pawilon usługowo-handlowy na osiedlu Zgierska-Stefana, Urząd Stanu Cywilnego Łódź Widzew, zespół przedszkolno-szkolny na osiedlu Widzew Wschód, bloki na osiedlu w kwartale między ul. Świerczewskiego i Worcella (ob. ks. Skorupki).

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1979

Zima stulecia ◄ POWRÓT

Zacząło się od rekordowych mrozów, dochodzących pod koniec grudnia 1978 r. do minus 30 st. Celsjusza. Dnia 30 grudnia doszło do awarii w elektrociepłowni EC-4 – pękła rura instalacji przeciwpożarowej, woda zaalała taśmociąg z węglem i wkrótce zamarzła. Awarię usunięto dopiero po 72 godzinach, 2 stycznia wieczorem. Przez ten czas mieszkańcy osiedla Widzew-Wschód byli pozbawieni prądu i mieli zimne kaloryfery. W wieczór sylwestrowy rozszalała się śnieżycą, co w połączeniu z mrozem doprowadziło do paraliżu komunikacji miejskiej i zamknięcia większości zakładów pracy. Przedsiębiorstwa o znaczeniu strategicznym uruchomiono 4 stycznia, pozostałe zakłady 8 stycznia. Wśród łódzian popularny był wierszyk: „Nie potrzeba Bundeswehry, nam wystarczy minus cztery”.



Śnieżycą, ul. Zachodnia (fot. Marek Kowal)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1979

„Matka chrzestna” śpiewaczek ◄ POWRÓT

Olga Olgina była nauczycielką kilku pokoleń łódzkich śpiewaczek operowych, w tym m.in. Teresy Wojtaszek-Kubiak i Teresy Żylis-Gara. Będąc profesorem Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Łodzi stosowała rosyjskie metody pedagogiczne, które poznała studiując w petersburskim Konserwatorium Muzycznym. Z pochodzenia Rosjanka, uciekła do Polski przed bolszewikami. W okresie międzywojennym śpiewała jako sopranistka w operach w Wilnie, Warszawie i Poznaniu. Po ślubie z rotmistrzem kawalerii Zygmuntem Mackiewiczem w roku 1936 zrezygnowała z kariery scenicznej. W czasie okupacji, którą spędziła w Wilnie, pracowała nieoficjalnie jako pedagog. Tę działalność kontynuowała po wojnie w Łodzi. Zmarła 31 stycznia 1979 r., jest pochowana na cmentarzu prawosławnym na Dołach.



Olga Olgina jako wykonawczynie roli Violetty w operze „Traviata” Giuseppe Verdiego w otoczeniu (od lewej) Stefana Romanowskiego i Tadeusza Szymonowicza, Kraków 1930 r. (Narodowe Archiwum Cyfrowe)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1980

1 stycznia

Kazimierz Dejmek rezygnuje z funkcji dyrektora Teatru Nowego. W sezonie 1980/1981 pracuje jeszcze jako reżyser.

2 marca

premiera *Gyubala Wahazara* Stanisława Ignacego Witkiewicza w Teatrze Nowym w reżyserii Bohdana Korzeniewskiego.

26 marca

umiera dr Adam Nahlik, wieloletni dyrektor Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi.

4 kwietnia

umiera Feliks Parnell, wybitny polski choreograf i tancerz. Urodził się w 1898 r. Przed rewolucją występował w Rosji, w latach 1928–1930 był choreografem Teatru Wielkiego w Warszawie, potem prowadził własny zespół. Po wojnie pracował w operach we Wrocławiu i Poznaniu. Do Łodzi przyjechał w roku 1957, by osiąść tu na stałe.

połowa roku

dobiega końca budowa nowego pawilonu onkologii przy szpitalu im. Kopernika.

Zakończenie budowy osiedla RSM Bawełna na Widzewie Wschodzie. Jesienią zostaną oddane do użytku pierwsze bloki na osiedlu Chojny-Zatorze.

15–17 lipca

strajk na tle ekonomicznym w Zakładach Tekstylno-Konfekcyjnych Teofilów – zapowiedź fali strajków sierpniowych.

19 lipca

katastrofa kolejowa pod Otłoczynem, w trakcie której pociąg osobowy relacji Toruń – Łódź Kaliska zderza się czołowo z pociągiem towarowym. Ginie 67 osób, w tym 15 łodzian. Jest to druga pod względem ilości ofiar katastrofa kolejowa w historii polskiej kolei (najwięcej osób, 130, zginęło w Barwałdzie Średnim k. Wadowic w listopadzie 1944 r.).

6 sierpnia

Janusz Rosiek z I Liceum Ogólnokształcącego im. M. Kopernika zdobywa pierwszą nagrodę na XII Międzynarodowej Olimpiadzie Chemicznej w Linzu (Austria).



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

▶ NASTĘPNA STRONA

◀ POPRZEDNIA STRONA



1980

23 sierpnia

umiera Horacy Safrin, pisarz i kolekcjoner folkloru żydowskiego.

sierpień ▶ CZYTAJ WIĘCEJ

fala strajków. Strajkuje m.in. Uniontex, ŁZPG Stomil, Harnama, Obrońców Pokoju, Skogar, Arelan, MPK, Anilana, Olimpia, Poltex.

5 września ▶ CZYTAJ WIĘCEJ

powstaje Międzyzakładowy Komitet Założycielski „Solidarności”. Przewodniczącym zostaje Andrzej Słowik z MPK, a jego zastępcami Grzegorz Palka i Józef Kościelski.

17 września

w okolicach zajezdni MPK przy ul. Dąbrowskiego zatrzymano 18-letniego Krzysztofa Sołtysiaka, uciekiniera z zakładu poprawczego, który zamordował dwie osoby, w tym 8-letnią dziewczynkę.

17 września

powstaje Stowarzyszenie Adwokatów i Aplikantów Adwokackich, które chce walczyć o niezależność i wysoki standard pracy adwokata.

wrzesień

kolejna fala strajków m.in. w zakładach Stomil, Skogar, Wifama, Fakora, Elta.

październik

ukazuje się pierwszy numer „Solidarności Ziemi Łódzkiej”, pisma MKZ, potem ZR „S” Ziemi Łódzkiej. W skład redakcji wchodzi Andrzej Woźnicki, Małgorzata Bartyzel, Benedykt Czuma, Stefan Niesiołowski, Andrzej i Rafał Terleccy. Do chwili wprowadzenia stanu wojennego wyszły 62 numery pisma.

15 listopada

wystawa „Gdańsk, sierpień '80” w Muzeum Sztuki w Łodzi, przedstawiająca fotografie Bogusława Biegańskiego, Witolda Górki i Stanisława Markowskiego.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1980

17 listopada

I sekretarzem KŁ PZPR zostaje Tadeusz Czechowicz.

listopad

pod dachem jest już pawilon psychiatrii Centrum Kliniczno-Dydaktycznego Akademii Medycznej.

13 grudnia

umiera Edward Sturlis, znany rysownik filmów animowanych. Karierę zaczynał w Sojuzdetfilm w ZSRS. W roku 1946 przyjechał do Łodzi, pracował w Studiu Filmów Kukiełkowych w Łodzi, późniejszym Se-Ma-Forze.

19–20 grudnia

ogólnopolska konferencja „Reforma gospodarcza a warunki realizacji porozumień społecznych”, zorganizowana przez „Solidarność”.

30 grudnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

podpisanie porozumienia między Tymczasową Komisją Włókniarzy „Solidarności” a komisją rządową.

31 grudnia

z końcem roku zostaje zatrzymana produkcja włókien wiskozy w ZWCh Chemitex-Anilana (fabryka wytwarzała trujący dwusiarczek węgla i siarkowodór, zatruwający pracowników i sąsiednią dzielnicę mieszkaniową na Widzewie).

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1980

Krzepną strukturę „Solidarności” ◄ POWRÓT

Międzyzakładowy Komitet Założycielski „Solidarności”, który był załącznikiem regionalnej struktury związku, powstał 5 września w mieszkaniu przy ul. Nawrot 43, należącym do chemika Grzegorza Palki, asystenta z Politechniki Łódzkiej. Przewodniczącym został Andrzej Słowik z MPK, wcześniej działacz Socjalistycznego Związku Młodzieży Polskiej i członek PZPR, który odegrał ważną rolę przy organizacji strajku w swoim przedsiębiorstwie. Jego zastępcami zostali Grzegorz Palka i Józef Kościński z Przedsiębiorstwa Transportu i Sprzętu Budowlanego Przemysłu Lekkiego.



Wejście do pierwszej siedziby władz regionalnych „Solidarności”, ul. Sienkiewicza 63 (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1980

Do pracy – tylko piechotą ◄ POWRÓT

Strajk pracowników MPK, który zaczął się 25 sierpnia pod hasłem solidarności ze strajkującym Wybrzeżem, był wyjątkowo dotkliwy politycznie dla władz, gdyż sparaliżował komunikację miejską i zapoczątkował kolejną falę protestów w największych zakładach przemysłowych Łodzi. Od tego momentu MPK stało się centrum organizacji niezależnego ruchu związkowego.



(fot. Eugeniusz Kudaj)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1980

Wyższe płace w przemyśle lekkim ◄ POWRÓT

Tymczasowa Komisja Włóknarzy „Solidarności”, kierowana przez Marka Czekalskiego, technika z zakładów Polanil, negocjując z komisją rządową wywalczyła lepsze płace w fabrykach przemysłu włókienniczego. Rokowania trwały od 24 do 30 listopada na terenie ZPB im. Marchlewskiego. Wstępne porozumienie płacowe zawarto 27 listopada, 30 grudnia podpisano szczegółową umowę.



Negocjacje TKW z komisją rządową, listopad 1980 r. Mężczyzna w okularach to dr Andrzej Mazur, osławiony prowokator SB, który szkodził opozycji demokratycznej już od lat 50. Tutaj występuje w roli doradcy „Solidarności” (fot. NN, ze zbiorów Marii Filipowicz)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1981

21 stycznia–18 lutego ► CZYTAJ WIĘCEJ

strajk studentów Łodzi z żądaniem rejestracji Niezależnego Zrzeszenia Studentów.

21 marca

umiera Wojciech Wiszniewski (ur. 1946 r.), reżyser, autor filmów *Elementarz* i *Wanda Gościńska: Włóknarka*.

27 marca

strajk ostrzegawczy po pobiciu przez funkcjonariuszy MO i SB działaczy „Solidarności” w Bydgoszczy. W ocenie KŁ PZPR w proteście bierze udział 90 proc. zakładów z Łodzi.

kwiecień

w Teatrze Wielkim w Łodzi prapremiera opery *Maria Stuart* Romualda Twardowskiego w reżyserii Marii Fołtyn.

23 maja

w Teatrze Jaracza premiera sztuki *Trans-Atlantyk* Witolda Gombrowicza w reż. Mikołaja Grabowskiego.

25 maja

wybór Andrzeja Słowika na przewodniczącego Zarządu Regionalnego „Solidarności”. W kolejnych głosowaniach wybrano członków ZR, członków Komisji Rewizyjnej oraz delegatów na I Krajowy Zjazd „S”.

maj

posiedzenie kolegium NIK oceniające przemysł lekki za poprzednie 5 lat. Wskazano, że na rozwój tej branży wydano 60 mld zł, ale nie przyniosło to spodziewanych efektów. Za szkodliwą uznano nadmierną rozbudowę wielu zakładów – 60 proc. osób pracowało w zakładach powyżej 1 tys. osób.

4–5 lipca

na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ odbywa się krajowa konferencja „Solidarności” poświęcona tematyce gospodarczej. Referaty wygłaszają m.in. Leszek Balcerowicz, Wiesław Caban, Anna Fornalczyk i Jan Lutyński.

23 lipca

umiera profesor Bolesław Lewicki, wybitny filmoznawca, nauczyciel kilku pokoleń studentów Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1981

19–20 sierpnia

ogólnopolski strajk drukarzy. Organ KW PZPR „Głos Robotniczy”, wydrukowany w drukarni wojskowej, jest sprzedawany z ciężarówek.

3 października

umiera profesor Tadeusz Kotarbiński, filozof, współorganizator Uniwersytetu Łódzkiego i pierwszy rektor tej uczelni (w latach 1945–1949). Zasłynął odważną obroną wartości uniwersytetu liberalnego przed reformatorem stalinowskimi.

26 października–15 listopada

wystawa „Konstrukcja w procesie” w byłej hali przedsiębiorstwa Budrem przy ul. PKWN. Swoje prace wystawiło tam kilkudziesięciu artystów z Zachodu, którzy przyjechali do Łodzi na znak sympatii do „Solidarności”.

13 grudnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

internowania po wprowadzeniu stanu wojennego.

14 grudnia

strajk ok. 30 zakładów Łodzi, w tym Unionteksu, Norbelany, Olimpi, Wytwórni Filmów Fabularnych oraz studentów Wydziału Prawa UŁ, w proteście przeciwko wprowadzeniu stanu wojennego.

30 grudnia

wyrok w sprawie czołowych działaczy łódzkiej „Solidarności”, Andrzeja Słowika i Jerzego Kropiwnickiego, przed Sądem Wojewódzkim w Łodzi. Prokurator zażądał kary po 12 lat pozbawienia wolności, ostatecznie zasądono po 4,5 roku. Pół roku później Sąd Najwyższy podwyższył ją do 6 lat.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1981

„Marsz głodowy” ◄ POWRÓT

W połowie 1981 r. rząd zapowiedział zmniejszenie o jedną piątą kartkowych norm zaopatrzenia w mięso i jego przetwory. Zarząd Regionalny „Solidarności” zareagował na to organizując akcję protestacyjną, której kulminacją był „Marsz głodowy” z 30 lipca. Tego dnia ul. Piotrkowską przeszło 50 tys. osób.



(Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1981

Zarejestrować NZS! ◄ POWRÓT

Na scenę polityczną kraju weszli słuchacze łódzkich uczelni organizując duży strajk, trwający od 21 stycznia do 18 lutego 1981 r. Uczestnicy protestu domagali się m.in. legalizacji Niezależnego Zrzeszenia Studentów, udziału studentów w ciałach kolegialnych uczelni, oczyszczenia nauki i dydaktyki z wpływów ideologii marksistowskiej oraz samodzielności programowej szkół wyższych. Dnia 17 lutego NZS zostało zarejestrowane.



(Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1981

Szturm na Zarząd Regionalny ◄ POWRÓT

W niedzielę 13 grudnia około godz. 5 rano milicja wtargnęła do budynków Zarządu Regionalnego „Solidarności” i zabrała dokumenty po rozbiciu szaf i szuflad. Dwie godziny później, już po opuszczeniu budynku przez MO, dotarli tam Andrzej Słowik i Jerzy Kropiwnicki, którzy wrócili właśnie z Gdańska z posiedzenia Komisji Krajowej. Przed budynkiem zgromadził się tłum sympatyków związku. Zamontowano sprzęt nagłośniający, wywieszono flagi przewiązane krepą i odczytano oświadczenie o powołaniu Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego. Około godz. 13 milicja rozpendziła demonstrantów i aresztowała członków władz „Solidarności” przebywających w budynku.



(Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1982

22 stycznia

eksplozja gazu w bloku przy ul. Florecistów 3 w Łodzi, która uszkodziła część budynku. Giną dwie osoby. Przyczyną wypadku jest korozja rury doprowadzającej gaz.

8 lutego

wznowienie zajęć na łódzkich uczelniach. Zawieszono je 56 dni wcześniej, po wprowadzeniu stanu wojennego.

10 lutego

wznowienie telefonicznej łączności międzymiastowej.

11 lutego

„Głos Robotniczy” podaje informację o odnalezieniu w Monachium 11 spośród 13 obrazów skradzionych z Muzeum Sztuki w Łodzi w 1981 r. Nie odnaleziono obrazu *Ostatnia godzina rabiego Eleazara* Jankiela Adlera, *Pejzażu* Jana Hryńkowskiego oraz brązowej statuetki Auguste Renoira. W lipcu skradzione płótna wróciły do Polski.

luty

rusza modernizacja wiaduktu przy Dworcu Kaliskim.

1 marca

dyрекcję Teatru Wielkiego w Łodzi obejmuje Sławomir Pietras, do niedawna wicedyrektor Opery Wrocławskiej, a jeszcze wcześniej zastępca dyrektora Polskiego Teatru Tańca w Poznaniu. Z zawodu prawnik, z powołania – meloman i impresario. Będzie kierować łódzką sceną operową przez 10 lat i doprowadzi ją do rozkwitu. Odejdzie z Łodzi w 1991 r.

27 marca

odsłonięcie pomnika Leona Schillera w pasażu Schillera.

31 marca

w podłódzkich Sokolnikach rozpoczyna działalność ośrodek leczenia narkomanów Monar, jako druga taka placówka w Polsce, po Głoskowie.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1982

2 kwietnia

z Moskwy wracają przedstawiciele biura pełnomocnika ministra przemysłu chemicznego i lekkiego ds. przemysłu bawełnianego. Podpisano umowę w sprawie przerobu usługowego przędzy sowieckiej w polskich zakładach bawełnianych. Jest to forma pomocy wschodniego sąsiada dla ekipy gen. Jaruzelskiego.

kwiecień

rewizja procesu Andrzeja Słowika i Jerzego Kropiwnickiego. Sąd Najwyższy podwyższa im kary pozbawienia wolności do 6 lat.

kwiecień

finał Młodzieżowego Turnieju Wiedzy Filozoficznej (w eliminacjach uczestniczyło 1700 uczniów). Laureatką zostaje Manuela Gretkowska, uczennica II klasy XXIV LO w Łodzi, przyszła znana pisarka.

3 maja

manifestacja zwolenników „Solidarności” w rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 maja. Około 10 tys. osób maszeruje ul. Sienkiewicza od kościoła pw. Podwyższenia św. Krzyża w kierunku katedry. Mimo podjętej przez ZOMO próby brutalnego rozpędzenia demonstrantów, ok. 5 tys. osób dociera pod Grób Nieznanego Żołnierza.

maj

władze sporządzają listę 17 łódzkich zakładów, którym grozi plajta z powodu nadmiernego zadłużenia. Jest na niej Łódzka Fabryka Mebli, Anilana i zakłady Ponar-Jotes (te ostatnie z powodu nowej odlewni w Koluszkach, która okazała się nierentowna). Sporządzenie tej listy było związane z próbą wprowadzenia nowej polityki gospodarczej opartej na rachunku ekonomicznym.

14 sierpnia

ciężkie pobicie internowanych działaczy „Solidarności”, w tym łódzian, w Zakładzie Karnym w Kwidzynie.

26 i 31 sierpnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

dwie masowe demonstracje w rocznicę strajków i porozumień sierpniowych.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

[▶ NASTĘPNA STRONA](#)[◀ POPRZEDNIA STRONA](#)

1982

listopad

powstaje spółka Tricot, której udziałowcami są Ministerstwo Handlu Zagranicznego i 45 zakładów dziewiarskich. Jest to skutek nowej polityki władz, zmierzającej do likwidacji mało efektywnych central handlu zagranicznego. Miesiąc później powstaje spółka Textilimpex, na bazie centrali o tej samej nazwie.

20 grudnia ▶ [CZYTAJ WIĘCEJ](#)

w wieku 95 lat umiera w Genewie pianista Artur Rubinstein.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1982

Odejście wielkiego pianisty ◄ POWRÓT

Dnia 20 grudnia zmarł w Szwajcarii Artur Rubinstein. Zasłynął znakomitymi wykonaniami utworów Fryderyka Chopina, Johanna Brahmsa i Franza Schuberta. Choć wyjechał z Łodzi jako dziecko, by studiować muzykę w Berlinie, zachował ciepłe uczucia wobec rodzinnego miasta. Świadectwem tego są jego wspomnienia *Moje młode lata*.



Artur Rubinstein w roku 1906 (Library of Congress)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1982

WRONa skona! ◄ POWRÓT

Rok 1982 był okresem, w którym najostrzej demonstrowano przeciwko Wojskowej Radzie Ocalenia Narodowego – pozakonstytucyjnemu organowi rządzącemu Polską w okresie stanu wojennego pod przywództwem gen. Wojciecha Jaruzelskiego. W Łodzi szczególnie burzliwy przebieg miały dwie manifestacje sierpniowe. Pierwszą zorganizowano 26 sierpnia w okolicach zajezdni przy ul. Kraszewskiego. Wzięło w niej udział ok. 3 tys. osób. W trakcie drugiej ok. 7–8 tys. osób przemaszerowało od strony katedry i siedziby ZR „Solidarności” najpierw w stronę kościoła pw. Podwyższenia św. Krzyża, a później Piotrkowską w stronę pl. Wolności. W obu przypadkach brutalnie interweniowały oddziały ZOMO. Łącznie zatrzymano ok. 400 osób, z czego 368 stanęło przed kolegium ds. wykroczeń.



(Fot. Marek Kowal)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1983

23 lutego

wykładem *Krajobraz skargi* ks. Józefa Tischnera rozpoczyna działalność Duszpasterstwo Środowisk Twórczych przy kościele oo. jezuitów – ważna inicjatywa środowiska opozycyjnego.

11 kwietnia

nagrodę amerykańskiej Akademii Filmowej (Oscara) w kategorii najlepszego filmu animowanego otrzymuje *Tango*. Dzieło zostało zrealizowane w łódzkim studio Se-Ma-For przez Zbigniewa Rybczyńskiego.

18 kwietnia

odslonięcie tablicy upamiętniającej martyrologię więźniów getta łódzkiego, umieszczonej na ścianie dawnego posterunku gestapo przy ul. Zgierskiej 54.

kwiecień

wychodzi nowe pismo kulturalne „Realizm”, pod redakcją Stefani Dzięcielskiej-Machnikowskiej, socjologa związanego z PZPR. Jest to inicjatywa intelektualistów starających się przeciwstawić „Solidarności” w imię „realizmu politycznego”. Wśród autorów m.in. polonista Tadeusz Błazejewski, historycy Alina Barszczewska i Andrzej F. Grabski oraz reżyser Henryk Kluba.

4 maja–15 czerwca

mordercze tournée orkiestry Filharmonii Łódzkiej. Muzycy jadą autobusami przez Włochy, Hiszpanię i Niemcy. W ciągu 43 dni dają 27 koncertów. Trudów podróży nie wytrzymuje perkusista Andrzej Zatke, który umiera na serce w Hiszpanii.

9 maja

zakończenie obrad I Kongresu Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego. W Radzie Krajowej PRON znaleźli się łodzianie: Krzysztof Jakubiec, Janusz Kawiorski, Zdzisław Kaźmierczak, Barbara Kowalska, Jacek Krzekotowski, Izabela Płaneta-Małecka, Igor Sikirycki oraz Andrzej Zaborowski.

maj

oddanie do użytku centrum rehabilitacyjnego i domu opieki społecznej przy ul. Lodowej.

21 czerwca–23 września

w Centre Pompidou w Paryżu trwa wielka wystawa sztuki polskiej „Presences polonaises. Witkiewicz, constructivisme, les contemporains: l'art vivant”, zorganizowana przez Muzeum Sztuki w Łodzi.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ ■ □

1983

czerwiec

Złoty Lajkonik dla filmu *Kilka opowieści o człowieku* Bogdana Dziworskiego z WFO na Międzynarodowym Festiwalu Filmu Krótkometrażowego w Krakowie.

21 października

wmurowanie aktu erekcyjnego pod Szpital - Pomnik Centrum Zdrowia Matki-Polki, z udziałem gen. Wojciecha Jaruzelskiego.

listopad

oddanie do użytku wiaduktu przy ul. Dąbrowskiego, ułatwiającego połączenie z przemysłową częścią Dąbrowy.

13 listopada

film *Jajko* Doroty Kędzierzawskiej zdobywa główną nagrodę na III Festiwalu Europejskich Szkół Filmowych w Monachium.

7 grudnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

eksplozja gazu i zawalenie się bloku na Retkini. Ginie 8 osób.

18 grudnia

umiera botanik prof. Jakub Mowszowicz, współzałożyciel Ogrodu Botanicznego

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1983

Śmierć pod gruzami ◄ POWRÓT

Zdarzyło się to 7 grudnia 1983 r. Operator koparki naruszył niezaznaczony w dokumentacji przewód gazowy w pobliżu czteropiętrowego bloku przy ul. Dzierżyńskiego 6 (ob. ul. Armii Krajowej). Natychmiast powiadomiono pogotowie gazowe, jednak dyspozytor nie wysłał ekipy, gdyż jego podwładni usuwali awarię w innej części miasta, a on pomyślał, że wyśle na Retkinię ekipę z następnej zmiany. Wybuch spowodował zawalenie się części bloku. Zginęło 8 osób, w tym 5-osobowa rodzina prof. psychologii Stanisława Gerstmannna.



(fot. Marek Kowal)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1984

13 stycznia

umiera Władysław Rymkiewicz, twórca powieści historycznych, m.in. *Portret królowej* (1971), *Lew Lechistanu* (1983).

styczeń

w Teatrze Nowym wystawienie *Dziadów* w reżyserii Macieja Prusa, z choreografią (w scenie balu u Senatora) Ewy Wycichowskiej.

15 lutego

otwarcie nowego gmachu szpitala MSW przy ul. Północnej.

16 lutego

przedstawiciel Łódzkich Zakładów Gazowych informuje o przebudowie instalacji gazowej na Retkini. Gaz ma być doprowadzony pod niższym ciśnieniem, a wszystkie stacje redukcyjne znajdą się poza blokami. Jest to konsekwencja ubiegłorocznej katastrofy przy ul. Dzierżyńskiego 6.

luty

montaż pierwszego w Łodzi tomografu komputerowego w Szpitalu im. Kopernika.

30–31 marca

koncerty symfoniczne w Filharmonii Łódzkiej pod batutą Krzysztofa Pendereckiego (m.in. *Te Deum*).

Marzec

rozpoczęcie budowy osiedla dziesięciu 4-kondygnacyjnych bloków mieszkalnych przy szpitalu Centrum Zdrowia Matki-Polki.

4 kwietnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

Filharmonia Łódzka otrzymuje imię Artura Rubinsteina.

10 kwietnia

umiera Helena Więckowska, historyk literatury, były dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1984

kwiecień ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

nagrodę Syreny Warszawskiej otrzymuje film *Niech cię odleci mara* Andrzeja Barańskiego, zrealizowany w roku 1982 w Wytwórni Filmów Fabularnych w Łodzi.

13 maja

ukazuje się odezwa informująca o powstaniu Regionalnej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność” Regionu Ziemia Łódzka.

2–3 czerwca

w Teatrze Wielkim trwa forum wyjazdowe KC PZPR.

lipiec ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

w ramach amnestii opuszczają więzienie członkowie Zarządu Regionalnego „S” Ziemi Łódzkiej: Jerzy Kropiwnicki, Grzegorz Palka i Andrzej Słowik.

jesień

oddanie do użytku nowej zajezdni przy ul. Telefonicznej, na 16 tramwajów przegubowych.

jesień

kolejny etap budowy Grupowej Oczyszczalni Ścieków – rozpoczęcie regulacji rzeki Ner i kanału wlotowego kanalizacji.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1984

Przedśionek sławy ◄ POWRÓT

Łódzka Filmówka, kierowana w latach 80. przez Henryka Klubę, ściągała uzdolnioną młodzież z całej Polski. Na zdjęciu: zajęcia teatralne ze studentami Wydziału Aktorskiego prowadzi dziekan Jan Machulski.



(fot. Marian Sokołowski / Polska Agencja Prasowa)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

[▶ NASTĘPNA STRONA](#)
[◀ POPRZEDNIA STRONA](#)
□ □ □ ■ □

1984

Amnestia dla politycznych [◀ POWRÓT](#)

W 1984 r. na mocy lipcowej amnestii wyszli na wolność członkowie Zarządu Regionalnego „Solidarności” Ziemi Łódzkiej: Grzegorz Palka, Jerzy Kropiwnicki i Andrzej Słowik. Czekala ich ostra walka frakcyjna wewnątrz związku: 15 maja ukazała się odezwa informująca o powstaniu konkurencyjnej Regionalnej Komisji Wykonawczej NSZZ „Solidarność” Regionu Ziemia Łódzka. Na jej czele stanął Jerzy Dłużniewski, a wspierali go m.in. Marek Edelman, były działacz ruchu oporu w getcie warszawskim, oraz Rafał Kasprzyk i Marek Czekalski.



Od lewej: Kazimierz Bednarski, Jerzy Kropiwnicki, Andrzej Słowik, Grzegorz Palka – Łódź, 1989 r. (fot. Marek Kowal)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1984

Łódź chwali się Rubinsteinem ◄ POWRÓT

Od 4 kwietnia 1984 r. Filharmonia Łódzka nosi imię Artura Rubinsteina. W ramach „chrzcin” odsłonięto pamiątkową tablicę na ścianie domu przy ul. Piotrkowskiej 78, w którym pianista mieszkał w dzieciństwie, oraz zorganizowano koncert symfoniczny z udziałem Krystiana Zimermana. Aniela Młynarska-Rubinstein przekazała do Muzeum Historii Miasta Łodzi liczne pamiątki po mężu, w tym złotą płytę wytwórni RCA z walcami Chopina. Przedmioty te będą odtąd pokazywane na stałej wystawie w MHMŁ.



(fot. Paweł Spodenkiewicz)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1985

24 stycznia

premiera sztuki *Kreacja* Ireneusza Iredyńskiego w Teatrze im. Jaracza w reż. Feliksa Falka.

29 stycznia

Sąd Krajowy w Bochum skazuje na karę 3 lat więzienia 68-letniego byłego esesmana Helmuta Georga Krizonsa za udział w deportacji 15 tys. więźniów getta łódzkiego do obozu zagłady w Chełmnie nad Nerem.

9 lutego

premiera *Śpiewnika domowego* Stanisława Moniuszki w Teatrze Powszechnym, w reż. Adama Hanuszkiewicza,

11 lutego

opozycjonista Józef Śreniowski zostaje skazany na dwa lata i cztery miesiące więzienia za uczestnictwo w ruchu nielegalnej poligrafii.

20 lutego

premiera *Kalafara* według Witkacego w Teatrze Studyjnym '83 w reżyserii Zbigniewa Micha.

1 kwietnia

umiera profesor Konrad Jażdżewski, wybitny archeolog, od 1971 r. dyrektor Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi.

8 maja

umiera Eufemiusz Herman, neurolog, założyciel i kierownik Katedry i Kliniki Chorób Nerwowych Akademii Medycznej w Łodzi, były więzień getta warszawskiego.

11–12 maja

w Parku Ludowym na Zdrowiu odbywa się parada sprzętu wojskowego pod hasłem „Pokój narodom”.



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1985

13–17 maja

przed Sądem Wojewódzkim w Łodzi toczy się sprawa przeciwko uczestnikom tzw. „afery sztruksowej”. Chodzi o nielegalny import sztruksu i szycie z niego odzieży w ramach „szarej strefy”. Na ławie oskarżonych zasiada kilkanaście osób.

21 maja

umiera Stanisław Wohl, scenarzysta, operator, reżyser, były dziekan Wydziału Operatorskiego i prorektor „Filmówki”.

26 maja ► CZYTAJ WIĘCEJ

miasto odwiedzają Lucélia Santos i Rubens de Falco, aktorzy cieszącego się wielką popularnością brazylijskiego serialu *Niewolnica Isaura*.

maj

Teatr Studyjny '83 wystawia *Przypisy do Biesów* według Fiodora Dostojewskiego w reżyserii Pawła Nowickiego.

maj

nagrody Srebrnego Lajkonika na XXV Festiwalu Filmów Krótkometrażowych w Krakowie zdobywają filmy *Portret ze słów* Grażyny Kędzierskiej i *Szapito* Bogdana Dziworskiego z Wytwórni Filmów Oświatowych.

4 lipca–14 sierpnia

prestżowa wystawa polskiej sztuki współczesnej w salonach wystawienniczych Steyer-Daimler-Puch w Wiedniu, przygotowana przez Biuro Wystaw Artystycznych w Łodzi.

III kwartał roku

zakłady Polonit rezygnują z produkcji pyłotwórczej włókniny izolacyjnej zawierającej azbest.

30 września

umiera malarz Konstanty Mackiewicz. Artysta studiował najpierw w szkołach artystycznych w Odessie i Penzie, a potem w pracowni Kandinskiego w moskiewskiej Wyższej Szkole Malarstwa, Rzeźby i Architektury. W roku 1926 osiadł na stałe w Łodzi. Do II wojny światowej pracował jako scenograf w Teatrze Miejskim, po wojnie skupił się na malarstwie sztalugowym.



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1985

13 października

wybory do Sejmu PRL. Tymczasowa Komisja Koordynacyjna wzywa do ich bojkotu i prowadzi akcję niezależnego szacowania frekwencji. Według szacunków opozycji średnia frekwencja wyniosła w Łodzi 60 proc., według władz – 68 proc.

koniec grudnia ► CZYTAJ WIĘCEJ

Andrzej Słowik, szef Zarządu Regionalnego NSZZ „Solidarność”, przedostaje się nielegalnie na Zachód.

30 grudnia

prezydentem Łodzi zostaje Jarosław Pietrzyk.

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◀ POPRZEDNIA STRONA □ □ □ ■ □

1985

Isaura w Łodzi ◀ POWRÓT

Na przełomie 1985 i 1986 r. Telewizja Polska nadała wieloodcinkowy serial brazylijski *Niewolnica Isaura*, przedstawiający osadzoną w realiach XIX-wiecznej Brazylii historię białej niewolnicy. Była to pierwsza brazylijska opera mydlana, jaką zobaczyli polscy widzowie. W trakcie emisji odcinków ulice wyludniały się. Na fali tej popularności w maju 1985 r. odwiedzili Polskę główni aktorzy: Lucélia Santos, grająca Isaurę, oraz Rubens de Falco, grający Leôncia. Podczas tygodniowej wizyty artyści odwiedzili m.in. Łódź, Skierniewice, Kraków i Warszawę.



Lucélia Santos (druga od lewej) w otoczeniu przebranych za nią wielbicieli (fot. Marek Kowal)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1985

Brawurowa eskapada Andrzeja Słowika ◄ POWRÓT

Przewodniczący Zarządu Regionalnego łódzkiej „Solidarności” przedostał się nielegalnie na Zachód, posługując się fałszywymi dokumentami. Jego celem było afiliowanie związku w Światowej Konfederacji Pracy i Międzynarodowej Konfederacji Wolnych Związków Zawodowych. Misja ta uwieńczona została pełnym sukcesem. Słowik pojawił się w kraju po kilku tygodniach.



Wiza tranzytowa na fałszywe nazwisko, z pomocą której działacz wrócił do Polski (Archiwum domowe Andrzeja Słowika)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1986

15 stycznia ► CZYTAJ WIĘCEJ

głośna zbrodnia: zamordowanie poborcy podatkowego Stefana Z.

styczeń

Muzeum Kinematografii zostaje samodzielną placówką po oddzieleniu się od Muzeum Historii Miasta Łodzi. Jej pierwszym dyrektorem zostaje Antoni Szram. Na siedzibę przeznaczono Pałac Scheiblera przy pl. Zwycięstwa. Pierwszą imprezą jest wystawa „Reymont – Ziemia Obiecana – Wajda”.

styczeń

duży sukces Teatru Wielkiego w Łodzi. Przedstawienie *Łucji z Lammermoor* Geatano Donizettiego w wykonaniu artystów Teatru Wielkiego w Łodzi inauguruje działalność odrestaurowanego Teatro Vittorio Emanuele w Messynie na Sycylii.

14 lutego

umiera Hanna Małkowska, aktorka, były dziekan Wydziału Aktorskiego „Filmówki”.

28 lutego ► CZYTAJ WIĘCEJ

w Muzeum Sztuki w Łodzi otwarcie przekrojowej wystawy poświęconej Jankielowi Adlerowi.

20 kwietnia

w Teatrze Studyjnym '83 premiera przedstawienia *Krótko na styku*, z tekstami Bruno Jasieńskiego, według scenariusza i w reżyserii Pawła Nowickiego.

3 maja

powstaje Łódzki Zespół Oświaty Niezależnej, tworzony przez nauczycieli sympatyzujących z opozycją. Na jego czele staje Iwona Książek. Zespół skupia się przede wszystkim na działalności wydawniczej.

26 czerwca

I sekretarzem KŁ PZPR zostaje Józef Niewiadomski.

1 lipca

oddanie do użytku pierwszego segmentu hotelu przy Centrum Zdrowia Matki-Polki.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◀ POPRZEDNIA STRONA □ ■ □ □ □

1986

4 lipca

próba generalna przedstawienia *Fausta*, opery rockowej według scenariusza i z muzyką zespołu The Shade, w reżyserii Ewy Wycichowskiej. Przedstawienie zrealizowano we współpracy polsko-niemieckiej i na 6 października przewidziano premierę w Hamburgu.

23 lipca

śmierć Kazimierza Sikorskiego, kompozytora, autora podręcznika *Harmonia*, wieloletniego wykładowcy kompozycji w PWSM w Łodzi.

lipiec–wrzesień

na mocy amnestii opuszczają więzienia działacze podziemnej „Solidarności”.

31 sierpnia

zakończenie prac nad przestawieniem instalacji gazowych na gaz ziemny. Będzie on dostarczany w miejsce mniej kalorycznego gazu koksowniczego.

1 października

oddanie do użytku 11-piętrowego akademika UŁ (X DS) przy ul. Lumumby.

6 października

umiera Józef Dutkiewicz, profesor UŁ, historyk specjalizujący się w problematyce powstania listopadowego.

październik

wznowienie jawnej (choć w świetle prawa wciąż nielegalnej) działalności Prezydium Zarządu Regionalnego NSZZ „Solidarności” w jej kształcie sprzed delegalizacji związku. Przewodniczącym jest Andrzej Słowik, wiceprzewodniczącymi Jerzy Kropiwnicki, Grzegorz Palka i Kazimierz Bednarski.

15 listopada ► CZYTAJ WIĘCEJ

śmierć kompozytora Aleksandra Tansmana.

15 grudnia

zaginięcie Barbary Chrzczonowicz, byłej dziennikarki Łódzkiego Ośrodka Telewizyjnego (zwolnionej z TVP po stanie wojennym).

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1986

Kompozytor z Zawadzkiej ◄ POWRÓT

Aleksander Tansman, kompozytor o światowej renomie, zmarł 15 listopada 1986 r. w Paryżu. Urodził się 11 czerwca 1887 r. w Łodzi, mieszkał z rodzicami przy ul. Zawadzkiej (ob. Próchnika). Przez kilka lat występował w Łódzkiej Orkiestrze Symfonicznej pod dyktando Tadeusza Mazurkiewicza, a równocześnie kontynuował naukę kompozycji i fortepianu w Warszawie. Od lat 20. XX wieku przebywał głównie we Francji i w Stanach Zjednoczonych. Uznawany za jednego z najwybitniejszych kompozytorów XX wieku, przyjaźnił się z wielkimi postaciami zachodniego życia muzycznego, m.in. z Igorem Strawińskim. Jego muzyka do filmu *Paris Underground* otrzymała w 1945 r. nominację do Oscara. Kilka miesięcy przed śmiercią kompozytora ukazała się w Polsce jego obszerna biografia pióra Janusza Cegieły, dzięki której stał się on bardziej znany w mieście swego urodzenia.



Kompozytor ze śpiewaczką Ayako Ogino, 1933 r. (Wikipedia Commons)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁÓDZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1986

Głowa w walizce ◄ POWRÓT

W drugiej połowie stycznia 1986 r. przy torach kolejowych linii Łódź-Warszawa w okolicach Lipiec Reymontowskich dokonano makabrycznego odkrycia – w wyrzuconej z pociągu walizce znajdowały się poćwiartowane zwłoki mężczyzny. Śledztwo wykazało, że było to ciało łódzkiego poborcy podatkowego Stefana Z., zamordowanego 15 stycznia w mieszkaniu przy ul. Wólczańskiej 144. Zbrodni dokonali Maria M. i jej konkubent Stanisław M. Mordercy opuścili Łódź i ukrywali się w ziemiance leśnej na Śląsku. Zostali aresztowani, bo przypadkowy przechodzień powiadomił milicję.



Milicyjny list gończy za Marią M. i Stanisławem M. opublikowany w „Głosie Robotniczym” z 24 stycznia 1986 r.

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

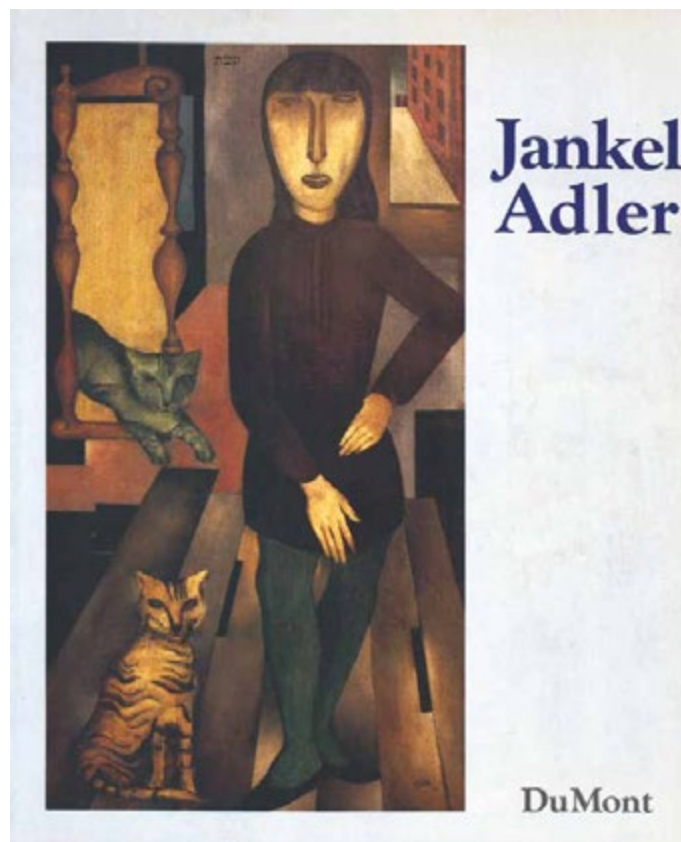
◄ POPRZEDNIA STRONA



1986

Wielka wystawa Adlera ◄ POWRÓT

Muzeum Sztuki w Łodzi, działając we współpracy ze Städtische Kunsthalle w Düsseldorfie, zorganizowało wielką wystawę Jankiela Adlera – cenionego malarza z kręgów sztuki nowoczesnej pierwszej połowy XX w. W wernisażu wystawy uczestniczyła Nina Adler, córka artysty.



Okładka katalogu z wystawy

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1987

9 stycznia

Łódź odwiedzają dzieci Artura Rubinsteina – John, Eva i Alina. W Filharmonii Łódzkiej odbywa się koncert z muzyką Johna Rubinsteina, kompozytora muzyki filmowej.

3 marca

Wojciech Walasik, student „Filmówki” na Wydziale Aktorskim, zdobywa główną nagrodę na VII Przeglądzie Piosenki Aktorskiej we Wrocławiu.

18 marca

w Teatrze Wielkim występuje izraelski zespół tańca nowoczesnego z Tel Awiwu Bat Dov.

marzec

z inicjatywy Sławomira Pietrasa, dyrektora Teatru Wielkiego, odbywają się pierwsze Warsztaty Operowe.

22 marca

umiera prof. Zdzisław Skwarczyński, historyk literatury, profesor i były rektor UŁ.

6 czerwca

umiera dr Anna Margolisowa, pulmonolog, założycielka i dyrektor Sanatorium Przeciwgruźliczego dla Dzieci w Łagiewnikach.

13 czerwca ► CZYTAJ WIĘCEJ

wizyta Jana Pawła II w Łodzi.

Czerwiec

środowisko opozycyjne związane z Duszpasterstwem Środowisk Twórczych wydaje na powielaczu *Raport o Łodzi*.

7 października

wystawa obrazów Konstantego Mackiewicza, malarza zmarłego w 1985 r., w jego dawnej pracowni przy ul. Moniuszki 5.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1987

11 października

wybuch gazu w kamienicy przy ul. Nawrot 13. Odpowiednie służby były wcześniej informowane o wyczuwalnym zapachu gazu, ale zaniedbały swoje obowiązki. Rannych zostało dziewiętnaście osób, w tym kilka ciężko.

23–25 października

symposium „Litwini, Białorusini, Ukraińcy, Polacy – przesłanki pojednania”, nazwane później „Colloquium narodów”, zorganizowane przez Duszpasterstwo Środowisk Twórczych przy ośrodku jezuickim. Uczestnicy otwarcie dyskutują o wielu drażliwych kwestiach z przeszłości.

29 listopada

ogólnopolskie referendum, z którego pomocą władze próbują zyskać społeczne poparcie dla „drugiego etapu” reformy gospodarczej. Zbojkotowane przez „Solidarność” i opozycję, nie będzie wiążące.

30 listopada ► **CZYTAJ WIĘCEJ**

zatrucie siarkowodorem w ZPB im. Harnama przy ul. Łąkowej. Trzy ofiary śmiertelne, szesnastu poszkodowanych.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1987

Papież przed katedrą ◄ POWRÓT

W czasie trzeciej papieskiej wizyty w Polsce Jan Paweł II odwiedził Łódź. Było to 13 czerwca 1987 r. Wizytę zapoczątkowała msza święta na płycie lotniska Lublinek, z udziałem kilkuset tysięcy łodzian, w trakcie której 1,5 tys. dzieci przystąpiło do pierwszej komunii świętej. Papież spotkał się też z przedstawicielami świata nauki w katedrze łódzkiej i odwiedził robotnice w tkalni Zakładów Przemysłu Bawełnianego Uniontex. Mówił między innymi o ciężkich warunkach pracy i życia łódzkich kobiet.



Jan Paweł II przed Katedrą, z prawej bp Władysław Ziśka (fot. Marek Kowal)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

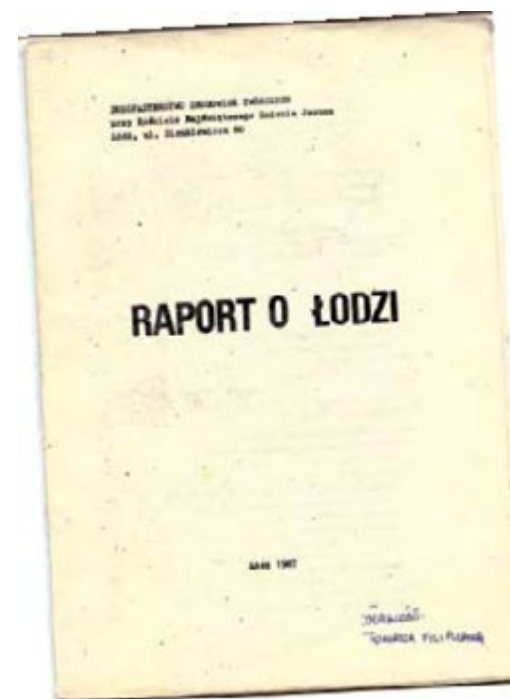
◄ POPRZEDNIA STRONA



1987

Ścieki, nie rzeki ◄ POWRÓT

Opozycjoniści skupieni wokół łódzkiego ośrodka jezuickiego wydali *Raport o Łodzi*, w którym przedstawili m.in. niedoinwestowanie przemysłu, opłakany stan służby zdrowia oraz wysoki stopień zanieczyszczenia środowiska naturalnego. Aż trzykrotnie przekroczono w Łodzi normę zapylenia, a wskaźnik poziomu aldehydów, wchodzących w skład smogu, przewyższał normę dziewięć razy. Czterokrotnie przekroczono normę stężenia tlenków azotu, trzykrotnie – ilości ołowiu. W centrum miasta działała fabryka wyrobów azbestowych, emitująca rakotwórczy pył. Poważnie skażone były rzeki, przepływające przez Łódź, Zgierz i Pabianice, bo w tych miastach nie było oczyszczalni ścieków. Raport ujawniał dane świadczące o zapóźnieniu cywilizacyjnym miasta.



(ze zbiorów Tomasza Filipczaka)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1988

luty–marzec

strajki w zakładach Skogar, Vigoprim i Arelan.

28 kwietnia

umiera prof. Stefania Skwarczyńska, literaturoznawczyni.

kwiecień

otwarcie przy ul. Piotrkowskiej 143 dwupiętrowego „supersalonu” sklepu walutowego Pewex.

kwiecień

decyzja o powstaniu Powszechnego Banku Gospodarczego w Łodzi.

kwiecień

powstaje Galeria Działań Maniakalnych, założona przez Krzysztofa Skibę i Tomasza Gadułę, która organizuje uliczne happeningi w stylu Pomarańczowej Alternatywy.

1 i 3 maja

największe od lat demonstracje protestacyjne członków podziemnej „Solidarności”.

26 maja ► CZYTAJ WIĘCEJ

oddanie do użytku Centrum Zdrowia Matki-Polki.

maj ► CZYTAJ WIĘCEJ

pierwsza polisa Spółdzielczego Zakładu Ubezpieczeń Westa.

16 czerwca

wybory do Rad Narodowych, reklamowane przez władze jako demokratyczne (możliwy wybór spośród kilku wskazanych kandydatów). W Łodzi frekwencja wynosi ok. 52 proc., czyli jest stosunkowo niska jak na warunki komunistyczne.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1988

październik

film *Pejzaż* Stefana Chazbijewicza, studenta Filmówki, dostaje jedną z dwóch głównych nagród w kategorii filmów krótkometrażowych na Międzynarodowym Festiwalu Filmowym w Turynie.

11–13 listopada

kilka tysięcy osób bierze udział w niezależnych obchodach 70. rocznicy odzyskania niepodległości.

26–27 listopada

w Łodzi obraduje III Zgromadzenie Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych, na którym gen. Wojciech Jaruzelski przedstawia m.in. sprawę proponowanych przez władze rozmów „Okrągłego stołu”.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1988

Szpitalny kolos ◄ POWRÓT

Droga do zbudowania Centrum Zdrowia Matki-Polki była długa. Od końca lat 70. prowadzono w Łodzi zbiórkę pieniędzy na budowę Centralnego Szpitala Pediatrycznego. Pilna potrzeba takiej inwestycji pojawiła się po zamknięciu bałuckiego szpitala im. H. Wolff. Decyzja o budowie zapadła ostatecznie w stanie wojennym – władze rozpoczęły wtedy w Polsce kilka dużych inwestycji podnoszących poziom życia, nadających się do wykorzystania propagandowego. W Warszawie podobną rolę spełniała budowa metra. Prace budowlane zaczęto 21 października 1983 r., a zakończono w 1988 r.



Uroczystości otwarcia szpitala, 26 maja 1988 r. (fot. Marek Kowal)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1988

Konkurent dla PZU ◄ POWRÓT

Janusz Baranowski, doktor chemii, w czasach PRL prowadził zakład rzemieślniczy, w którym regulował wagi. W 1988 r. założył Spółdzielczy Zakład Ubezpieczeń Westa – pierwszy w Polsce niepaństwowy zakład ubezpieczeniowy. Jego firma zasłynęła z szybkiej i uprzejmej obsługi, a odszkodowania były wypłacane bez zbędnej biurokracji. Polis przybywało w zawrotnym tempie i w 1991 r. Westa miała już 58 przedstawicielstw i pół tysiąca agend. W 1993 r. zbankrutowała.



(fot. Marek Kowal)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1989

19 stycznia

Sąd Rejonowy w Łodzi wydaje wyrok w związku z wybuchem gazu przy ul. Nawrot w październiku 1987 r. Czterech pracowników Pogotowia Gazowego zostaje skazanych na kary po półtora roku pozbawienia wolności w zawieszeniu na dwa lata za „lekceważący stosunek do sygnałów lokatorów i niedokładne zbadanie przyczyn nieszczelności gazowej”.

styczeń

powstaje pierwsza w Łodzi prywatna szkoła jazdy, którą zakłada Zygmunt Wota, instruktor Ośrodka Szkolenia Kierowców Ligi Obrony Kraju.

styczeń–marzec

strajki w łódzkich zakładach pracy, m.in. w zakładach Arelan, Alba, Uniontex, Poltex i Lenora.

22 lutego

spotkanie Lecha Wałęsy z tysiącami członków „Solidarności” w Hali ŁKS. Przewodniczący związku mówi m.in. o obradach „Okrągłego stołu” oraz o konflikcie wewnątrz łódzkiej „Solidarności”.

23 lutego

otwarcie w Muzeum Sztuki wystawy francuskiego malarza, rzeźbiarza i poety Hansa Arpa.

5 marca

z inicjatywy Klubu Inteligencji Katolickiej powstaje Łódzkie Porozumienie Obywatelskie, platforma polityczna grupująca różne ugrupowania prawicy.

5 marca

manifestacja członków Niezależnego Zrzeszenia Studentów, domagających się rejestracji zrzeszenia.

19 marca

powstanie Regionalnej Komisji Organizacyjnej NSZZ „Solidarność” Ziemi Łódzkiej, z Jerzym Dłużniewskim, Ryszardem Kostrzewą i Markiem Edelmanem na czele.

kwiecień

w podwórku przy ul. Piotrkowskiej 187 powstaje pierwszy prywatny kantor wymiany walut.



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ ■ □ □ □ □

1989

kwiecień ► CZYTAJ WIĘCEJ

Agnieszka Holland kręci na terenie Bałut i Starego Miasta zdjęcia do filmu *Europa, Europa*.

24–31 maja

strajk okupacyjny ok. 250 studentów na Wydziale Filologicznym UŁ. Uczestnicy protestu domagają się rejestracji Niezależnego Zrzeszenia Studentów. Między 28 a 31 maja strajkują również studenci PŁ.

28 maja

w Teatrze im. Jaracza premiera *Obywatela Pekosiewicza* Tadeusza Słobodzianka, w reżyserii Mikołaja Grabowskiego.

2 czerwca

umiera Edward Rosset, demograf, profesor UŁ i członek PAN.

4 czerwca ► CZYTAJ WIĘCEJ

wybory do Sejmu kontraktowego.

18 czerwca

wybory uzupełniające do Senatu. Pojedynek między majorem MO Janem Płócienniczakiem, związanym z PZPR, a prof. Cezarym Józefiakem z Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie. Zwycięża prof. Józefiak.

7–10 września

w Łodzi odbywa się XIV Powszechny Zjazd Historyków Polskich.

10 września i 13 listopada

akcje protestacyjne więźniów Aresztu Śledczego w Łodzi.

21 września

oddanie do użytku synagogi przy ul. Rewolucji 1905 r. nr 28, wyremontowanej dzięki staraniom fundacji im. Nissenbaumów i fundacji Laudera.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989



KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1989

11 października ► CZYTAJ WIĘCEJ

nowym prezydentem Łodzi zostaje Waldemar Bohdanowicz.

21 października

film *Wolność nogi* Piotra Dumay z Se-Ma-Fora zdobywa Grand Prix Festiwalu Filmów Animowanych w Bielsku-Białej.

15 listopada

wystawa twórczości Artura Nacht-Samborskiego w Muzeum Sztuki.

7–18 listopada

bojkot zajęć w Studium Wojskowym Uniwersytetu Łódzkiego, zorganizowany przez członków Niezależnego Zrzeszenia Studentów, w ramach akcji ogólnopolskiej. Protestowi towarzyszy pikiet i rozdawanie ulotek, w których postuluje się m.in. zniesienie obowiązku zdawania egzaminu z wojska jako warunku ukończenia studiów oraz ograniczenie służby wojskowej dla absolwentów do 3-miesięcznego szkolenia.

1 grudnia

płonie pawilon Chemii przy ul. Traugutta. Z budynku, w którym sprzedawano farby, zostają same zgliszcza.

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA ◄ POPRZEDNIA STRONA □ □ □ ■ □ □

1989

Opozycjoniści w Sejmie ◄ POWRÓT

Przed wyborami do Sejmu kontraktowego funkcjonowały w Łodzi dwa konkurencyjne komitety wyborcze opozycji: Łódzkie Porozumienie Obywatelskie (ŁPO), grupujące środowiska szeroko rozumianej prawicy (Łódzkiego Klubu Inteligencji Katolickiej, Konfederacji Polski Niepodległej, Ruchu Młodej Polski i in.) oraz Wojewódzki Komitet Obywatelski (WKO), działający pod patronatem Lecha Wałęsy i wspierany przez Marka Edelmana i Jerzego Dłużniewskiego. Oba stronom udało się uzgodnić wspólną listę kandydatów do Sejmu i Senatu, na której znaleźli się Jerzy Dietl, Stefan Niesiołowski i Andrzej Kern z ŁPO oraz Cezary Józefiak, Maria Dmochowska i Jerzy Dłużniewski z WKO. Piąty mandat, przyznany później, przypadł Wiesławowi Kowalskiemu z WKO.



Plakat wyborczy (Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1989

Bohdanowicz prezydentem Łodzi ◄ POWRÓT

Radni z Rady Narodowej m. Łodzi, reprezentujący PZPR, SD i ZSL, mieli jesienią 1989 r. wybrać między dwoma kandydatami „solidarnościowymi”. Pierwszym był Waldemar Bohdanowicz, popierany przez „Solidarność” Rolników Indywidualnych, drugim – Jerzy Drygalski, kandydat RKO „Solidarności” oraz SD i ZSL. Wybory odbyły się w dwóch turach, decydujące były te z 11 października 1989 r. Wygrał Waldemar Bohdanowicz, na którego zagłosowali radni z PZPR.



Waldemar Bohdanowicz na stadionie ŁKS (fot. Marek Kowal)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989

KALENDARIUM ŁODZI 1939 - 1989

► NASTĘPNA STRONA

◄ POPRZEDNIA STRONA



1989

Hitlerjugend na Bałutach ◄ POWRÓT

Agnieszka Holland kręciła na Bałutach zdjęcia do filmu *Europa, Europa*, opartego na autobiografii Solomona Perela. Był to Żyd, który w okresie okupacji ukrywał się po aryjskiej stronie udając Niemca. Należał nawet do Hitlerjugend.



Agnieszka Holland i aktor Marco Hofschneider (w uniformie) na planie zdjęciowym (fot. Andrzej Zbraniecki / Polska Agencja Prasowa)

KALENDARIUM	1964
1939	1965
1940	1966
1941	1967
1942	1968
1943	1969
1944	1970
1945	1971
1946	1972
1947	1973
1948	1974
1949	1975
1950	1976
1951	1977
1952	1978
1953	1979
1954	1980
1955	1981
1956	1982
1957	1983
1958	1984
1959	1985
1960	1986
1961	1987
1962	1988
1963	1989